

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen

i den videnskabelige Realskole

i Aarhus

den 22de, 24de og 25de Mai 1841.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkeri.

I.

Oversigt

over

de danske phanerogame Planter

efter

Sensualsystemet,

nærmeſt til Brug for Eleverne ved praktiske Øvelſer.

Af

N. Chr. N. Lassen,

Adjunkt ved Skolen.

Førſte Afdeling.
Slægter.

Klasserne i Sexualsystemet.

- I. Med tydelige Befrugningsdøle (Phanerogamia).
  - A. Med Erekjonsblomster (Støvdragere og Støvveie i samme Blomst).
    - 1. Støvdragerne adskilte fra Støvveiene.
      - a. Støvdragerne indbrydes frie.

- 1ste Klasse: **G**enhannde (Monandria). En Støvdrager.
- 2den — **To**hannde (Diandria). To Støvdragere.
- 3die — **Tre**hannde (Triandria). Tre Støvdragere.
- 4de — **Fir**hannde (Tetrandria). Fire Støvdragere, hvoraf de to ikke ere længere end de andre.
- 5te — **Fem**hannde (Pentandria). Fem Støvdragere.
- 6te — **Sex**hannde (Hexandria). Sex Støvdragere, hvoraf de fire ikke ere længere end de to.
- 7de — **Syv**hannde (Heptandria). Syv Støvdragere.

8de Klasse: Octehannede (Octandria). Otte Støvdragere.

9de — Nihannede (Enneandria). Ni Støvdragere.

10de — Ti hannede (Decandria). Ti Støvdragere.

11te — Tolvhannede (Dodecandria). Tolv til tyve Støvdragere.

12te — Bægerhannede (Icosandria). Flere end tyve Støvdragere, befæstede til Bægeret.

13de — Mangehannede (Polyandria). Flere end tyve Støvdragere, befæstede til Frugtbunden.

14de — Tomægtige (Didynamia). Fire Støvdragere, hvorfaf to ere lange, to sorte.

15de — Firemægtige (Tetradynamia). Sex Støvdragere, hvorfaf fire ere lange, to sorte.

b. Støvdragerne sammenvorne.

16de Klasse: Sammenvorne (Monadelphia). Støvtraadene sammenvorne i eet Bundt.

17de — Tværelte (Diadelphia). Støvtraadene sammenvorne i to Bundter.

18de — Fleerdeelte (Polyadelphia). Støvtraadene sammenvorne i tre eller flere Bundter.

19de — Nørhannde (Syngenesia). Støvknappene sammenvorne til et Nør.

2. Støvdragernes sammenvorne med Stovveien.

20de Klasse: Hunboe (Gynandria).

B. Med særligkondede Blomster (Støvdragere og Stovveie i forskjellige Blomster).

21de Klasse: Enenboe (Monoccia). Han- og Hunblomst paa samme Plante.

22de Klasse: **T**vebøe (Dioccia). **H**an og **H**unblomst paa forskjellige Planter.

23de — **F**leerboe (Polygamia). **S**ærkjønnede og tvekjønnede Blomster paa samme eller forskjellige Planter.

II. Uden tydelige Befrugtningsdøle (Cryptogamia).

24de Klasse: **L**ønbøe (Cryptogamia).

Anmærk.: 23de Klasse, Fleerboe (Polygamia), bliver nu i Almindelighed inddraget og de derunder hørende Planter fordelede i de øvrige Klasser efter Forholdet af de tvekjønnede Blomster. Sy stemet saaer saaledes kun 23 Klasser.

Ordenerne i Klasserne.

I de 13 første Klasser bestemmes Ordenerne efter Stovveienes Antal (meest Grifternes, eller, naar disse mangle, Arrenes).

1ste Orden: **E**enhunnedøde (Monogynia). **E**n Stovvei.

2den — **To**hunnedøde (Digynia). **To** Stovveie.

3die — **Tre**hunnedøde (Trigynia). **Tre** Stovveie.

4de — **Fire**hunnedøde (Tetragynia). **Fire** Stov veie.

5te — **Fem**hunnedøde (Pentagynia). **Fem** Stov veie.

6te — **Sex**hunnedøde (Hexagynia). **Six** Stov veie.

7de — **Syv**hunnedøde (Heptagynia). **Syv** Stov veie.

8de — **Otte**hunnedøde (Octogynia). **Otte** Stov veie.

- 9de Orden: *Nihunnde* (Enneagynia). *Ni Støvveie.*
 10de — *Tihunnde* (Decagynia). *Ti Støvveie.*
 11te — *Tolvunnde* (Dodecagynia). *Elleve-tolv Støvveie.*
 12te — *Mangehunnde* (Polygynia). *Tolv-mange Støvveie.*

I 14de Klasse bestemmes Ordenerne efter Frugtens Forhold:

- 1ste Orden: *Nøgenfrøede* (Gymnospermia). Fire Frugtknuder med midtestillet Griffel. (Frugten: fire oversædige Smaansødder, der ligne nøgne Frøe).
 2den — *Kapselfrøede* (Angiospermia). En Frugtknude med endestillet Griffel. (Frugten: en Kapsel).

I 15de Klasse bestemmes Ordenerne ligeledes efter Frugtens Forhold:

- 1ste Orden: *Smaaskulpede* (Siliculosæ). Skulpen set ikke eller kun ubetydeligt længere end bred.
 2den — *Storskulpede* (Siliquosæ). Skulpen betydeligt længere end bred.

I 16de, 17de og 18de Klasse bestemmes de efter Støvdragernes Antal:

- 1ste Orden: *Femhannede* (Pentandria). Fem Støvdragere.
 2den — *Sexhannede* (Hexandria). Sex Støvdragere o. s. v.

I 19de Klasse findes følgende Ordener (alle dertil hørende Planter have Blomsterkurv).

- 1ste Orden: *Lige Samboe* (Polygamia æqualis). Alle Blomsterne i Kurven tvekjønnede og frugtbare.

- 2den Orden: Overflødig Samboe (P. superflua).
 Randkronerne hunkjønnede, Skiveblomsterne tvekjønnede.
- 3die — Unyttig Samboe (P. frustranea). Randblomsterne golde, Skiveblomsterne tvekjønnede.
- 4de — Nødvendig Samboe (P. necessaria). Randblomsterne hunkjønnede, Skiveblomsterne hankjønnede.
- 5te — Adskilt Samboe (P. segregata). Alle Blomsterne tvekjønnede; hver har sit eget Bæger.

Numærk.: Linnen regnede endnu en sjette Orden hertil, som han kaldte „Særboe (Monogamia)“, og hvortil henhørte Planter uden Blomsterkurv, men denne Orden har man inddraget og henført de derunder hørende Planter til femte Klasse.

I 20de, 21de og 22de Klasse bestemmes Ordenerne efter Stovdragernes Forhold, ligesom de første 19 Klasser:
 Enhannede (Monandria). o. s. v.
 Nørhannede (Syngenesia).

Synoptisk Fremstilling af Slægterne.

Første Klasse: Enhannede (Monandria).

Første Orden: Enhunnde (Monogynia).

A. Ingen Krone.

a. Blomsterne nøgne.

1ste Slægt: Vandspær (Hippuris L.); Vandplante med liniedannede, krandsstillede Blade.

2den Slægt: Salturt (Salicornia L.); saftig, leddet Strandplante uden Blade.

b. Hylster.

Bændeltang (Zostera L.) Havplante med liniedannede Blade, see Enboe Ihannede.

B. Krone.

3iden Løvefod (Alchemilla Apnæa), Urt med trelappede Blade, s. Ihannede Ihunned.

3iden Mosetot (Limnochloa alpina), Halvgræs, s. Ihannede Ihunned.

Auden Orden: Tohunnde (Dignia).

Bæselhale (Vulpia Gmel.), Græsart, see Ihannede Ihunned.

Stolthendrik (Blitum L.), Urt med tilvoxende, bæragtigt Bæger; Hindesfrugt; see Ihannede Ihunned.

Bandstjerne (Callitricha L.), Vand- eller Sumpplante; Kapsel; s. Enboe Ihannede.

Tredie Orden: Fire-ottehunnde (Tetra-octogynia).

Zanichellie (Zanichellia L.), Vandplante; Hylster; see Enboe Ihannede.

Muden Klasse: Enhannede (Diandria).

Første Orden: Enhannede (Monogynia).

A. Blomsterne ufuldstændige.

a. Intet Blomsterdække.

1ste Slægt: Ask (Fraxinus L.), Fleerbo; Træ med Blomstespring forud for Løvspringet.

b. Blomsterdække.

Salturt, (Salicornia L.), leddet, bladløs Strandplante, s. Enhannede Hunnede.

2den Slægt: Undemad (Lemma L.), svømmende, stengellos Ferskvandsplante.

Avnknippe (Cladium Browne), en stor Halvgræs; Bladets Rand og Kjøl taffede; see Enhannede Hunnede.

Næbfrø (Rhynchospora Vahl), Halvgræs; Bladene i Randen ujævne; Smaaaxene i nogle dannede Kvaste; see Enhannede Hunnede.

Vørsteformig Røglear (Scirpus setaceus L.), lille Halvgræs med glatte Blade; Axene to og to sammen, tilsyneladende sidestillede; see Enhannede Hunnede.

B. Fuldstændige Blomster (ø: med dobbelt Blomsterdække).

* Kronen overfædig.

3de Slægt: Steffensurt (Circæa L.) (Bægeret tobladet; Kronen tobladet; Kapselen torummet).

** Kronen undersædig.

a. Fire Frugtknuder.

4de Slægt: Sværtevæd (Lycopus L.) (Bægeret vordannet, femtandet; Kronen 4fløvet).

b. En Frugtknude.

† Kronen tolæbet, sporet; Kapselen trummet.

5te Slægt: **Vibefedt** (*Pinguicula L.*); **Bægeret Sklovet**;
(Bladene hele).

6te Slægt: **Blærerod** (*Utriculária L.*); **Bægeret 2bladet**, (svømmende Plante, de underdykkede Blade mangedeeltet og besatte med Blærer).
†† **Kronen 4deelt**, den nederste Flig mindre;
Kapselen 2rummet.

7de Slægt: **Grenpriis** (*Verónica L.*).
Stinkende Karse (*Lepidium ruderale L.*), forsblomstret; see **Firemægtige**.

Anden Orden. Tohunnedede (Digynia).

Stolthendrik (*Blitum L.*), Urt, see **Shannede 2hunnedede**.

Guular (*Anthoxánthum L.*), Græsart med tæt Top og 1blomstrede Småar, see **3hannede 2hunnedede**.

Festgræs (*Hierochlóa Gmel.*), Græsart med udbredt Top og 3blomstrede Småar, see **3hannede 2 hunnedede**.

Tredie Orden. Firehunnedede (Tetragynia).

Ruppie (*Rúppia L.*), f. **4hannede 4hunnedede**.

Tredie Klasse: Trehannede (Triandria).

Første Orden: Enhunnede (Monogynia).

I. Fuldstændige Blomster.

1ste Slægt: Baldrian (Valeriána L.); Blomsten oversædig; Frugten en Skalfrugt med Knop.

2den Slægt: Krop (Fédia Gärtn.); Blomsten oversædig; Frugten en Skalfrugt uden Knop.

Montie (Móntia L.); Blomsten undersædig; treklappet Kapsel; s. 3hannede 3hunnede.

II. Ufuldstændige Blomster.

A. Lilie med kronagtigt Blomsterdække.

3die Slægt: Iris (Iris L.).

B. Skjælblomstrede Halvgræsser.

Al. De nederste Skjæl i Aret mindre (for det meste golde).

a. Smaaxene samlede i et Hoved med hindringsagtigt Svøb.

4de Slægt: Skjæne (Schoenus L.).

b. Smaaxene stillede i en Dvæst med bladagtigt Svøb.

a. Skjællene regelmæssigt toradigt taglagte.

5te Slægt: Fladar (Cyperus L.).

b. Skjællene fra alle Sider taglagte.

6te Slægt: Næbfrø (Rhynchospora Vahl), med Griffelen vedblivende paa Spidsen af Nødden, som ved Grunden er omgiven med Børster; (Straætet trekantet).

7de Slægt: Avnknippe (Cládium Browne), med affaldende Griffel; Nødden steenfrugtagtig, uden Børster ved Grunden; (Straætet trindt).

Bb. De nederste Skjæl større.

a. Aret sammensat, toradet.

8de Slægt: **Nadar** (Blysmus Panzer).

b. Axene enkelte.

a. — eenlige, endestillede.

9de Slægt: **Sumpstraa** (Heleocharis. R. Brown); Straaets Skeder bladløse; de nederste Stjæl hindreagtige.

10de Slægt: **Kantfrø** (Dichostylis Pal.¹ de Beauv.); Skederne bladbærende; Gladene ved Knæene knippestillede; de nederste Stjæl hindreagtige.

11te Slægt: **Mosetot** (Limnochlora Palis. B.); Skederne forsynede med et fort Blad; de nederste Ax. Stjæl i Spidsen urteagtige.

Skedestænglet Kjæruld (Eriophorum vaginatum L.) med mange, efter Blomstringen forlængede Børster, meget lange Børster.

b. Axene sammenhobede eller i Dvæst.

12te Slægt: **Kjæruld** (Eriophorum L.), med en Mængde jævne, efter Blomstringen forlængede Børster, der overgaae Frugten flere Gange i Længde.

13de Slægt: **Kogleax** (Scirpus L.) uden Børster eller med 6 ujævne Børster, der ere kortere end Frugten.

Børstear (Nardus L.), Græsart, see 3hannede 2hunnedeh.

Nogle Arter af **Siv** (Juncus L.), med 6bladet Blomsterdække, see 6hannede 1hunnedeh.

Unden Orden: Tohunnde (Digynia).

Græsarter (Gramina).

Num.: Græsarternes Blomster ere stillede i Smaaax. Et Smaaax har foruden 2 næsten modsatte Skjæl (Blomsterblade). Indenfor dem sidde een eller flere Blomster (naar der er flere: i to Rader paa en bugtet Axe), hver med 2 næsten modsatte Skjæl (Klapper).

Smaaarene ere fordeelte paa forskjellig Maade:

- I. I Dust. Den fælles Blomsterstilk Grene ere meget sorte og stive og ligge tæt ind til Apen, saa at de skjules af Smaaarene, og ikke lade sig tilsyne, uden naar man bøier hele Blomsterstanden.
- II. I Top. Grenene ere her forlængede, halvkrandsstillede eller eenlige, meer eller mindre aabne.
- III. I Ax. Smaaarene sidde i Indhulinger i den fælles Blomsterstilk uden egne Stilke (med Undtagelse af Slægten Stilkay).

I. Duffblomstrede Græsser.

- A. Smaaarene 1blomstrede eller 1blomstrede med Ansats til den anden Blomst.
- a. Smaaarene fra Ryggen sammentrykte; Urrene penseldannede.

14de Slægt: Skjærmar (Setaria Palis de Beauv.)

- b. Smaaarene fra Siden sammentrykte; Urrene traaddannede.
- a. Blomsten ved Grunden forsynet med to hindeagtige Skjæl.

*15de Slægt: Glandsfrs (Phalaris L.) med stakbærende Skjæl, der ere længere end Blomsten; Blomsterbladene ikke vingede.

- b. Blomsten uden Skjæl ved Grunden.

16de Slægt: Nævehale (*Alopecurus L.*) med 1klappet Blomst.

17de Slægt: Rottehale (*Phléum L.*) med 2klappet Blomst, uden Haar ved Grunden.

18de Slægt: Hjælme (*Ammóphila Host.*) med 2klappet Blomst, som ved Grunden er forsynet med Haar.

B. Smaaarene 2:fleerblomstrede.

19de Slægt: Rølerie (*Koeléria Persoon*) med trindt, cylindrisk Ar; Smaaarene ved Grunden nøgne.

20de Slægt: Kamgræs (*Cynosurus L.*) med eensidigt Ar; Smaaarene forsynede med et kamformigt Hylster.

II. Topgræsser.

A. Smaaarene 1blomstrede eller med Anfats til den anden Blomst.

a. Blomsten ved Grunden forsynet med to hindeagtige Skjæl.

21de Slægt: Nørgræs (*Dígráphis Trinius*) med meget lange, stakløse Skjæl; Blomsterbladene ligestøre.

22de Slægt: Guular (*Anthoxánthum L.*); Skjællene længere end Blomsten, stakbærende; Blomsterbladene uligestøre.

b. Blomsten uden Skjæl ved Grunden.

a. Blomsterbladene bugede; Klapperne stive.

23de Slægt: Miliegræs (*Milium L.*)

b. Blomsterbladene med Kjol paa Ryggen; Klapperne hindeagtige.

24de Slægt: Hvene (*Agróstis L.*); Klapperne ved Grunden glatte eller omgivne med meget lange Haar; det nederste Blomsterblad størst; Stakken mangler eller rækker neppe ud over Klappen.

25de Slægt: *Vindar* (Apéra Palis); Klapperne ved Grunden glatte; det nederste Blomsterblad mindst, med en noget bøjet Staf, der er 3—4 Gange saa lang som Klappen.

26de Slægt: *Nørhvene* (Calamagrostis Roth); Klapperne ved Grunden omgivne med rette Haar; det nederste Blomsterblad størst; (Klapperne temmelig tynde).

Hjælme (Ammóphila Host); Klapperne ved Grunden omgivne med rette Haar; det nederste Blomsterblad mindst; (Klapperne næsten læderagtige).

B. Smaaxene to-fleerblomstrede.

AA. Stakken knæbøjet, ved Grunden snoet.

a. Alle Smaaxets Blomster tvekjonne.

27de Slægt: *Havre* (Avéna L.) med to-mangeblomstrede Smaar; den nederste Klap tvekføvet.

28de Slægt: *Bunkehavre* (Avenélla Bluff.); Smaaxene tobломstrede; Klappen astumpet, fint:standet.

b. Den nederste Blomst med Stovdragere, den overste tvekfønnet.

29de Slægt: *Draphavre* (Arrhenathérum Pal. B.)

BB. Ingen eller en ret Staf.

a. Blomsterbladene længere eller ligesaa lange som Smaaxet.

aa. Alle Smaaxets Blomster tvekjonne.

30te Slægt: *Bunke* (Aira L.); Toppens Grene halv: frandsstillede, de nederste meest femhobede; den nederste Klap astumpet, paa Nyggen stakbæ: rende; Stakken ret, traaddannet.

31te Slægt: Sandskæg (*Corynephorus* Pal. B.); Toppens nederste Grene to og to sammen; den nederste Klap spids, heel, ved Grunden stakbærende; Stakken ret, midt paa leddet og fjægget, mod Spidsen tykkere.

32te Slægt: Tandbælg (*Triodia* R. Brown.); Toppens Grene eenlige (med faa, bugede Smaar med næsten læderagtige Blomsterblade); den nederste Klap med tretandet Spids, den midterste Tand forlænget i en ret Stak.

bb. Den nederste eller de to nederste eller den overste Blomst tvekjønnet, de øvrige med Stovdragere eller kjønsløse.

33te Slægt: Flitterær (*Melica* L.); Klapperne stakløse; de øverste Blomster kjønsløse, ufuldkomne; Arrene træde ud ved Grunden af Blomsten paa en meget fort Griffel.

34te Slægt: Hestegræs (*Holcus* L.); den nederste Blomst tvekjønnet, stakløs; den øverste hanfkjønnet, stakbærende; Arrene træde ud ved Grunden af Blomsten paa en meget fort Griffel.

35te Slægt: Festgræs (*Hierochloa* Gmel.); de to nederste Blomster eenkjønnede, trehannede; den øverste tvekjønnet, tohannede, alle stakløse; Arrene paa en forlænget Griffel trædende ud ved Spidsen af Smaaret.

b. Blomsterbladene kortere eller næsten af samme Længde som de nederste Klapper.

aa. Blomsterne ved Grunden omgivne med lange Haar (den nederste ufrugbar, nogen).

36te Slægt: Tagrør (*Phragmites* Trin.).

- bb. Blomsterne (alle frugtbare) ved Grunden nogne eller forsynede med en sparsom, lidt kruset Uld.
- a. Toppens Axe trind, ved de halvkrandsstil-lede, indleddede Grenes Udspring leddet.
- aa. Klapperne sammentrykte, kæslede.

37te Slægt: Rapgræs (*Poa* L.).

- bb. Klapperne paa Ryggen trinde.
- † Den øverste Klap i Randen meget fint haaret eller lidt ujævn.

38te Slægt: Bævregræs (*Briza* L.); Smaaxene hjertedannede; Klapperne toradige, taglagte, butte, den nederste ved Grunden øret-hjertedannedet.

Sødgræs (*Glycélia* R. Brown), [nogle Ar-ter]; Smaaxene øgdannede eller afslange, 4—9 blomstrede; de nederste Klapper noget bugede, afslange, butte, hele.

39te Slægt: Tæppegræs (*Catabrósa* Pal. B.); Smaa-axene øgdannede, tobломstrede; de nederste Klapper noget bugede, afslange, aftumpede, med gnavet Spids, tandede.

†† Den øverste Klap i Randen kamformig haaret med vidtskærende fine Smaaborster.

40de Slægt: Heire (*Bromus* L.).

- b. Toppens Bul kantet; Grenene parviis sid-dende, oven til eenlige, ikke indleddede ved Grunden.
- aa. Klapperne paa Ryggen trinde.

41de Slægt: Sødgræs (*Glycélia* R. Brown); Smaa-axene liniedannede:afslange, 4—12 blomstrede; den nederste Klap noget buget, afslang, but, i Randen hindeagtig, det nederste Blomster-blad mindre, ikke omfattende det øverste.

42de Slægt: Bla at op (*Molinia Sehranck*); Smaaarene ægdannet:aslange, meest 3blomstrede; de nederste Klapper løbe fra den bugede Grund kegleformigt ud og ere lidt butte; det nederste Blomsterblad mindre, omfattende Grunden af det øverste.

43de Slægt: Svingel (*Festuca L.*); Smaaarene ægdannede eller aslange, mangeblomstrede; den nederste Klap lancetdannet eller lancetdannet: syldannet, stakløs eller med en Staf, som udspringer nedenfor Spidsen; Blomsterblade næsten ligestørre; (Tuppen udbredt).

44de Slægt: Væselhale (*Vulpia Gmel.*); den nederste Klap lancetdannet:syldannet, med en meget lang Staf; Blomsterblade uligestørre, det nederste meget fort; (Tuppen eensidig; 1 Støvdrager).

bb. Klapperne sammentrykte, fæstede.

45de Slægt: Hundegræs (*Dactylis L.*) (Smaaarene lidt krummede, med sorte Stafke, samlede i Nøgler).

III. Urgræsser.

A. Smaaarene tre sammen i hvert af Bullens Udsnit.

46de Slægt: Byg (*Hördeum L.*); Smaaarene 1blomstrede (den midterste tvekjønnet, de sidestillede hanfjønnede).

47de Slægt: Marehalm (*Elymus L.*); Smaaarene 2—3 blomstrede (alle tvekjønnede).

B. Smaaarene eenlige i Bullens Udsnit.

a. Blomsterbladet omfattende Smaaaret, der er indsenkt i Bullens Fordybning.

- 48de Slægt: Spidshale (Lepturus R. Br.) (det øverste Blomsterblad mangler).
 b. Smaaaxene ikke indfænkte.
 aa. Ingen Blomsterblade; Kret eensidigt; 1 Ur.
- 49de Slægt: Ørsteax (Nardus L.).
 bb. Blomsterblad; Kret toradet; 2 Ur.
- 50de Slægt: Raigræs (Lolium L.); Kun eet Blomsterblad; Smaaaxene vende Kanten imod Bullen.
- 51de Slægt: Kvækgræs (Agropyrum Palis.); 2 Blomsterblade; Smaaaxene (siddende) vende Fladen imod Bullen; den øverste Klap i Randen meget fint haaret.
- 52de Slægt: Stilkax (Brachypodium Palis.); 2 Blomsterblade; Smaaaxene meget fort stilkede, vende Fladen imod Bullen; den øverste Klap i Randen kamformigt:haaret med stive, vidtstaende Smaabørster.

Tredie Orden. Trehunnede (Trigynia).

- 53de Slægt: Montie (Montia L.); Bægeret 2bladet; Kronen sambladet.
- 54de Slægt: Spidsgab (Holosteum L.); Bægeret 5deelt; Kronen 5bladet.

Fierde Klasse. Firehunnede (Tetrandria).

Første Orden: Enhunnede (Monogynia).

I. Blomsterne usfuldstændige (enkelt Blomsterdekke).

A. Blomsterne tvekjønnede.

- 1ste Slægt: Maiblomst (Maianthemum Wiggers); Blomsterne i Klaser; Blomsterdækket 4deelt; Frugten: Bær.

2den Slægt: Løvefod (*Alchemilla* L.); Blomsterne i
Ovaste eller axelstillede; Blomsterdækket 8deelt;
Frugten en Nød.

B. Blomsterne fleerboe.

3die Slægt: Springknap (*Parietaria* L.) (tvekjønnede
og hunkjønnede Blomster; 4deelt Blom-
sterdække).

II. Blomsterne fuldstændige (dobbelt Blomsterdække).

A. Kronen sambladet.

a. — undersædig.

a. Blomsterne i Ar.

4de Slægt: Veibred (*Plantago* L.); Kronens Krave
tilbagebriet; Frugten en 2—4 rummet Buddike.

Jernurt (*Verbena* L.); tragt dannet Krone;
4rummet Kapsel; see 14de Klasse 1ste Orden.

b. Blomsterne axelstillede eller endestillede.

5te Slægt: Centunkel (*Centunculus* L.); Blomsterne
axelstillede; Kronens Krave udbredt; Frugten
en Buddike.

Enzian (*Gentiana* L.); endestillede Blom-
ster; 2klappet Kapsel; 2 tilbagerullede Ar;
see 5te Klasse 1ste Orden.

6te Slægt: Bitterblad (*Cicendia* Rchb.); endestillede
Blomster; 2rummet Kapsel; eet hovedformet,
udeelt Ar.

b. Kronen oversædig.

a. Blomsterkurv; Kronen uregelmæssig; Bla-
dene modsatte.

7de Slægt: Kartebolle (*Dipsacus* L.); Blomsterleiet
avnet; Averne stikkende; Kurvdæklets ydre
Smaablade længere.

8de Slægt: **Skabiose** (*Scabiosa L.*); Blomsterleiet avnet; Avnerne enten børsteformede eller hindagtige; Kurvdækkets Smaablade næsten lige.

b. Blomsterne i Halvstjærm eller i Top, regelmæssige; Bladene krandsstillede.

aa. Kronen tragtdannet.

9de Slægt: **Glaastjerne** (*Sherardia L.*); Skalfrugt, der oven til bærer Bægerets 4tandede Krave; (Blomsterne røde).

10de Slægt: **Mysike** (*Asperula L.*); Skalfrugt med nogen Spids; Bægerets Krave utydelig; (Blomsterne hvide).

bb. Kronen hjuldannet.

11te Slægt: **Snerre** (*Gálium L.*) med tør Skalfrugt; (Blomsterne hvide eller gule).

*12te Slægt: **Krap** (*Rubia L.*) med fjødet Skalfrugt; (Blomsterne guul-grønne).

B. Kronen 4bladet.

a. — undersædig.

13de Slægt: **Korneel** (*Cornus L.*) (Sreenfrugt).

b. Kronen oversædig.

14de Slægt: **Beenved** (*Euonymus L.*); Buss; Kapselen 4rummet.

Vrietorn (*Rhamnus L.*); Buss; Bær; f. 5te Kl. 1ste Ord.

Springklap (*Cardamine L.*); Urt; Skulpe; f. 15de Kl. 2den Ord.

Anden Orden. Tohunnede (Dygynia).

- 15de Slægt: Hørsilke (*Cuscúta L.*); Snylteplante; Kroen fugledannet; flokkedannet; Frugten en Buddike.
 Enzian (*Gentiana L.*); Uri; tragtdannet Krone; se 5hunnedehunne.
 Bridurt (*Herniária L.*); Urt; 4—5deelt Blomsterdække; s. 5hunnedehunne.
 Løvvesod (*Alchemilla L.*); Urt; 8deelt Blomsterdække; s. 4hunnedehunne.
 Elm (*Ulmus L.*); Træ; Frugten en Vinfrugt; s. 5hunnedehunne.
-

Tredie Orden. Firehunnede (Tetragynia).

A. Blomsterne ufuldstændige.

- 16de Slægt: Ruppie (*Ruppia L.*); Blomsterne med hylster; intet Blomsterdække; Frugterne (Skalfrugt) stilkede.

- 17de Slægt: Vandax (*Potamogéton L.*); Blomsterne i Ar; 4deelt Blomsterdække; Frugterne siddende.

B. Blomsterne fuldstændige.

- a. Bægeret sambladet, 4deelt.
- aa. Urter.

- 18de Slægt: Tusindfrs (*Radiola Dillen*); Brummet, 8klappet Kapsel.

- 19de Slægt: Bulliarde (*Bulliárda De Cand.*); fire 10—12 frædede, eenklappede Kapsler, som nabne sig efter Længden.

bb. Træ.

20de Slægt: Christtorn (*Ilex L.*); (Frugten et 4frøet
Bær; Bladene immergrønne, tornede).

b. Bægeret 4bladet.

Girling (*Sagina L.*) s. 10hannede 5hunnede.

Femte Klasse. Femhannede (*Pentandria.*)

Første Orden. Enhunnede (*Monogynia.*)

I. Blomsterne ufuldstændige (Blomsterdække).

a. Blomsterne undersædige.

1ste Slægt: Sandkryb (*Glaux L.*); Blomsterdækket
kronagtigt; Kapselen 5klappet, 5rummet,
5frøet.

Pileurt (*Polygonum L.*); Blomsterdækket
kronagtigt; Nød; Blomsterne i Ar; se
hannede 3hunnede.

2den Slægt: Bridurt (*Herniaria L.*); Blomsterdækket
bægeragtigt; eenfrøet Nød; Blomsterne i øxel-
stillede Nøgler.

3die Slægt: Bruskbæger (*Illécebrum L.*); Blomster-
dækket bægeragtigt, bruskgagtigt; Frugten 1frøet,
opspringende; Blomsterne i Nøgler.

b. Blomsten oversædig.

4de Slægt: Naalebæger (*Thésium L.*) (1frøet Steen-
frugt).

II. Blomsterne fuldstændige (med Bæger og Krone).

- A. Kronen sambladet, undersædig.
- AA. Høre Spaltefrugter, som ikkeaabne sig, med midtestillet Griffel.
- B. Kronens Svælg veibart (ikke tillukt med Hætter eller Skjæl).
  - a. Kronen uregelmæssig, Arret tolappet.

5te Slægt: **Slangehoved** (*Echium L.*)

- b. Kronen regelmæssig, Arret heelt.

6te Slægt: **Steenfrø** (*Lithospérnum L.*); Bægeret 5deelt; Svælget puklet eller indtrykt; Frugterne beenhaarde.

7de Slægt: **Hestetunge** (*Hippoglóssum Hartm.*). Som Foregaaende; Frugterne med hindeagtigt Frø gjemme.

8de Slægt: **Lungeurt** (*Pulmonária L.*); Bægeret pris-
mæssig, Slappet; Svælget besat med 5 Haar-
penster.

- B. Kronens Svælg tillukt med Hætter el-
ler Skjæl.
- a. Smaansdoderne griffelstillede.

9de Slægt: **River** (*Asperugo L.*); Smaansdoderne æg-
formede, sammentrykte, vortede, tæt indeslut-
tede i det uregelmæssige, tilvoxende, ved Grun-
den bugtet-tandede Bæger, med Siden hæf-
tede til Grifflen.

10de Slægt: **Pigfrø** (*Echinospérnum Lehm.*); Smaa-
nsdoderne trekantede, med Rygfladen hæftede
til Grifflen.

- 11te Slægt: Hundetunge (*Cynoglóssum L.*); Smaa: nødderne fladtrykte, med Rygfladen hæftede til Griflen.
 b. Smaanødderne grundstillede.
 a. — ved Grunden udhulede.
- 12te Slægt: Øretunge (*Anchúsa L.*); Kronen tragtdan: net; Svalget med 5 til hinanden stødende, hvelvede Hætter.
- 13de Slægt: Kulsvukker (*Symphytum L.*); Kronen valt: seformet:buget; Svalgets Skjæl forlængede, sammenstødende med Spidserne.
 b. Smaanødderne ikke udhulede ved Grunden.
- 14de Slægt: Fugjetmigei (*Myosótis L.*); Kronen flad: kravet eller tragedannet; Hætterne glatte.
 BB. Griflen paa Spidsen af Frugtknuden.
 A. Bær.
- 15de Slægt: Matskygge (*Solánum L.*); Kronen hjul: dannet; Støvknappene noget sammenvorne; Bærret 2rummet.
 B. Kapsel.
 a. Frøene fastede til en midtestillet Frostol.
 a. Kapselen 1rummet. Primulaceer.
- 16de Slægt: Rodriver (*Primula L.*); Kronen fladkravet eller næsten tragedannet; Bægeret standet; Kapselenaabner sig med 5—10 Tænder; (Bladene hele).
- 17de Slægt: Hottonie (*Hottónia Boerh.*); Kronen flad: kravet; Bægeret 5kløvet; Kapselen nopsprin: gende; (Bundplante med fjersformigt indførne Blade).
- 18de Slægt: Urve (*Anágallis L.*); Kronen hjuldannet; Frugten en Buddike.

19de Slægt: *Fredløs* (*Lysimachia L.*); Kronen hjuldannet, med Slappet Krave; Kapselen aabner sig i Spidsen med Tænder.

20de Slægt: *Guldbuske* (*Naumburgia Mnch.*); Kronen hjuldannet, med 5 kløvet Krave, 5 mindre Flige mellem de større; Kapselen som hos forrige Slægt.

b. Kapselen 2—3 rummet.

aa. — aabnende sig i Spidsen med 2—4 Klapper.

21de Slægt: *Snerle* (*Convolvulus L.*); Kronen tragt-dannet-klokdedannet, foldet; Bægeret vedblivende; Kapselen jævn.

22de Slægt: *Pigæble* (*Datura L.*); Kronen tragt-dannet, foldet; Bægeret affaldende; Kapselen pigget.

23de Slægt: *Kongelys* (*Verbascum L.*); Kronen hjuldannet med Slappet Krave.

bb. Kapselen med Laag (Buddike).

24de Slægt: *Bulme* (*Hyoscyamus L.*); Kronen tragt-dannet; med uregelmæssigt Slappet Krave.

b. Frøene hæstede til vægstillede Frøstole.

25de Slægt: *Bukkeblad* (*Menyanthes L.*); Kronen tragt-dannet, indvendig besat med fine Haar; Kapselen 1rummet, 2klappet; Frøstolene hæstede til Midten af Klapperne.

26de Slægt: *Enzian* (*Gentiana L.*); Kronen fladkravet eller tragt-dannet; Kapselen ved Klappernes Indbøning 2rummet; Frøstolene somstillede; Stovknappene rette; Blomsterne blaae.

27de Slægt: Tusindgylden (*Erythræa* Borkh.); Kronen og Kapselen som hos forrige Slægt; Støvknappene efter Blomstringen snoede; Blomsterne røde.

B. Kronen sambladet, oversædig.

AA. Urter; Frugten en Kapsel.

a. Kapselen aabnende sig i Spidsen.

a. Støvknappene frie.

28de Slægt: Samel (*Sámolus* L.); Kronen flokkedannet; Støvdragerne 10 (af hvilke 5 bære Støvdragere, 5 ere ufrugtbare); Kapselen halvundersædig, 1rummet, 5klappet.

b. Støvknappene sammenvorne.

29de Slægt: Lobelia (*Lobélia* L.); Kronen uregelmæssig; Kapselen 2–3 rummet, aabnende sig i Spidsen med Klapper.

30te Slægt: Munke (*Jasióne* L.); Kronen regelmæssig; Kapselen 2rummet, aabnende sig i Spidsen med Huller.

b. Kapselen aabnende sig i Siden.

31te Slægt: Klokke (*Campánula* L.); Kronen flokkedannet, 5kløvet.

32te Slægt: Rapunzel (*Phyteuma* L.); Kronen stjerne dannet, 5deelt, Fligene, der i Begyndelsen ere sammenvorne, løsne sig mod Slutningen af Blomstringen fra Grunden.

BB. Busk; Frugten et Bær.

33te Slægt: Gedeblad (*Lonicéra* L.); Kronen uregelmæssig; Bærret 2–3rummet.

C. Kronen 4–5bladet.

AA. Kronen undersædig.

a. Buske.

Beenved (*Euónymus* L.); Bægeret udbreddt; Kapsel; see 4hannede 1hunnede.

- 34te Slægt: Brietorn (*Rhamnus L.*); Bægeret flokkedannet; 2-krummet Vær.
b. Urter.
- 35te Slægt: Viol (*Viola L.*); Bægeret 5bladet; Kronen 5bladet; Kapselen 3klappet.
- 36te Slægt: Balsamin (*Impatiens L.*); Bægeret 2bladet; Kronen 4bladet; Kapselen 5klappet.
BB. Kronen oversædig.
- 37te Slægt: Ribbs (*Ribes L.*), Busk; Blomsterne i Klasse; Griflen tvekføvet.
- 38te Slægt: Bedbende (*Hedera L.*), flattrende Busk; Blomsterne i Skjerm; Griflen udeelt.

Anden Orden. Enhunede (*Digynia*).

I. Blomsterne usfuldstændige (Blomsterdække).

A. Træ.

- 39te Slægt: Elm (*Ulmus L.*) (Frugten en Vinge-frugt; Bladene meget rue).

B. Urter.

AA. Bladene flade.

a. Blomsterne tvekjonnede.

- Bridurt (*Herniaria L.*); 10 Støvdragere (5 med Støvknappe, 5 usfrugtbare); fugleformeret Nød; udstrakt Urt; see Enhunede.

- 40de Slægt: Bede (*Beta L.*); 5 Støvdragere; Blomsterdækket fjæret, vedblivende; lindsesformet Frø; (Kimen horizontal).

41de Slægt: **Ga a s e f o d** (*Chenopodium L.*); 5 Støvdragere; Blomsterdækket 5deelt, tilvoxende og omgivende det horizontale Frø (med Frøhvide og peripherisk Krim).

42de Slægt: **S t o l t h e n d r i k** (*Blitum L.*); 1—5 Støvdragere; Blomsterdækket tilvoxende og omgivende det oprette Frø (Frøhvide og peripherisk Krim).

b. Blomsterne eenboe (eller fleerboe).

43de Slægt: **M æ l d e** (*Atriplex L.*). **Tvekjønsblomsten** og **Hanblomsten**: Blomsterdækket 5deelt; **Hunblomsten**: Blomsterdækket 2deelt, Frøet med hård Skål, (Krimen peripherisk).

44de Slægt: **Kilebæger** (*Hálimus Wallr.*). **Tvekjønsblomsten** og **Hanblomsten**: Blomsterdækket 5deelt; **Hunblomsten**: Blomsterdækket 2deelt, Fligene sammenhængende, Frøet med hindeagtig Skål, (Krimen peripherisk).

BB. Gladene trinde, fjødede.

45de Slægt: **S ch o b e r i e** (*Schobéria C. A. Mey.*); Blomsterdækket uden Anhængster; (ingen Frøhvide; Krimen spiralbreiet).

46de Slægt: **S o d a u r t** (*Sálsola L.*); Blomsterdækket efter Blomstringen med Anhængster; Planten tornet; (ingen Frøhvide; Krimen spiralbreiet).

47de Slægt: **K o c h i e** (*Kochia Roth*); Blomsterdækket efter Blomstringen med Anhængster; Planten uden Torn; (Krimen sammenfoldet).

II. Blomsterne fuldstændige.

A. Undersædige; Kronen sambladet.

48de Slægt: **S valer o d** (*Cynanchum R. Br.*); hjuldanned Krone; 2 Væltekapster.

Enzian (*Gentiana L.*); fladkravet Krone; Klappet Kapsel; see 5hannede Hunnede.

Hør silke (*Cuscita L.*); flokkedannet-fugleformet Krone; omkringstaaren Kapsel (Bud-dike); flattrende, bladløs Urt; see 4hannede Hunnede.

B. Oversædige; stillede i en Skjerm; Kronen 4bladet.

Skjermplanter.

A. Ufuldkomne Skjermplanter; Blomsterne i Skjermen siddende.

49de Slægt: Vandnavle (*Hydrocotyle L.*); Kronbladene hele, spidse; Blomsterne hovedformigt stillede i Krans, som efter Blomstringen fjernes fra hinanden; (Frugten sammentrykt).

50de Slægt: Mandstro (Eryngium L.); Kronbladene oprette, sammenstødende, udrandede, den midterste Flig indbøjet; Blomsterne samlede i et svæbærende Hoved; (Frugten næsten trind, fjællet).

51de Slægt: Sannikkel (*Sanicula L.*); Kronbladene oprette, udrandede, med indbøjet Flig; Skjermen sammensat; Blomsterne i Småskjermen siddende (fleerboe); (Frugten næsten trind, besat med hagedannede Tørne).

B. Fuldkomne Skjermplanter; Blomsterne i Småskjermen stilkede.

1. Furekjernede. Frøhvidens Rande ere indbøiede imod Bugsladen og danne en Længdefure.

a. Småfrugterne piggede.

52de Slægt: Fodangel (*Caucalis Hoffm.*); Viribberne besatte med en enkelt Rad af Pigge.

- 53de Slægt: *Nandfrø* (*Tórilis Hoffm.*); Biribberne besatte med flere Nader af Pigge.
 b. Smaafrugterne ikke piggede.
- 54de Slægt: *Lægnæb* (*Scandix L.*); Smaafrugterne Sribbede, Ribberne butte; Næbbet meget langt.
- 55de Slægt: *Rørvel* (*Anthriscus Hoffm.*); Smaafrugterne uden Ribber; Næbbet Sribbet.
- 56de Slægt: *Huulsvøb* (*Chærophyllo L.*); med 5 butte Ribber; intet Næb.
- 57de Slægt: *Kortnæb* (*Myrrhis Scop.*); Frugten forlænget, med 5 hule, skarpe Ribber.
- 58de Slægt: *Skarntyde* (*Conium L.*); Frugten ægданet; Smaafrugterne med 5 fremragende, bolget-rundtakfede, faste Ribber.
 2. *Fladkærnede*. Frøhviden paa Bugfladen plan.
 a. 5 Hovedribber, 4 Biribber.
- 59de Slægt: *Gulerod* (*Daucus L.*); Biribberne blød-piggede; Svøbets Smaablade halvfinnede.
- 60de Slægt: *Foldfrø* (*Laserpitium L.*); Biribberne ubevæbnede, vingede; Svøbets Smaablade hele.
 b. 5 Hovedribber, ingen Biribber.
 aa. Frugterne vingede (Smaafrugternes Side-tibber randstillede).
 a. Frugterne firevingede (idet Nabofrugternes Randvinger staae ud fra hinanden).
- 61de Slægt: *Angelik* (*Angélica L.*); Kronbladene lancetdannede, tilspidsede.
- 62de Slægt: *Loftilf* (*Levisticum Koch.*); Kronbladene næsten runde, indkrummede, hele.
- 63de Slægt: *Seline* (*Selinum L.*); Kronbladene omvendt hjertedannede, udrandede.
 b. Frugterne tovingede (Nabofrugternes Randvinger ligge ind til hinanden).

- 64de Slægt: *Svovlrod* (*Peucedanum L.*); alle Ribberne lige vidt fra hinanden; Kronbladene omvendt hjertedannede, indbøiede.
- 65de Slægt: *Pastinæk* (*Pastinaca L.*); Sideribberne fjernede; Kronbladene indruslede; Oliekanalerne traaddannede.
- 66de Slægt: *Bjørneklo* (*Heracléum L.*); Sideribberne fjernede; Kronbladene omvendt hjertedannede; Oliekanalerne mod Spidsen bredere (følle-dannede).
- bb. Frugterne ikke vingede.
 a. Frugten sammentrykt fra Siden.
 aa. Kronbladene hele.
- 67de Slægt: *Haresre* (*Bupleúrum L.*); Kronbladene i Spidsen afstumpede, indruslede; Bladene hele.
- 68de Slægt: *Skjermille* (*Helosciádium Koch*); Kronbladene udbredte, spidse; Bladene finnede.
- 69de Slægt: *Selleri* (*Apium L.*); Kronbladene rundagtige, udbredte, med en lille indbøjet Spids; Bladene finnede.
 bb. Kronbladene omvendt; hjertedannede, med en lille indbøjet Flig.
- 70de Slægt: *Busmekker* (*Ægopódium L.*); Bægerets Rand utydelig; Frugternes Furer uden Oliekanaler.
- 71de Slægt: *Kommen* (*Carum L.*); Bægerets Rand utydelig; Griflerne tilbagebøiede; Frugten afslang, Furerne med 1—3 Oliekanaler.
- 72de Slægt: *Pimpinelle* (*Pimpinélla L.*); Bægerets Rand utydelig; Frugten tvepklet, Furerne med 3 Oliekanaler.
- 73de Slægt: *Gifttyde* (*Cicúta L.*); Bægerets Rand tandet; Frugtstolen fri; Bersringsfladen med 2 Oliekanaler, Furerne med 1 Oliekanal.

74de Slægt: Mørke (*Sium L.*); Bægerets Rand tandet; Frugtstolen tilvoren; Bersringssfladen med flere Oliekanaler, Furerne med 3 Oliekanaler, Oliekanalerne yderlige, Sideribberne randstillede.

75de Slægt: Berle (*Berula Koch.*); Bæger, Frugtstol, Bersringssflade og Furerne som hos forrige Slægt; Oliekanalerne bedækkede, Sideribberne ligge indenfor Randen.

- b. Frugterne stødtørkede fra Ryggen af eller næsten trinde.
- aa. Bægerets Rand utydelig.

76de Slægt: Brændeskjerm (*Cnidium Cuss.*); Frugten næsten fugleformet, Ribberne vingede, hindeagtige, eensstore.

77de Slægt: Halvsvæb (*Aethusa L.*); Frugten ægformet-fugleformet, Ribberne tykke, fjølede, Sideribberne lidt større end de andre.

- bb. Bægerets Rand tandet.

78de Slægt: Klaeskjerm (*Oenanthe L.*); Griflerne oprette; Frugten valtseformet; Frugtstolen tilvoren.

79de Slægt: Hjorterod (*Libanotis Crantz.*); Griflerne tilbagebødede; Frugten astang; Frugtstolen fri.

Tredie Orden. Trehunnede (*Trigynia*).

80de Slægt: Qualkvæd (*Viburnum L.*); Busk med 1 frøset Vær; (Bladene slappede).

81de Slægt: **Hylde** (*Sambucus L.*); Busk med 3-5frøet
Bær; (Bladene finnede).

Almindelig Gladstjerne (*Stellaria me-
dia Vill.*); Urt med 6kløvet, mangefrøet Kap-
sel; see 10hannede 3hunnedede.

Fjerde Orden. Firehunnedede (*Tetragynia*).

82de Slægt: Leverurt (*Parnassia L.*).

Femte Orden. Femhunnedede (*Pentagynia*).

a. Bægeret hindeagtigt.

83de Slægt: Saareleger (*Arméria Willd.*); Blomsterne
i Hoveder; Hovedet med Svæb; Bladene li-
niedannede.

84de Slægt: Limonurt (*Státice L.*); Blomsterne i Ar;
Bladene afslang-spateldannede.

b. Bægeret urteagtigt.

85de Slægt: Hør (*Linum L.*); Bægeret 5bladet, Kapse-
len 10rummet, 10frøet.

86de Slægt: Soldug (*Drósera L.*); Bægeret sambladet,
5kløvet; Kapselen 1rummet, mangefrøet.

Sjette Orden. Mangehunnedede (*Polygynia*).

87de Slægt: Musehale (*Myosurus L.*).

Sjette Klasse. *Ser hannede* (Hexandria).

Første Orden. *Enhunnede* (Monogynia).

I. Blomsterne ufuldstændige.

II. Blomsterdækets Blade fjælgtige.

a. Blomsterne i Kolbe.

1ste Slægt: *Kalmus* (Acorus L.); Blomsterdækket undersædigt, 6bladet; Kapselen 3rummet, nopspringende.

b. Blomsterne i Skjerm, Øvast eller Top.

2den Slægt: *Frytle* (Luzula Desv.); Kapselen 1rummet, 3klappet, 3frøet, Frøene hæftede til Grunden af Klapperne; (Bladene flade).

3die Slægt: *Siv* (Juncus L.); Kapselen 3rummet, 3klappet, mangefrøet, Frøene hæftede til den indre Rand af Skillevæggene; (ingen eller trinde Blade).

V. Blomsterne farvede.

a. Blomsterdækket sambladet.

* Femdeelt.

Pileurt (Polygonum L.) see 6te Kl. 3die Orden.

** Sexdeelt.

4de Slægt: *Ronval* (Convallaria L.); Blomsterdækket flokkedannet; Støvdragerne befæstede til Grunden af Blomsterdækket; (Blomsterne endestillede, i Klasør).

5te Slægt: *Seglrod* (Polygónatum Moench); Blomsterdækket rørdannet; Støvdragerne befæstede til Blomsterdækets Nør; (Blomsterne arelstillede).

b. Blomsterdækket sexbladet.

* Blomsten endestillet, eenlig.

+ Uden Hylster; Blomsten undersædig.

- *6te Slægt: Keiserkrone (*Fritillaria L.*); Blomster: dæklets Blade ved Grunden forsynede med en Honninggrube; Griffen enfelt; 3 Ar.
- 7de Slægt: Tulipan (*Tulipa L.*); ingen Honninggrube; ingen Griffel; trekøvet Ar.
- †† Hylster; Blomsten oversædig.
- *8de Slægt: Sneeklokke (*Galanthus L.*); Blomsterdækket flokkedannet, de tre indre Blade kortere, udrandede.
- 9de Slægt: Hvidblomme (*Leucoium L.*); Blomster: dækket flokkedannet, alle Gladene eens.
- *10de Slægt: Narcisse (*Narcissus L.*); Blomsterdækket fladt udbredt, Sælget forsynet med en flok: fedannet Bikrone.
- ** Blomsterne i Skjerm eller Klase.
- † Stovdragerne befæstede til Grunden af Blomsterdækket.
- 11te Slægt: Løg (*Allium L.*); Blomsterne i Skjærme; Hylster.
- *12te Slægt: Druehyacinth (*Muscari Tournef.*); Blom: sterne i Klasør, med Blomsterblade.
- †† Stovdragerne befæstede til Frugtbunden.
- 13de Slægt: Guldstjerne (*Gagea Salish.*); Stovtraa: dene glatte; Blomsterne gule; Blomsterbladene urteagtige.
- 14de Slægt: Fuglemælk (*Ornithogalum L.*); Stovtraa: dene glatte; Blomsterne hvide; Blomsterbla: dene hindeagtige; Frøene fuglerunde.
- 15de Slægt: Edderkopurt (*Anthéricum L.*); Stovtraa: dene glatte; Blomsterne hvide; Blomsterbla: dene hindeagtige; Frøene kantede.

16de Slægt: **B**eenbræk (*Narthécium Moehr*); Støvtraadene laadne; Blomsterne gule; Gladene sværddannede.

II. Blomsterne fuldstændige.

a. **B**usle.

17de Slægt: **B**erberis (*Bérberis L.*); Blomsterne gule, i Klaeser; Frugten et Vær.

b. **U**rter.

18de Slægt: **V**andkrybør (*Péplis L.*); Blomsterne øxelstillede; (krybende Sumpplante).

Skovstjerne (*Trientalis L.*); Blomsterne endestillede; (opret Skovplante); s. Thannede.

Anden Orden. Tohunnede (Digynia).

Pileurt (*Polygonum L.*) see 6te Kl. 3die Orden.

Tredie Orden. Trehunnede (Trigynia).

A. **E**n Frugtknude, 3 Grifler (eller 1 tredelte Griffel).

19de Slægt: **T**idløs (*Colchicum L.*); Løgplante; blomstirer om Efteråret, skyder Blade om Foråret.

20de Slægt: **T**rehage (*Triglochin L.*); Blomsterdækket 6bladet; trefrøset, tredeligt Spaltefrugt.

21de Slægt: **P**ileurt (*Polygonum L.*); Blomsterdækket femdeelt, farvet; Frugten en Nød.

22de Slægt: **S**kræppe (*Rumex L.*); Vægeret 3deelt; Kronen 6bladet, visindende; trekantet Nød.

B. **T**re Frugtknuder.

23de Slægt: Scheuchzerie (Scheuchzéria L.); Blomst
sterdækket 6deelt; Kapselen med adskilte, tofrøede Rum.

Tierde Orden. Sexhunnedede (Hexagynia).

Trehage (Triglochin L.) see forrige Orden.

Femte Orden. Mangehunnedede (Polygynia).

24de Slægt: Godtræd (Alisma L.); Vægeret 3bladet;
Kronen 3bladet.

Syvende Klasse. Syvhunnedede (Heptandria).

Første Orden. Enhunnedede (Monogynia).

1ste Slægt: Skovstjerne (Trientalis L.).

Ottende Klasse. Otteshunnedede (Octandria).

Første Orden. Enhunnedede (Monogynia).

I. Kronen sambladet.

A. Blomsten undersædig; Kapsel.

1ste Slægt: Lyng (Calluna Salish.); Vægeret farvet,
længere end den flokkedannede Krone.

2den Slægt: Klokkelyng (Erica L.); Vægeret urteagtigt,
meget kortere end den aflang-bugede
Krone.

B. Blomsten oversædig; Vær.

3die Slægt: Blaabær (Myrtillus Drejer); Kronen ægdannet eller fugledannedet, med 4-5klovet, aaben
Krave; Støvknappene hornede; Bladene af-
saldende.

4de Slægt: *Tyttebær* (*Vaccinium L.*); Kronen flokkedannet, med 4-5fløvet, aaben Krave; Støvknappene stakløse; Bladene immergrønne.

5te Slægt: *Tranebær* (*Oxycoccus Pers.*); Kronen hjuldannet, 4deelt, Fligene tilbagebsiede; Støvknappene stakløse.

II. Kronen fleerbladet.

A. Fjærbladet.

" Urt med Blade og meget aabne Kronblade.

6te Slægt: *Gederams* (*Chamænérium Spach.*); Kronen uregelmæssig; Støvdragerne eenradige; Griflen nedkrummet; Frøene snokkede.

7de Slægt: *Dueurt* (*Epilóbium L.*); Kronen regelmæssig; Støvdragerne toradige; Griflen ret; Frøene snokkede.

8de Slægt: *Natlys* (*Oenóthera L.*); Kronen regelmæssig; Frøene nøgne; (Blomsterne gule).

" Urt uden Blade med opadrettede, ved Grunden puklede Kronblade.

Snylterod (*Monótropa L.*) see 10hunnedehunnedede.

B. Hembladet.

9de Slægt: *Von* (*Acer L.*); Fleerbo-Tre; Frugten en Binge frugt.

Anden Orden. Tohunnedede (Digynia).

Udbredt Elm (*Ulmus effusa Willd.*); see 5hunnedehunnedede.

Knavel (*Scleranthus L.*); Nød, som bedækkes af det vedvarende Blomsterdække; Bladene børsteddannede; see 10hunnedehunnedede.

Milturt (*Chrysosplénium L.*); Kapsel; Gladene kredsrunde eller nyredannede; (den midterste Blomst 10hannet, de øvrige 8han- nede); see 10hannede 2hunnedede.

Tredie Orden. Tre hunnedede (*Trigynia*).

10de Slægt: Fugleknude (*Centinódium Rchb.*); Gladene mod Grunden smallere; Blomsterne axel- stillede, i Knipper; tre meget lange Griffler og meget smaa Ar; (Rimen sidestillet).

11te Slægt: Skedeknæ (*Tiniária Rchb.*); Gladene hjertedannede-piildannede; Blomsterne stillede i Knipper i Gladhørnerne; een, meget kort Griffel og Slappet Ar; (Rimen sidestillet i den hornagtige Frøhvile).

*12te Slægt: Boghvede (*Fagopyrum Moench.*); Gladene hjertedannede-piildannede; Blomsterne i en flasformig Top; 3 Griffler med hovedformet Ar; (Rimen central i den melede Frøhvile).

Fjerde Orden. Fire hunnedede (*Tetragynia*).

A. Sump- eller Vandplante; Kapsel.

13de Slægt: Elatine (*Elatíne L.*); Vægeret 4bladet; Kronen 4bladet.

B. Skovplanter; Vær.

14de Slægt: Desmerurt (*Adoxa L.*), med flere Gange delte Blade, 2-3fløvet Væger og 4-5fløvet Krone.

15de Slægt: Firblad (*Páris L.*), med firehobede, øgdannede, hele Blade, 4bladet Væger og 4bladet Krone.

Niende Klasse. Nihannede (Enneandria).

Første Orden. Sexhunnedede (Hexagynia).

1ste Slægt: Brudelys (Bütomus L.).

Tiende Klasse. Tihannede (Decandria).

Første Orden. Enhunnedede (Monogynia).

A. Kronen sambladet.

1ste Slægt: Andromede (Andrómeda L.); Trummet, Sklappet, mangeføjet Kapsel.

2den Slægt: Melbær (Arctostáphylos Spreng.); oversædig Steenfrugt med 5 Stene.

B. Kronen fleerbladet.

3die Slægt: Snylterod (Monótropa L.); Snylteplante paa Træernes Rød uden Blade; Kronbladene ved Røden puklede.

4de Slægt: Vintergrøn (Pyrola L.); Urt med Blade og regelmæssige Kronblade.

Anden Orden. Tohunnedede (Digynia).

A. Blomsterne ufuldstændige.

5te Slægt: Milturt (Chrysoplénium L.); Gladene fredsrunde eller nyredannede; Kapsel; (den midterste Blomst 10hannedet, de øvrige 8hannede).

6te Slægt: Knavel (Scleránthus L.); Gladene børstedannede; Frugten en Nød, som beklædes af det vedvarende Blomsterdække.

Gridurt (Herniária L.); Gladene ægdannede; Frugten en Nød; 5 golde Støvdragere; se 5hunnedede 2hunnedede.

B. Blomsterne fuldstændige.

a. Trummet, næbbet Kapsel, som aabner sig mellem Næbbene.

7de Slægt: **Steenbræt** (*Saxifraga L.*).

- b. Trummet Kapsel, som aabner sig i Spidsen med Klapper.
- * Bægeret ved Grunden med Forsviis stillede Skjæl.

8de Slægt: **Nellike** (*Dianthus L.*).

- ** Bægeret ved Grunden nogen.

9de Slægt: **Gypsurt** (*Gypsófila L.*); Bægeret klokkedannet; (Kronens Svælg nogen); Kronbladene med kiledannet Negl.

*10de Slægt: **Sæbeurt** (*Saponária L.*); Bægeret rørdatnet; (Kronens Svælg kronet); Kronbladene med liniedannet Negl.

Tredie Orden. Trehunnede (*Trigynia*).

A. Bægeret sambladet, femtanget.

11de Slægt: **Silene** (*Siléne L.*).

- B. Bægeret fembladet.
- a. Kronbladene tvedeelte.

12de Slægt: **Fladstjerne** (*Stellária L.*); Kapselen 6klappet, trummet.

- b. Kronbladene hele eller svagt udrandede.
- * Axelbladene hindæagtige; Bladene liniedannede.

13de Slægt: **Norel** (*Alsine L.*); Kapselen 3klappet.

- ** Ingen Axelblade; Bladene øgdannede.

14de Slægt: **Strandarve** (*Haliánthus Fries*); Kapselen 3klappet.

15de Slægt: **Sandvaaner** (*Arenária L.*); Kapselen 6klappet.

Hierde Orden. Femhunnede (Pentagynia).

A. Fem Støvveie; 5 krandsstillede Kapster.

16de Slægt: Steenurt (*Sedum L.*); (Gastplanter).

B. En Støvvei med 5 Grisler; een Kapsel.

a. Bægeret sambladet.

17de Slægt: Klinte (*Agrostémma L.*); Bægeret læderagtigt, 5fliget, Fligene længere end Kronen; (Svælget kronet).

18de Slægt: Pragtstjerne (*Lychnis L.*); Bægeret urteagtigt, Standet, Fligene kortere end Kronen; (Svælget nogen).

b. Bægeret fembladet.

* Støvdragerne ved Grunden sammenvorne.

Gjægemad (*Oxalis L.*) see 16de Kl. 2den Ord.

-- Støvdragerne frie.

+ Kronbladene tvedeekte eller udrandede.

19de Slægt: Kløvkrone (*Malächium Fries*); Kronblade tvedeekte; Kapselen 5klappet med tvedeekte Klapper; (Bladene hjertedannede).

20de Slægt: Hønsetarm (*Cerástium L.*); Kronbladene tvekløvede eller udrandede; Kapselen 10klappet; (Bladene ægdannede).

++ Kronbladene hele.

21de Slægt: Spergel (*Spergula L.*); Bægeret 5bladet; Kronen 5bladet; Kapselen 5klappet; Bladene krandsstillede.

22de Slægt: Femling (*Spergélle Rchb.*); Bæger, Krone og Kapsel som hos foregaaende Slægt; Bladene modsatte.

23de Slægt: Firrling (*Sagina L.*); Bægeret 4bladet; Kronen 4bladet; Kapselen 4klappet; Bladene modsatte.

Ellevte Klassé. Tolvhannede (Dodecandra).

Første Orden. Enhunnde (Monogynia).

1ste Slægt: Kattehale (*Lythrum L.*); Kronen bladet;
Bægeret 12fløvet, undersædigt.

*2den Slægt: Eveblad (*Asarum L.*); ingen Krone; Bæ:
geret 3fløvet, oversædigt.

Anden Orden. Enhunnde (Digynia).

3de Slægt: Agermaane (*Agrimónia L.*).

Tredie Orden. Trehunnde (Trigynia).

4de Slægt: Bau (*Reséda L.*); Kapselen trummet, aaben
i Spidsen.

Vortemælk (*Euphórbia L.*); Frugten en
tredelelig Spaltefrugt; see Enboe Ihannede.

Fjerde Orden. Tolvhunnede (Dodecagynia).

5te Slægt: Semperfiv (Sempervivum L.).

Tolvte Klassé. Bægerhannede (Icosandria).

Første Orden. Enhunnde (Monogynia).

1ste Slægt: Kræge (*Prunus L.*); Steenfrugt, bedækket
med et fint duglignende Støv, Stenen sam:
mentrykt; (Blomsterne i Almindelighed 2
sammen).

2den Slægt: Kirsebærtræ (*Cérasus DC.*); Steenfrug:
ten ikke bedugget, Stenen kugleformet; (Blom:
sterne i Klaser eller Skjermé).

Enhunnet Hævtorn (*Crataëgus monó-*
gyna Jacqu.); 1-2rummet Steenæble; Bla:
dene indskårne; see næste Orden.

Anden Orden. To-femhunnde (Di-pentagynia).

A. Frugten oversædig.

3de Slægt: Mjødturt (*Spiraea L.*); (Kapselen 2—6 frøet).

B. Frugten undersædig.

4de Slægt: Hæv torn (*Crataegus L.*); 1-5rummet Steenæble med en Skive i Spidsen; (Bladene fligede eller halvfinnede).

5te Slægt: Aal (*Malus Moench*); 2-5rummet Kjærneæble, navleformig indtrykt ved Grunden; Griflerne ved Grunden sammenvorne; (Bladene hele).

6te Slægt: Pæretræ (*Pyrus L.*); 2-5rummet Kjærneæble uden Navle ved Grunden; Griflerne frie; (Bladene hele).

7de Slægt: Røn (*Sorbus L.*); bæragtigt Steenæble med blødt Kjød og 1-5 Num med beenhaarde Skillevægge; (Bladene finnede eller lappede).

Tredie Orden. Mangehunnde (Polygynia).

A. Bægerets Flige 1radige.

8de Slægt: Rose (*Rosa L.*); Bægerets Nør krukkedan net (oventil sammenknebet), efter Blomstringen fjødet og indsluttende de hørstede Smånodder.

9de Slægt: Klynger (*Rubus L.*); Bægeret fladt; flere sammenvorne Steenfrugter, der have Lighed med et Bær.

B. Bægerets Flige 2radige.

a. Griffen affaldende.

10de Slægt: Jordbær (*Fragaria L.*), med en efter Blomstringen fjødet, safrig, bæragtig, aflesnelig Frugtbund.

11te Slægt: Kragefod (*Cómarum L.*), med en næsten fugleformet, svampet, tør, vedblivende Frugtbund; Kronbladene røde.

12te Slægt: Potentil (*Potentilla L.*), med en flad eller lidt convex, tør, vedblivende Frugtbund; Kronbladene gule eller hvide.
b. Griffen vedblivende, paa Nodden.

13de Slægt: Mellikerod (*Geum L.*).

Trettende Klasse. Mangehannede (*Polyandria*).

Første Orden. Enhunnede (*Monogynia*).

A. Kronen 4bladet.

a. Bægeret 2bladet.

1ste Slægt: Svalerod (*Chelidónium L.*); Frugten en eentrummet Skulpe, hvis Klapper aabne sig fra neden; Blomsterne gule.

2den Slægt: Hornskulpe (*Glaucium Scop.*); Frugten en torummet Skulpe, som aabner sig i Spidsen; Blomsterne gule.

3die Slægt: Balmue (*Papáver L.*); Kapselen usuldstændigt fleerrummet, aabnende sig med Huller under det straaledannede Ar; Blomsterne røde.
b. Bægeret 4bladet.

4de Slægt: Druemunke (*Actaea L.*); Frugten et Bær.

B. Kronen 5bladet.

a. Blomsten regelmæssig.

5te Slægt: Solvie (*Heliánthemum DC.*); lille Halvbusk; Blomsterne gule, med 5bladet, vedblivende Bæger, hvis to Blade ere meget smaa.

- 6te Slægt: Lind (*Tilia L.*); Træ; Blomsterne hvide;
Bægeret 5bladet, regelmæssigt, affaldende.
b. Blomsten uregelmæssig.
Ridderspore (*Delphinium L.*) s. følgende
Ordens.
C. Kronen fleerbladet.
- 7de Slægt: Aakande (*Nymphaea L.*); Kronbladene hvide,
paa Bag siden nægne.
- 8de Slægt: Nøkkerose (*Nuphar Sm.*); Kronbladene
gule, paa Bag siden forsynede med en Hon-
ninggrube.
-

Anden Orden. To-tre-femhunnde (Di-tri-pen-
tagynia).

- A. Blomsterne uregelmæssige.
- 9de Slægt: Ridderspore (*Delphinium L.*); det øverste
Bægerblad sporet.
- 10de Slægt: Stormhat (*Aconitum L.*); det øverste Bæ-
gerblad hjælmsformet.
- B. Blomsterne regelmæssige.
- *11te Slægt: Akkeleie (*Aquilegia L.*).
-

Tredie Orden. Mangehunnde (Polygynia).

- A. 1frøede Smaafrugter, som ikkeaabne sig.
a. Ingen Kronblade (Honningredskaber), Bæ-
geret kronagtigt.
a. Smaafrugterne forsynede med en uldet Hale.
- 12te Slægt: Kobjælde (*Pulsatilla Mill.*).
b. Smaafrugterne uden Hale.
aa. Svæb.
- 13de Slægt: Simmer (*Hepatica DC.*); med et bæger-
formet Svæb, rykket tæt til det blaa, kron-
agtige Bæger.

- 14de Slægt: *Anemone* (*Anemone L.*); Svøbet fjernet fra det hvide eller gule, kronagtige Bæger.
bb. Intet Svob.
- 15de Slægt: *Frostjerner* (*Thalictrum L.*).
b. Kronblade med Honninggrube.
- 16de Slægt: *Ranunkel* (*Ranunculus L.*); Bægeret 5bladet; Kronen 5bladet.
- 17de Slægt: *Vorterod* (*Ficaria Roth*); Bægeret 3bladet; Kronen 8-10bladet.
B. Fleerfrøede Smaastrugter, somaabne sig.
a. Ingen Kronblade (Honningredstaber); Bægeret kronagtigt.
- 18de Slægt: *Kabbeleie* (*Caltha L.*).
b. Kronblade (Honningredstaber) tilstede; Bægeret kronagtigt.
a. Smaastrugterne stilkede.
- 19de Slægt: *Winterblomme* (*Eranthus Salisb.*).
b. Smaastrugterne siddende.
- *20de Slægt: *Nyserod* (*Helleborus L.*); Bægeret 5bladet; Kronbladene rørdannet-tragtforsmede.
- 21de Slægt: *Engblomme* (*Tröllius L.*); Bægeret mangefladet; Kronbladene flade, liniedannede.

Fjortende Klasse. Tomægtige (Didynamia).

Første Orden: Nøgenfrøede (Gymnospermia).

- I. Blomsterne falst kranståsstillede.
A. Bægeret 10tandet, hveranden tand mindre.
- 1ste Slægt: *Marrube* (*Marrubium L.*).
B. Bægeret standet eller tolæbet.
A. Støvdragerne divergerende.
a. Bægerets Tænder næsten lige.
- 2den Slægt: *Mynete* (*Mentha L.*); Kronen næsten regelmæssig; Støvknappenes Rum parallele.

- *3de Slægt: *Eisholzie* (*Elsholtzia Willd.*); Kronen næsten regelmæssig; Støvknappenes Num divergerende.
- 4de Slægt: *Merian* (*Origanum L.*); Kronen læbedannet.
b. Bægeret tvelæbet.
- 5te Slægt: *Krandsbørste* (*Clinopodium L.*); Blomsterkransene med et Svob; Støvdragerne oven til sammenstødende.
- 6te Slægt: *Kalaminthe* (*Calamintha Moench*); uden Svob; Støvdragerne som hos forrige Slægt.
- 7de Slægt: *Timian* (*Thymus L.*); uden Svob; Støvdragerne rette, oven til divergerende.
b. Støvdragerne parallele.
a. Kronens overste Læbe fattes eller er flad.
- 8de Slægt: *Kortlæbe* (*Teucrium L.*); ingen Overlæbe.
- 9de Slægt: *Læbeløss* (*Ajuga L.*); den øverste Læbe flad, Kronen indvendig skægget.
- 10de Slægt: *Katteurt* (*Nepeta L.*); den øverste Læbe flad, Kronen indvendig nøgen, Underlæbens midterste Lap concav, rundtaffet.
- 11te Slægt: *Korsknop* (*Glechoma L.*); den øverste Læbe flad, Kronen indvendig nøgen, Underlæbens midterste Lap flad, udrandet.
b. Kronens Overlæbe concav eller hvælvet (Hjelm).
a. Bægeret læbedannet.
- 12te Slægt: *Skjolddrager* (*Scutellaria L.*); Bægerets Læber udeelte.
- 13de Slægt: *Prunelle* (*Prunella L.*); Bægerets Læber deelte.
b. Bægeret regelmæssigt femtandet.
aa. Lapperne paa Kronens Underlæbe spidse eller den midterste but, de sidestillede manglende eller vise sig som Tænder.

- 14de Slægt:** *Bar svælg* (Galeóbdolon Huds.); alle Lapperne spidse; Blomsterne gule.
- 15de Slægt:** *Tvetand* (Lámium L.); den midterste Lapbut, de sidestillede flettes enten, eller ere tanddannede; Blomsterne røde eller hvide.
 bb. Alle Lapperne paa Kronens Underløbe butte.
 aa. Kronen inddendig nogen.
- 16de Slægt:** *Hane kro* (Galeópsis L.); Underlæbens midterste Lap næsten firkantet, til begge Sider tandet; Støvknappene aabnende sig ved Klapper.
- 17de Slægt:** *Betonie* (Betónica L.); Underlæbens midterste Lap omvendt hjertedannet; Støvknappene aabne sig ved en Længdefure.
 bb. Kronen inddendig sjægget.
- 18de Slægt:** *Galtetand* (Stachys L.); Nødderne i Spidsen afrundede, glatte; Bladene hele; Støvdragerne efter Blomstringen bøiede til Siden.
- 19de Slægt:** *Tandbæger* (Ballóta L.); Frugterne og Bladene som hos forrige Slægt; Støvdragerne efter Blomstringen rette.
- 20de Slægt:** *Hjertespand* (Leonurus L.); Nødderne i Spidsen trekantet-afstumpede, laadne; Bladene tresligede.
- II. Blomsterne spredte, i Ax.**
- 21de Slægt:** *Jernurt* (Verbéna L.); (Frugten en 4rummet Kapsel, som ved Nødenheden deler sig i 4 Småfrugter).
-

Anden Orden. Kapselfrøede (Angiospermia).

I. Kronen næsten regelmæssig.

22de Slægt: *Dyndurt* (*Limosella L.*); Kronens Krave 5fliget; Frugtknuden 1rummet; Blomsterne enlige.

Jernurt (*Verbéna L.*); Kronens Krave 4fliget; Frugtknuden 4rummet; Blomsterne i Ax; see forrige Orden.

II. Kronen uregelmæssig.

A. Støvknappen Rum ved Grunden forsynede med en lille stakformig Torn; Kapselens Skillevæg lige.

a. Kapselen 1rummet. Bladløse Smyteplanter.

23de Slægt: *Skjælrød* (*Lathræa L.*); den afblomstrede Krone heelt affaldende; Overlæben heel.

24de Slægt: *Gyldenvæler* (*Orobáanche L.*); den afblomstrede Kronens nederste Deel vedblivende; Overlæben udrandet.

b. Kapselen 2rummet. Bladede Planter.

aa. Frøene 1—4 (glatte, avingede).

25de Slægt: *Køfsde* (*Melámpyrum L.*).

bb. Frøene talrige.

a. Bægeret femtandet.

26de Slægt: *Troldurt* (*Pediculáris L.*).

b. Bægeret 4tandet.

27de Slægt: *Skjaller* (*Alectorólophus Hall.*); Bægeret buget; Frøene sammentrykte, glatte.

28de Slægt: *Dientrost* (*Euphrásia L.*); Bægeret rør dannet; Frøene fugleformede eller valtseformede, stribede; Kronens Underlæbe slappet; Kapselen sammentrykt.

- 29de Slægt: **Rassel** (*Odontites Hall.*); Vægeret og Frøene som hos forrige Slægt; Kronens Underlæbe heel; Kapselen buget.
 B. Støvknappene stakløse; Kapselens Skillevæg paa Midten tykkere.
- 30te Slægt: **Brunrod** (*Scrophularia L.*); Kronen næsten fugleformet.
- 31te Slægt: **Fingerbølle** (*Digitalis L.*); Kronen flokfedannet.
- 32te Slægt: **Torskemund** (*Linaria L.*); Kronen masfedannet, sporet; Kapselen med Klappeopspringning.
- 33te Slægt: **Løvenule** (*Antirrhinum L.*); Kronen masfedannet, ved Grunden puklet; Kapselen åbner sig ved Husler.

Gemtende Klasse. Firemægtige (Tetradynamia).

Første Orden. Smaaskulpede (Siliculosa).

I. Smaaskulpen ikke opspringende.

A. Blomsterne gule.

- 1ste Slægt: **Nundskulpe** (*Néslia Desv.*); Smaaskulpen fugleformet, nætformig, næsten 1rummet, 1frøet; (Kimen rygrødet O( )).

- *2den Slægt: **Takkeklap** (*Bunias L.*); Smaaskulpen ægformet, vortet, 2rummet, Rummene stillede over hinanden, 1frøede.

B. Blomsterne hvide eller røde.

a. Blomsterne i Klasør.

- 3die Slægt: **Kloftnaal** (*Crambe L.*); Smaaskulperne 2leddede, det yderste Led fugleformet, 1frøet, det inderste lidet, goldt; (foldrødet Kim).

- 4de Slægt: Strandvaaner (*Cakile L.*); Smaafkulpen aflang, firkantet, 2ledet, det yderste Led dolksformet; (randrodet *Kim. O*).
 b. Blomsterne i Nogler, axelstillede.
- 5te Slægt: Navnefod (*Senebiéra Poir.*); Smaafkulpen fra Siden sammentrykt, 2rummet. *O()*
II. Smaafkulpen oppringende.
 A. Skillevæggen final.
 a. Smaafkulpen omvendt hjertedannet.
- 6te Slægt: Flipkrave (*Teesdalia R. Br.*); Smaafkulpen vinget, med 2frøede Rum; Støvtraadene ved Grunden med Anhængsel. *O*
- 7de Slægt: Hjyrdetaské (*Capsella Medikus*); Smaafkulpen uvinget, Rummene mangefrøede; Støvtraadene uden Anhængsel. *O()*
 b. Smaafkulpen rundagtig eller aflang.
- 8de Slægt: Pengeurt (*Thlaspi L.*); Smaafkulpen rundagtig, vinget, Rummene med flere Frøe. *O*
- 9de Slægt: Karse (*Lepidium L.*); Smaafkulpen aflang, mod Spidsen vinget, Rummene 1frøede. *O()*
 B. Skillevæggen bred.
 a. Klapperne forsyuede med en Rygnerve.
- 10de Slægt: Dodder (*Camelina Crantz*); Smaafkulpen næsten fugleformet eller elliptisk, opblæst; Griflen flappestillet, tvedeletlig. *O()*
- 11te Slægt: Køkleare (*Cochlearia L.*); Smaafkulpen næsten fugleformet eller elliptisk, opblæst; Griflen skillevægstillet. *O*
 b. Klapperne uden Nerve.
 aa. Stovdragerne med Anhængsel.
- 12te Slægt: Krognaal (*Alyssum L.*); Smaafkulpen afrundet, randet, Rummene 2frøede. *O*

- 13de Slægt:** Farsætie (Farsétia R. Brown). Som føregaaende, Nummene 6-fleerfrøede. O
bb. Stovdragerne tandløse.
a. Blomsterne hvide (eller røde).
- 14de Slægt:** Gjæslingsblomst (Draba L.); Smaaskulpen fladt sammentrykt, elliptisk, Nummene mangefrøede, Frøstrængene frie. O
- ***15de Slægt:** Sækbæger (Lunária L.); Smaaskulpen flad, næsten kredsrund, Nummene fleerfrøede, Frøstrængene voxede til Skillevæggen. O
- 16de Slægt:** Peberrod (Armorácia Fl. Welt.); Smaaskulpen næsten fugleformet, opsvulmet. O
b. Blomsterne gule.
- 17de Slægt:** Kortskulpe (Brachyólobus All.).
-

Anden Orden. Storskulpede (Siliquosa).

I. Storskulpen uoppringende.

- 18de Slægt:** Riddike (Rhaphanistrum Tourn.); Storskulpen perlebaandformet. Holdrodet Km.
II. Storskulpen oppringende.
A. Klapperne uden Nerver.
- 19de Slægt:** Brøndkarse (Nastúrtium L.); Storskulpen valtseformet; Frøene i hvert Num 2radede; Blomsterne hvide. O
Kortskulpe (Brachyólobus All.); Blomsterne gule; see forrige Orden.

- 20de Slægt:** Springklap (Cardamine L.); Storskulpen med flade Klapper, der ved Opspringningen rulle sig spiralformigt sammen, Skillevæggen hindeagtig. O; Frøbladene plane.

- 21de Slægt: *Tandrod* (*Dentaria L.*); Storskulpen som hos forrige Slægt; Skillevæggen svampet. O(); Frøbladene sammenruslede.
 B. Klapperne nervede.
 aa. 1 Rygnerve.
 a. Blomsterne gule.
- 22de Slægt: *Hjørneklap* (*Erysimum L.*); Bladene lancetdannede, hele; Frøene øgdammet-af: lange. O()
- 23de Slægt: *Winterkarse* (*Barbaræa R. Brown*); Bladene lyredannede-halvfinnede; Frøene sammentrykte. O()
- 24de Slægt: *Kaal* (*Brassica L.*); de nederste Blade lyredannede, de øverste omfattende; Frøene næsten fugleformede. Holdrodet Kim.
 b. Blomsterne hvide eller røde.
 aa. Frøene 1radede.
- 25de Slægt: *Aftenstjerne* (*Hesperis L.*); Arret deelt i 2 oprette, liniedannede, sammenstående Plader; Skulpen næsten firkantet. O()
- 26de Slægt: *Gasemad* (*Arabis L.*); Arret ubrandet; Storskulpen sammentrykt. O()
 bb. Frøene 2radede.
- 27de Slægt: *Taarnurt* (*Turritis L.*). O()
 bb. 3-5 Rygnerver.
 a. Klapperne af samme længde som Skillevæggen.
- 28de Slægt: *Gabeklap* (*Sisymbrium L.*); Storskulpen liniedannede, trind. O()
- 29de Slægt: *Sylskulpe* (*Chamaepodium Wallr.*); Storskulpen mindre mod Spidsen, sylformet. O()
 b. Klapperne kortere end Skillevæggen, der danner et Næb.
- 30te Slægt: *Sennep* (*Sinapis L.*). Holdrodet Kim.
-

Tegtende Klassé. Sammenvorne (Monadelphia).
Første Orden. Femhannede (Pentandria).

Almindelig Fredløs (Lysimáchia vulga-
ris L.); Kapsel; 5 Støvdragere; see 5 han-
nede 1 hunnede.

Guldduske (Naumburgia Mnch.); Kapsel;
5 Støvdragere; see 5 hannede 1 hunnede.

1ste Slægt: Tranehals (Eródium L'Herit.); (Blom-
sterne i Skærme) 10 Støvdragere, hveran-
den gold; 5 indvendig haarede Smaafrugter
med Hale.

Anden Orden. Ti hannede (Decandria).

A. Kronen ærtedannet.

Krakeklo (Onónis L.) see 17de Klassé 3de
Orden.

Gyvel (Sarothámnis Wimm.) see samme
Orden.

Rundbælle (Anthyllis L.) s. s. Ord.

Tornblad (Ulex L.) s. s. Ord.

Visse (Genista L.) s. s. Ord.

B. Kronen regelmæssig.

2den Slægt: Storkenæb (Geránium L.); Blomsterne
eenlige eller to sammen; fem Ifrøede, ind-
 vendig glatte Smaafrugter med Hale.

3de Slægt: Gjæsemad (Oxalis L.); Brummet, mange-
frøet Kapsel.

Tredie Orden. Mangehunnede (Polygynia).

4de Slægt: Katost (Malva L.); Vægeret omgivet med
et bladet Vibæger.

5te Slægt: Althæe (Althæa L.); Bægeret omgivet med et 6-9fliget Vibæger.

Syttende Klasse. Tvedeelte (Diadelphia).

Første Orden. Seks'hannede (Hexandria).

1ste Slægt: Jordrøg (Fumaria L.); Frugten en Nød.

2den Slægt: Lærkespore (Corydalis DC.); Frugten en eenrummet Skulpe.

Anden Orden. Ottehannede (Octandria).

3die Slægt: Mælkurt (Polygala L.).

Tredie Orden. Ti'hannede (Decandria).

I. Stovdragerne i eet Bundt.

A. Gladene enkelte eller trekoblede.

a. Blomsterne gule.

4de Slægt: Tornblad (Ulex L.); Gladene linledanede, stikkende; Bællen lidt længere end Bægeret.

5te Slægt: Gyvel (Sarothamnus Wimm.); Gladene øgdannede (enkelte eller trekoblede); Griflen spis ralformigt sammenrusset; Bællen flere Gange længere end Bægeret.

6te Slægt: Bisse (Genista L.). Som Foregaaende; Griflen ikke snoet.

b. Blomsterne røde (eller hvide).

7de Slægt: Krageklo (Ononis L.); Gladene trekoblede; Bællen ligesaalang eller lidt længere end Bægeret.

B. Bladene fannede.

8de Slægt: Rundbælle (*Anthyllis L.*); Blomsterne gule; det frugtbærende Bæger indeslutter Bællen.

II. Stovdragerne i to Bundter.

A. Bladene trefoblede.

9de Slægt: Klover (*Trifolium L.*); Blomsterne i Hove: der; Bællen skjult af Bægeret.

10de Slægt: Sneglebælle (*Medicago L.*); Blomsterne i hovedformige Ax; Bællen længere end Bæ: geret, segl: eller sneglehundsdannet.

11te Slægt: Steenklover (*Melilotus Lam.*); Blom: sterne i lange Klaser; Bællen længere end Bægeret, 1-3frøet, opsvulmet, lidt opsprin: gende.

12te Slægt: Kjællingtand (*Lotus L.*); Blomsterne skjermstillede; Bællen forlænget, trind.

13de Slægt: Kantbælle (*Tetragonolobus Scop.*); Blom: sterne eenlige; Bællen forlænget, firkantet: vinget.

B. Bladene fannede.

a. Med uparret Endeblad.

14de Slægt: Astragel (*Astragalus L.*); Blomsterne i Hoveder; Bællen falsk torummet.

*15de Slægt: Esparsette (*Onobrychis DC.*); Blomsterne i Klaser; Bællen tværrummet, leddet, de en: kelte Ved affaldende.

16de Slægt: Fugleklo (*Ornithopus L.*); Blomsterne i Skærme; Bællen knudret-perlebaandsformig.
b. Uden Endeblad.

17de Slægt: Wikke (*Vicia L.*); Grisen overalt duunhaa: ret, eller nedenfor Spidsen paa den yderste Side sjægget.

18de Slægt: Fladbælle (*Lathyrus L.*); Griften flad, paa den indre Side haaret; Bladene med Slyngtraade.

19de Slægt: Glatbælle (*Orobus L.*); Bladene uden Slyngtraade (iøvrigt som forrige Slægt).

20de Slægt: Vært (*Pisum L.*); Griften ejslet-trekantet.

Attende Klasse. Fleerdeelte (*Polyadelphia*).

Første Orden. Mangehannede (*Polyandria*).

1ste Slægt: Verikon (*Hypéricum L.*).

Nittende Klasse. Nørhannede (*Syngenesia*).

Første Orden. Lige Sambo (*Polygamia æqualis*).

I. Alle Blomsterne i Kurven tunge-dannede.

A. Skalfrugterne nøgne (uden Knok).

a. Blomsterne gule; Blomsterleiet nøgent.

1ste Slægt: Haremad (*Lapsana L.*); det frugtbærende Kurvdække uforandret, med oprette Skjæl.

2den Slægt: Svinesie (*Arnoseris Gärtn.*); det frugtbærende Kurvdække fugleformig-knudret, med i Spidsen sammenstødende Skjæl.

b. Blomsterne blaae; Blomsterleiet avnet.

3die Slægt: Cikorie (*Cichórium L.*).

B. Skalfrugterne knokbærende.

AA. Knokken fjeret.

a. Skalfrugterne med Næb.

4de Slægt: Gedeskjæg (*Tragopogon L.*); Blomsterleiet nøgent; Kurvdækket enkelt, med ligedannede Smaablade.

- 5te Slægt: Kongepen (*Hippochæris L.*); Blomster: leiet avnet; Kurvdækket taglagt.
b. Skalfrugterne ikke næbbede.
- 6te Slægt: Skorzonere (*Scorzonéra L.*); Kurvdækket taglagt (Smaabladene brede, med hindeagtig Rand); Knokkens Straaler indviklede i hvers andre.
- 7de Slægt: Vorst (*Apårgia Scop.*); Kurvdækket taglagt (Smaabladene smalle); Knokken ureent farvet, brækkelig, med frie Straaler.
- 8de Slægt: Bittermælk (*Picris L.*); Kurvdækket forneden med mindre Skjæl i Form af et Blægger; Knokken sneehvid, blød og bædelig, med frie Straaler.
BB. Knokken haaret.
a. Skalfrugterne næbbede.
- 9de Slægt: Hængeblomst (*Mycélis Cass.*); Kurven blomstret, Blomsterne 1radige.
- 10de Slægt: Chondrille (*Chondrilla L.*); Kurven 7-12 blomstret, Blomsterne i 2 Rader.
- 11te Slægt: Læktuk (*Lactuca L.*); Kurven mangeblomstret, Blomsterne fleerradige; Næbbet ved Grunden nøgent.
- 12te Slægt: Lovetand (*Taráxacum Juss.*); Kurven mangeblomstret, Blomsterne fleerradige; Næbbet ved Grunden fjællet.
b. Skalfrugterne uden Næb.
a. Knokken sneehvid, bædelig.
- 13de Slægt: Svinemælk (*Sonchus L.*); Skalfrugterne fladt sammentrykte; Kurvdækket ved Grunden buget.
- 14de Slægt: Høgeskjæg (*Crepis L.*); Skalfrugterne næsten trinde, i Spidsen sammentrukne; Kurvdækket næsten valtseformet.
b. Knokken stidenhvid, brækkelig.

15de Slægt: Ørnesie (Aráciu m Neck.); Skalfrugterne mod Spidsen tyndere, under Knokken sammensnørte.

16de Slægt: Høgeurt (Hieráciu m L.); Skalfrugterne fuldkommen valtseformede.

II. Alle Blomsterne i Kurven rordannede; Kurvdækets Smaablade ha gedannede eller stikkende; Griflen under Urret leddet.

A. Kurvdækets Smaablade hagekrummede.

17de Slægt: Burre (Lappa Lam.).

B. Kurvdækets Smaablade braaddede eller tornede.

a. Blomsterleiet cellet.

18de Slægt: Æfelsfoder (Onopórdon L.).

b. Blomsterleiet avnet eller haaret.

a. Knokken haaret.

19de Slægt: Skjær (Serrátula L.); Knokken vedblivende, den inderste Kreds længere.

20de Slægt: Tid sel (Cárduu s L.); Knokken affaldende, sammenvoret til en Ring.

b. Knokken fjeret.

21de Slægt: Karline (Carlina L.); Avnerne i Spidsen fløvede.

22de Slægt: Bladhoved (Círsium Hall.); Avnerne haardannede, Støvtraadene frie.

*23de Slægt: Marietid sel (Silybum Gärtn.); Avnerne haardannede; Støvtraadene sammenvorne i eet Bundt.

III. Alle Blomsterne i Kurven rordannede; Kurvdækets Smaablade urteagtige; Griflen uleddet.

24de Slægt: Brøndsel (Bidens L.); Blomsterleiet avnet; Skalfrugterne 2-4stakkede.

- 25de Slægt: *Hjortetrøst* (*Eupatorium L.*); Blomsterleiet nogen; Skalfrugterne skantede; Knokken haaret; Blomsterkurvene i en halvskjerm.
Hestehov (*Petasites Gärtn.*), tvebo; Blomsterleiet nogen; Skalfrugterne næsten valtsedannede, surede; Knokken haaret; Blomsterkurvene i en Klase; (see næste Orden).
-

Anden Orden. Overflødig Sambo (Polyg. superflua).

I. Alle Blomsterne i Kurven rordannede.

A. Kurvdækket enkelt, med et Slags Bibæger.

- 26de Slægt: *Hestehov* (*Petasites Gärtn.*), tvebo; Blomsterkurvene i en Klase; Blomsterne røde.

Almindelig Brandbæger (*Senecio vulgaris L.*); eenbo; Blomsterkurvene halvskjermformigt stillede; Blomsterne gule; see 34te Slægt.

B. Kurvdækket taglagt, Smaabladene mangeradige.

a. Skalfrugterne nogene eller med en meget fort, hindeagtig Knol, der viser sig som en uthydelig Rand.

- 27de Slægt: *Regnfand* (*Tanacétum L.*); Blomsterkurvene i halvskjermme; de tvekjønnede Blomster Standede; Hunblomsterne Standede.

- 28de Slægt: *Bunke* (*Artemisia L.*); Blomsterkurvene i nøgleformige Klasør; de tvekjønnede Blomster Standede, med mellemblandede, fintstandede Hunblomster.

b. Skalfrugterne knoldbærende, Knokken haaret.

a. Blomsterkurvene i Nøgler; Kurvdækkets Smaabblade urteagtige, i Randen hindengtige.

29de Slægt: *Museurt* (Filago L.).

b. Blomsterkurvene halvstjærmformigt stillede
eller i Klasør (ikke i Nogler); Kurvdækets
Smaablade hindeagtige.

30te Slægt: *Nøglekurv* (Gnaphálium L.); Blomsterkur-
vene forskjelligkjønnede; Kurvdækket bruunt;
Hunblomsterne fleerradige.

31te Slægt: *Kattefod* (Antennária Gärtn.); Blomster-
kurvene eenskjønnede; Kurvdækket solvhvidt;
Hunblomsterne fleerradige; de tvekjønnede
Blomster ufrugtbare.

32te Slægt: *Evighedsblomst* (Helichrysum Gärtn.);
Blomsterkurvene forskjelligkjønnede; Kurvdæk-
ket guult; Hunblomsterne 1radige.

II. Skiveblomsterne rørdannede, Straa-
leblomsterne tungedannede.

A. Skalfrugterne med en haaret Knof.

AA. Kurvdækets Smaablade ligehøje (hos
nogle ved Grunden Vibæger).

a. Hunblomsterne fleerradige.

33te Slægt: *Følfod* (Tussilágo L.).

b. Hunblomsterne 1radige.

a. Blomsterne tungedannede, tilbagerullede
(ingen hos „almindelig Brandbæger, Sené-
cio vulgaris L.“).

34te Slægt: *Brandbæger* (Senécio L.).

b. Blomsterne tungedannede, udbredte.

35te Slægt: *Fnokurt* (Cinerária L.); intet Vibæger;
Blomsterkurvene i Halvstjærme.

36te Slægt: *Jacobsurt* (Jacobæa Moench.); Kurvdæk-
ket med Vibæger, Smaabladene 1radige;
Blomsterkurvene i en Halvstjærm.

- 37te Slægt: *Volverlei* (*Arnica L.*); Kurvdækket med Bibæger, Smaabladene 2radige; Blomster: kurvene 2-3 sammen.
 BB. Kurvdækkets Smaablade taglagte, fleer: radige.
 a. Støvknappene med Hale.
- 38te Slægt: *Loppeurt* (*Pulicaria Gärtn.*); den yderste Kreds af Knok hindeagtig, den inderste haaret.
- 39te Slægt: *Alant* (*Inula L.*); Knokken haaret, overalt eens.
 b. Støvknappene uden Hale.
 a. Straalekronerne af Skivekronernes Farve.
- 40de Slægt: *Gyldenriis* (*Solidago L.*); Blomsterleiet med randfligede Gruber; Hunblomsterne 1radige.
 b. Straalen af en anden Farve end Skiven.
- 41de Slægt: *Aster* (*Aster L.*); Blomsterleiet med rand: fligede Gruber; Hunblomsterne 1radige.
- 42de Slægt: *Bakkestjerne* (*Erigeron L.*); Blomsterleiet smaagrubet, nogen; Hunblomsterne fleerradige.
 B. Skalfrugterne nøgne eller med hindeagtig Knok.
 a. Blomsterleiet nogen.
 a. Kurvdækkets Smaablade 2radige, lige.
- 43de Slægt: *Tusindfryd* (*Bellis L.*).
 b. Kurvdækkets Smaablade fleerradige, tag: lagte.
- 44de Slægt: *Dresie* (*Chrysanthemum L.*); Blomsterleiet hvælvet.
- 45de Slægt: *Munkekrone* (*Matricaria L.*); Blomster: leiet hvælvet-valtseformet.
 b. Blomsterleiet avnet.
- 46de Slægt: *Nøllike* (*Achillea L.*); Randblomsternes Krave rundagtig-ægdannet (Randblomst. 4-8).

47de Slægt: Kamille (*Anthemis L.*); Mandblomsternes Kravé afslang.

Tredie Orden. Unyttig Sambo (*Polyg. frustranea*).

48de Slægt: Knopurt (*Centauréa L.*); Blomsterleiet børstet; Knokken børstedannet.
Nikkende Brøndsel (*Bidens cernua L.*); Blomsterleiet avnet; Knokken stavformig; see 1ste Ord. 24de Slægt.

Fjerde Orden. Adskilt Sambo (*Polyg. segregata*).

49de Slægt: Tidselkugle (*Echinops L.*).

Femte Orden. Særbo (*Monogamia*).

Lobelie (*Lobélia L.*) see 5te Kl. 1ste Ord.

Munke (*Jasióne L.*) s. s. Ord.

Natssygge (*Solánum L.*) s. s. Ord.

Viol (*Viola L.*) s. s. Ord.

Yvende Klassé. Hunbo (*Gynandria*).

Første Orden. Enhannede (*Monandria*).

I. Roden knolleagtig.

A. Læben sporet.

a. — heel.

1ste Slægt: Fladknap (*Platanthéra Rich.*).

b. Læben 2—3kløvet.

2den Slægt: Gjøgeurt (*Orchis L.*); Sporen meget lang; Støvknappenes Rum ved Grunden forenede ved en fælles Pung.

3de Slægt: *Traqadspore* (*Gymnodénia Rich.*); Sporen meget lang; Støvknappen Rum uden Pung, adskilte.

4de Slægt: *Pose-læbe* (*Himantoglóssum R. Br.*), med en fort pungdannet Spore.

B. Læben uden Spore, eller ved Grunden puklet.

a. Frugtknuden snoet; Læben ved Grunden puklet.

5te Slægt: *Pukkellæbe* (*Herminium R. Br.*).

b. Frugtknuden ikke snoet; ingen Pukkel.

6te Slægt: *Friglæbe* (*Ophrys L.*); Læben flad, 3fløvet, den midterste Lap fløvet; hele Støvknappen fastvoxet.

7de Slægt: *Skrue-læbe* (*Spiránthes Rich.*); Læben concav, heel, fint rundtakket; Støvknappen fri.

II. Roden knippedannet eller grenet.

A. Frugtknuden snoet.

8de Slægt: *Nemlæbe* (*Habenária R. Br.*); Læben sporet, flad, 3fløvet; Støvknappen tilvoxet.

9de Slægt: *Skuullæbe* (*Cephalanthéra Roh.*); Læben uden Spore, midtpaa til begge Sider indskaaret, indesluttende Kjønsdelene; Støvknappen fri.

B. Frugtknuden ikke snoet.

a. Læben sporet.

10de Slægt: *Knælæbe* (*Epipógium Gmel.*) (Stængelen bladløs, leddet).

b. Læben uden Spore.

aa. Leddet.

11te Slægt: *Sumprod* (*Epipáctis Swartz*).

bb. ikke leddet.

a. heel.

- 12te Slægt: Koralrod (*Corallorrhiza Haller*).
b. indstaaret, 2flovet.
- 13de Slægt: Fuglerede (*Neottia L.*), bladløs; Støvknappen endestillet, stoddende.
- 14de Slægt: Listere (*Listera R. Br.*), bladet; Støvknappen forpaa (Griffelstøtten bag Støvknappen forlænget).
- III. Roden knollet, bedækket med hindragtige Skjæl.
- 15de Slægt: Hjertelæbe (*Malaxis Sm.*), bladet; Læben uden Spore.
Knælæbe (*Epipogium Gml.*), bladløs; Læben med Spore; see 10de Slægt.
-

Anden Orden. Sexhannede (*Hexandria*).

- 16de Slægt: Slangerod (*Aristolochia L.*).
-

Tredie Orden. Mangehannede (*Polyandria*).

- 17de Slægt: Mysse (*Calla L.*).
-

Gen og thyvende Klasse. Eenbo (*Monoecia*).

Første Orden. Enhannede (*Monandria*).

A. Gladene liniedannede.

- 1ste Slægt: Vændeltang (*Zostera L.*); Han- og Hunblomsterne nøgne, stillede afværlende paa den indvendige Side af et bladet Hylster.

- 2den Slægt: Zanichellie (*Zanichellia L.*); Hanblomsterne nøgne; Hunblomsterne forsynede med et flokkedannet Blomsterdække; de fleste Frugter stilkede.

B. Bladene ægdannede eller omvendt ægdannede (hos een Art liniedannede, men bredere ved Grunden).

3de Slægt: Vandstjerne (*Callitricha L.*); 4 Småfrugter.

4de Slægt: Vortemælk (*Euphorbia L.*); 3frøet Kapsel.

Anden Orden. Tohannede (*Diandria*).

Undemad (*Lemna L.*), bladløs Vandplante; see 2hannede 1hunnedede.

Aſk (*Fraxinus L.*), Fleerbo-Træ; see 2hannede 1hunnedede.

Tredie Orden. Trehannede (*Triandria*).

5te Slægt: Pindsvinknop (*Sparganium L.*); fugle dannede Ax; avneagtigt Blomsterdække; tor Steenfrugt.

6te Slægt: Dunhammer (*Typha L.*); valtsedannede Ax; Blomsterdækket sammensat af Borster; 1frøet Hindesfrugt.

7de Slægt: Star (*Carex L.*); valtsedannede Ax; Blomsterblade (Skjæl) istedetfor Blomsterdække; Smaansdder indsluttede i et flaskeformet Dække.

Fjerde Orden. Firehannede (*Tetrandria*).

A. Træ.

8de Slægt: Væl (*Alnus Willd.*).

B. Urter.

a. Blomsterne fuldstændige.

9de Slægt: Strandbo (*Littorella L.*).

b. Blomsterne ufuldstændige.

10de Slægt: Mælde (*Urtica L.*); Hanblomsten med 4deelt Blomsterdække; Hunblomsten med 2deelt Blomsterdække.

Springknap (*Parietaria L.*); Erekjonsblomsten med 4deelt Blomsterdække og elastiske Støvdragere; Hunblomsten med 2deelt Blomsterdække; see 4hannede Hunnede.

Femte Orden. Femhannede (*Pentandria*).

A. Urter.

Mælde (*Atriplex L.*); Støvdragerne frie; Blomsterne ufuldstændige; see 5hannede Hunnede.

Kilebæger (*Hálimus Wallr.*); Støvdragerne frie; Blomsterne ufuldstændige; s. 5hannede Hunnede.

Braadfrø (*Xanthium L.*); Støvdragerne sammenvorne; Hanblomsten fuldstændig, Hunblomsten uden Bæger; see 7de Orden.

B. Træ.

Eg (*Quercus L.*); see følg. Ord.

Sjette Orden. Sex-mangehannede (*Hex-polyandria*).

A. Blomsterne fuldstændige.

11te Slægt: Tusindblad (*Myriophyllum L.*); Kronen 4bladet; Bægeret 4bladet; Bladene mange-delede.

12te Slægt: Pilblad (*Sagittaria L.*); Kronen 3bladet, Bægeret 3deelt; Bladene hele.
B. Blomsterne ufuldstændige.

A. Urter.

13de Slægt: Hornblad (*Ceratophyllum L.*); Frugten en Nød; (Hanblomsten med 12bladet Blomsterdække, Hunblomsten uden Blomsterdække).

14de Slægt: Arum (*Arum L.*); Frugten et Bær; (Blomsterstanden en Kolbe).

B. Træer.

a. Raklebærende.

a. 2 Ar; Stovdragerne fastede til Raklens Skjæl.

15de Slægt: *Virk* (*Bétula L.*); Han- og Hunblomsterne i Rakler; vinget Nød, affaldende med Raklens Skjæl.

16de Slægt: *Avnbsg* (*Carpinus L.*); Han- og Hunblomsterne i Rakler; Nødden omgivet med de efter Blomstringen tilvorende Skjæl, og bærende Blomsterdækket.

17de Slægt: *Hassel* (*Córylus L.*); Hanblomsterne i Rakler, Hunblomsterne sammenhobede; Nødden uvinget, indeslutter i det vedblivende, 2deelte Bæger.

b. 3 Ar; Stovdragerne fastede til Blomsterdækket.

18de Slægt: *Vøg* (*Fagus L.*); Hunblomsten med et 4flosvet, 1blomstret, blødpigget Svøb.

19de Slægt: *Eeg* (*Quercus L.*); Hunblomsten med et udeelt, 1blomstret, efter Blomstringen skaal dannet Svøb, der omgiver Frugten nedentil.

b. Koglebærende.

*20de Slægt: *Fyr* (*Pinus L.*); Koglens Skjæl mod Spidsen tykkere, med en hvælvet Ophoining; Bladene 2 eller flere sammen, omgivne af en hindreagtig Skede.

*21de Slægt: *Gran* (*Abies DC.*); Skjællene lige, glatte, affaldende; Bladene eenlige, uden Skede, immergrønne.

*22de Slægt: *Lørketræ* (*Larix DC.*); Skjællene lige, glatte, vedblivende; Bladene i Knipper, sommergrønne.

Syvende Orden. Sammen vorne (Monadelphia).

23de Slægt: *Braadfrø* (*Xánthium L.*).

Ottende Orden. Fleerdeelte (Polyadelphia).

24de Slægt: *Galdebær* (*Bryónia L.*).

To og thvende Klasse. Evebo (Dioccia).

Efter Hanblomsten:

Første Orden. Enhannede (Monandria).

Pii (Salix L.) see følg. Ord.

Anden Orden. Trehannede (Diandria).

1ste Slægt: Piil (Salix L.).

Tredie Orden. Trehannede (Triandria).

a. Buske.

Pii (Salix L.); Blomsterne i Nakler; see foreg. Ord.

2den Slægt: Krækling (Empetrum L.); Blomsterne ørelstillede, fuldstændige.

b. Urter.

Evebo Star (Carex dioeca L.); Halvgræs; Blomsterne ufuldstændige; 2de Kl. 3die Ord.

Evebo Baldrian (Valeriána dioeca L.); Blomsterne fuldstændige, i Halvskærme; see 3de Kl. 1ste Ord.

Fjerde Orden. Firehannede (Tetrandria).

a. Urt.

Evebo Nælde (Urtica dioeca L.); 2de Kl. 4de Ord.

b. Buske.

a. Blomsterne fuldstændige.

Evebo Brietorn (Rhamnus cathartica L.); 5te Kl. 1ste Ord.

3die Slægt: Fuglelim (Viscum L.); Snylteplante; Bægeret mangler; Støvknappene fastede til Kronbladene.

b. Blomsterne ufuldstændige.

4de Slægt: Tide (Hippóphaë L.); Blomsterdækket 2deelt.

5te Slægt: Vors (Myrica L.); Blomsterne i Nakler.

Femte Orden. Femhannede (Pentandria).

a. Urter (Blomsterdækket 5deelt).

6te Slægt: Humle (Húmulus L.); Bladene lappede; Støvknappene oprette, i Spidsen braadde.

- ***7de Slægt:** **Hamp** (*Cannabis L.*); Gladene fingrede; Støvknappene nedhængende, uden Braad.
 b. **Buse.**
 a. **Blomsterne fuldstændige.**
Fjeld Ribs (*Ribes alpinum L.*); Blomsterne i Klase; 5te Kl. 1ste Ord.
 b. **Blomsterne usfuldstændige, i Rakler.**
Gemhanned Piil (*Salix pentandra L.*); Gladene lancetdannede, affaldende; Støvtrædene forlængede.
8de Slægt: **Ene** (*Juniperus L.*); Gladene liniedannede, stikkende, immergrønne; Støvknappene sidende.
-

Sjette Orden. **Serhannede** (*Hexandria*).

- Syre Skreppe** (*Rumex Acetosa L.*); 6te Kl. 3die Ord.
Spydbladet Skreppe (*Rumex Acetosella L.*); 6te Kl. 3die Ord.
-

Syvende Orden. **Ottehannede** (*Octandria*).
9de Slægt: **Poppel** (*Populus L.*).

Ottende Orden. **Nihannede** (*Enneandria*).

- 10de Slægt:** **Vingelurt** (*Mercurialis L.*); Blomsterdet 3deelt.
11te Slægt: **Frobid** (*Hydrochæris L.*); Vægeret 3deelt; Kronen 3bladet.
-

Niende Orden. **Tihannede** (*Decandria*).

- 12de Slægt:** **Evebo Pragtstjerne** (*Lychnis dioeca L.*);
10de Kl. 5te Ord.
-

Tiende Orden. **Tolvhannede** (*Dodecandria*).

- 12te Slægt:** **Krebsklo** (*Stratiotes L.*).
-

Ellevte Orden. **Vægerhannede** (*Icosandria*).

- Multebær Klynger** (*Rubus Chamæmorus L.*); 12te Kl. 3die Ord.
-

Tolvte Orden. Mangehannede (Polyandria).
 Poppel (Populus L.), Træ; see 7de Ord.
 Krebsklo (Stratiotes L.), Urt; s. 10de Ord.

Trettende Orden. Nørhannede (Syngenesia).
 Kattesod (Antennaria Gärtn.); Blomsterkurvene i Halvskjerm; see 19de Kl. 2den Ord.
 Hestehov (Petasites Gärtn.); Blomsterkurvene i Klase; s. f. Ord.

Efster Hunblomsten:

I. Urter.

- A. Enhunnede (Monogynia).
 a. Blomsterne fuldstændige.
 Evebo Baldrian (Valeriána dioeca L.); Blomsterne i Halvskjerm; see 3hann. 1hunn.
 Kattesod (Antennaria Gärtn.); Blomsterkurvene i Halvskjerm; see 19de Kl. 2den Ord.
 Hestehov (Petasites Gärtn.); Blomsterkurvene i Klase; see 19de Kl. 2den Ord.
 b. Blomsterne usfuldstændige.
 a. Lille Halvgræs med hørstedannede Blade.
 Evebo Star (Carex dioeca L.); 21de Kl. 3die Ord.
 b. Urter med hele Blade.

10de Slægt: Vingelurt (Mercurialis L.); Blomsterdækket 3deelt.

- Evebo Nælde (Urtica dioeca L.); Blomsterdækket 2deelt; 21de Kl. 4de Ord.
 c. Urter med lappede eller fingrede Blade.

6te Slægt: Humle (Húmulus L.); Stængelen flyngende; Bladene lappede.

7de Slægt: Hamp (Cánnabis L.); Stængelen ret; Bladene fingrede.

- B. Trehunnede (Trigynia).
 Syre Skreppe (Rumex Acetosa L.); 6te Kl. 3die Ord.
 Spydblædt Skreppe (Rum. Acetosella L.); s. Ord.

- C. Femhunnede (Pentagynia).
 Evebo Pragtstjerne (Lychnis dioeca L.);
 10de Kl. 5te Ord.
- D. Sørhunnede (Hexagynia).
- 12te Slægt: Krebsklo (Stratiotes L.); Bladene sværd;
 dannede, savtakket-tornede.
- 11te Slægt: Frøbid (Hydrochæris L.); Bladene freds;
 rund-myredannede, heelrandede.
- E. Mangehunnede (Polygynia).
 Multebær Klynger (Rubus Chamæomorus L.); 12te Kl.
- II. Buske eller Træer.**
- A. Blomsterne fuldstændige.
- a. Kronen 3bladet; Bladene immergronne.
- 2den Slægt: Krækling (Empetrum L.).
- b. Kronen 4—5bladet; Bladene affaldende.
- a. Blomsterne i Klas'er.
 Fjeld Ribs (Ribes alpinum L.); 5te Kl.
 1ste Ord.
- b. Blomsterne sammenhobede.
- 3die Slægt: Fuglelim (Viscum L.); Griften mangler;
 Arret but; 1frøet Bær.
 Evebo Vrietorn (Rhamnus cathartica L.);
 Arret 4deelt; 4frøet Bær; 5te Kl. 1ste Ord.
- B. Blomsterne usfuldstændige.
- a. Bladene immergronne, stikkende.
- 8de Slægt: Ene (Juniperus L.).
- b. Bladene affaldende.
- a. Frugten en Kapsel.
- 1ste Slægt: Pil (Salix L.); Naklens Skjæl hele og
 heelrandede.
- 9de Slægt: Poppel (Populus L.); Naklens Skjæl ind;
 fkaarne.
- b. Frugten en Nod eller et falso Bær.
- 5te Slægt: Pors (Myrica L.); Blomsterne i Ax; Blom;
 sterdækket dannet af 4 Skjæl.
- 4de Slægt: Tidse (Hippóphaë L.); Blomsterne axfor;
 migt stillede; Axet i Spidsen bladet; Blom;
 sterdækket rørdannet-2klovet, efter Blomstrin;
 gen fjødet, tilvorende, dannende et falso Bær.

III.

Skoleefterretninger

ved

K. C. Nielsen,

Skolens Rector.

A. Væreforfatningen.

Den videnskabelige Realskole i Aarhus begyndte sin Virksomhed den 5te November 1839, paa hvilken Dag der anstilledes Prøve med de til Optagelse anmeldte Elever. Disses Antal beløb sig til 22; fort efter indtraadte een, og senere i Skoleaaret endnu een, saa at Skolens Freqvents ved dens første Examens udgjorde 24.

De optagne Disciple, der befandtes at være højest forskellige i Alder, Forberedelse, Kundskaber og Modenhed, inddeltes i tvende Classer, der erholdt Navn af første (nederste) og anden, og hændelsesviis talte begge ligemange (12) Elever.

Nedenstaende Schema viser, hvilke Underviisningsfag der tildelethes de forskellige Classer, og hvormegen Tid der bestemtes for ethvert af disse.

	I Classe.	II Classe.
Dansk	6 Timer	4 Timer
Tysk	4 —	4 —
Franſk	2* —	4 —
Engelsk	: —	2* —
Religion	2 —	2 —
Historie	2 *—	2 —
Geographi	2 —	2 —
Mathematik	5 (Regning)	7 (4 Regning, 3 geometrisk Tegning.)
Naturhistorie	2 —	2 —
Physik og Chemi	: —	: —
Skrivning	4 —	4 —
Tegning	4 —	2 —
Sang	2 —	2 —
Gymnastik	2 —	2 —
Sum 37 Timer		39 Timer.

Hvis dette Timetal forekommer Nogen temmelig stort, saa bedes bemærket, at f. Ex. i I Classe de 4 af Timerne (i Sang og Gymnastik) ere anviste til Hørnsielse og Lege- mets Udvikling, saa at der egentlig blive kun 33 tilbage, af hvilke atter kun 20 forde Forberedelse hjemme. Og II Classe har kun 2 Timer mere.

Fransk i I Classe og Engelsk i II Cl. ere betegnede med en Stjerne, fordi disse i Fremtiden ikke ville blive docerede i de respective Classer. Den Omstændighed, at de fleste af Eleverne allerede havde erholdt nogen Undervisning i disse Fag, var Aarsag til, at de denne Gang optoges i Timetabellen.

De forskjellige Discipliner vare henlagte til følgende Timer:

i I Classe.

F o r m i d d a g .

	9—10	10—11	11—12	12—1
Mandag.	Dansk.	Religion.	Historie.	Gymnastik.
Tirsdag.	Dansk.	Fransk.	Tegning.	Skrivning.
Onsdag.	Dansk.	Geographi.	Tegning.	Skrivning.
Torsdag.	Dansk.	Religion.	Tegning.	Skrivning.
Fredag.	Dansk.	Dansk.	Historie.	Gymnastik.
Løverdag.	Fransk.	Geographi.	Tegning.	Skrivning.

E f t e r m i d d a g .

	3—4	4—5	5—6
Mandag.	Tydk.	Regning.	Sang.
Tirsdag.	Naturhistorie.	Regning.	—
Onsdag.	Tydk.	Regning.	Naturhistorie.
Torsdag.	Tydk.	Regning.	Sang.
Fredag.	Tydk.	Regning.	—
Løverdag.	—	—	—

i II Classe.

F o r m i d d a g.

	9—10	10—11	11—12	12—1
Mandag.	Religion.	Franſk.	Tegning.	Gymnastik.
Tirsdag.	Franſk.	Skrivning.	Engelsk.	Historie.
Onsdag.	Geographi.	Skrivning.	{ Geometr. } { Tegning. }	{ Geometr. } { Tegning. }
Torsdag.	Religion.	Skrivning.	Geographi.	Franſk.
Fredag.	Franſk.	Skrivning.	Tegning.	Gymnastik.
Løverdag.	Naturhist.	Engelsk.	'Historie.	{ Geometr. } { Tegning. }

E f t e r m i d d a g.

	3—4	4—5	5—6
Mandag.	Naturhistorie.	Tydk.	Sang.
Tirsdag.	Tydk.	Dansk.	Regning.
Onsdag.	Regning.	Tydk.	Dansk.
Torsdag.	Regning.	Dansk.	Sang.
Fredag.	Regning.	Tydk.	Dansk.
Løverdag.	—	—	—

Aarsagen, hvorfor Undervisningstiden her ikke er ansat tidligere end til Kl. 9 om Morgenen, er den, at jeg anseer det for høist ontfeligt, at Disciplene kunne gjennemgaae de om Aftenen lærte Pensa endnu engang om Morgenen, før end de møde paa Classen, ligesom det ogsaa er en erkjendt Erfaring, at man i Morgentimerne er — med forfriskede Håndskræfter — langt mere stikket til aandeligt Arbeide end paa de andre Tider af Dagen. Senere hen paa Føraaret, da Eleverne kunde staae tidligere op end i de mørke Vintermaaneder, flyttedes Lectionstiden til Timerne fra 8—12 og fra 2—4 eller 5, hvorved adskillige, dog mindre væsentlige, Forandringer i Timetabellen maatte foretages.

Naar man betragter denne og den følgende Timetabel uden nærmere Bekjendtskab til de specielle Forhold, hvorun-

der den ere lagt, vil man vistnok finde, at adskillige Hen-
syn, der burde tages ved Fagernes Fordeling i de for-
skjellige Timer, ikke altid synes tilbørlichen paaagtede, navn-
lig hvad Skrive- og Tegnetimerne, samt Svømmetiden
(Gymnastiktimerne) i Sommeren 1840 angaaer. Men her:
ved maa bemærkes: først, at baade Skrive- og Tegnetimerne,
der ere temmelig mange, besorgeres af een og samme Lærer;
dernæst, at Realskolen ikke engang har fri Maadighed over
dennes Tid, eftersom han tillige er Lærer i begge Fag ved
Cathedralskolen; og endelig, at det samme gjelder om Læ-
reren i Gymnastik og Svømning, ligesom ogsaa Svømme-
broen kun kan benyttes, naar den ikke haves i Brug af
Byens øvrige Skoler.

Examenstiden er henlagt til i Mai Maaned, afgivende
fra de øvrige Skolers Examenstid, af følgende Grunde.

Den sidste Deel af September, der benyttes af de lærde
Skoler til den offentlige Prøves Afholdelse, er naturligvis
bleven valgt hertil i Betragtning af, at Examen artium be-
gynder i October. Imidlertid ligger det i Sagens Natur,
ligesom ogsaa Erfaringen lærer det, at de fleste Disciple,
især de yngre, glemme i Sommerferien Meget af det i den
foregaaende Deel af Skoleaaret Lærte, ligesom ogsaa enhver
erfarende Skolemand veed, at det i den første Tid efter en
lang Ferie holder haardt at bringe Eleverne i den forrige
Tour, eftersom Fritidens glade Minder ofte blive saa levende
i deres Tanker, at de forhindre den nødvendige Opmærksom-
hed paa Skolen og bortrove en Deel af de Timer, der ere
bestemte til Hjemmesid. Paa den anden Side ville de færre
Disciple, de meget flittige, der tænke paa den foregaaende
Prøve, og altsaa benytte Ferien til Selvrepeticion og til at
læse udenom, som man kalder det, ikke have den fulde Ny-
delse og Bederkvægelse af Fritiden, som dog er dennes Hen-
sigt, og som netop de mest trænge til. Derfor er det, at

stere af de bekjendte Privatinstituter, at Herlufsholms Skole*) og Sorø Skole have ansat Examen til de sidste Dage forend Sommerferien. Men selv dette Valg af Examenstiden medfører dog endnu den Ulempe, at den sjønneste Aarstid, da det i Naturen gjenopvakte Liv kalder Alle, og især den livlige Ungdom, fra den trange Stue ud i det friske Grønne, bliver for Disciplene den allertravleste. Skolen maa, fordi Examen stunder til, opfordre dem til at arbeide med mere Anstrengelse nu end den øvrige Tid af Aaret. De samvittighedsfulde, de flittige Disciple ville følge Opfordringen og modstaae Fristelsen; men de letfindige og uslittige forlokkes af det smukke Veir til endog mere end ellers at forsonne den nødvendige Forberedelse. Ved Realskolen kommer endnu den specielle Grund til, at der om Sommeren maae med de ældre Disciple foretages ugentlige Excursioner, der, hvis Examen ansattes til midt i Juli Maaned, ogsaa vilde borttagte en betydelig Deel af den til Selvflid overladte Tid. Derfor er Realskolens Examen ansat til Midten af Mai. At holde den tidlige vilde formeentlig ikke være at foretrække; thi de korte Winterdage volde, at man staaer fuldigere op; derimod ere Foraarsmaanedernes tidlige Morgener fortættelige skikkede til Overlæsning.

Paa Grund af denne Foranstaltning blev det første Skoleaar rigtignok indskrænket til et halvt borgerligt Aar. Men ogsaa dette troedes at have sit Gode. Det kan nem:

*) Saaledes var det i min Skolegang og har vi været i det mindste siden den holsteinske Reform 1755. Den Glæde, hvormed vi om Aftenen den sidste Juli efter absolvet Examen, afholdt Censur og Omslytning nu efter fuldendt Aars arbeide, uden anden Tanke end paa Hvile og Adspredelse fjørte bort og droge til det kjære, ofte fjerne, Hjem, levede vist endnu i mangen Herlovianers Grindring. Den nuværende Skolherre skal have henslyttet Examen til Septbr.

lig ikke undgaae Nogens Opmærksomhed, at en saaledes i alle Henseender fra nyt af oprettet Undervisningsanstalt maa have adskillige Vanskeligheder at bekæmpe, som de i en rum Tid bestaaende Skoler forlængesiden have beseiret. Disse have allerede vundet et fast Princip for Classeinddelingen; de have en allerede disciplineret Stamme, der strax baade kan^z og vil virke paa de forholdsvis faa Nyindtrædende, saaledes at disse hurtig føle sig efter den i Skolen gjeldende Tugt og Orden, ofte uden at endog den mindste Medvirken fra Lærerens Side gjsres forneden. Fremdeles er der for de bestaaende Skoler ikke blot opgivet et bestemt Resultat, som Maal for deres hele Virksomhed, hvilket enhver af deres Elever skal have naæst, førend han kan dimitteres; men, hvad mere er, der haves ogsaa den mangfoldigste og mest prøvede Erfaring for, hvormeget der kan og bør udrettes, endogsaa i det korteste Afsnit af Skoletiden, og hvorledes dette paa det letteste og fuldkomneste virkelig kan udrettes. Ganske anderledes forholder det sig med Realskolen. Hvis Lærarforsamlingen endog forud havde dannet sig et Begreb om, hvad der i hver Classe burde præsteres, saa gjaldt det dog nu, hvorvidt dette kunde anvendes paa det givne Personale. Prøven, vi anstillede med de Anmeldte, kunde ikke mere end tildeels underrette os om, hvilke positive Kundskaber de os forresten aldeles ubekjendte Disciple vare i Besiddelse af. Deres Evner, deres Dannelsse og egentlige Modenhed, samt med hvad Kraft de kunde arbeide fremad — alt Dette var Noget, vi først ved selv at undervise dem kunde komme til fuld Kundskab om. Saaledes kunde vi ikke vente ganske at undgaae Feilgreb i Elevernes Classeinddeling. — At indføre en god Tone i den vordende Skole, at vænne dens Elever til Disciplin og god Orden blev her ene Lærerens Sag; her var ingen Assistance af ældre Elever som Instructører og forbilleder. Skolens

endelige Maal er vel foreskrevet; men Erfaring flettes dog ikke blot om, i hvilken Qualitet det Opgivne i det Hele vil kunne præsteres, men ogsaa om, hvad der i Quantitet kan og bør udrettes i de forskellige Tidsrum af det hele Skolecursus, ja endelig om de Methoder, ved hvilke vi i de forskellige Undervisningsfag lettest og sikreste ville kunne besørde Disciplenes aandelige Udvikling og Dannelse.*). En Deel, men dog den mindste, af denne Erfaring vil rigtig nok ikke kunne vindes i saa Aar; men den øvrige større Deel kunde en kortere Tid skjenke. Det samme gælder om at indsee og rette Feilgreb i Disciplenes Ordning og om at frembringe god Tone og Disciplin. Jo før altsaa Skolen kunde komme paa det Rene hermed, desto bedre; og dette opnåedes nu tildeels ved at indskrænke dens første Cursus til et halvt Aar.

Skolens Disciple vare efter den Orden, de ved Examens Afholdelse indtoge, følgende:

Anden Classe.

1. J. M. Mørch, Søn af Kjøbmand Mørch her i Byen.
2. P. F. A. Næae, Søn af Kbmd. Næae her i Byen.

*). Det bør vel mærkes, at i de fleste tydse Realskoler indtager Latinen en ikke ubetydelig Plads i Timetabellen. I den Kongelige Realskole i Berlin f. E. overhovedet 5 Timer om Ugen; i een af Classerne 7 Timer. (I Sors Skole har øverste Latinclasse kun 6 Timer.) Ja endog latiniske Stiil drives flittig baade med Extemporalier og Exercitier, ligesom ogsaa Kundskab om Quantitetten og de dactyliske Vers skal erhverves i Realskolen. Men den det Latiniske Sprog med Rette tillagte formest dannende Kraft, der saaledes kommer de tydse Realskoler til gode, maae vi soge at finde Midler til at erstatte paa anden Maade.

3. J. G. C. F. Koch, Søn af Proprietair Koch til Østergaard.
4. H. P. J. Eilersen, Søn af Forpagter Eilersen paa Lykkesholm.
5. C. A. Otterstrøm, Søn af Bankkasserer, Stænderdeputeret Otterstrøm her i Byen.
6. J. M. Herskind, Søn af Kjøbmand og Viceconsul Herskind her i Byen.
7. Chr. P. Hammershi, Søn af Kjøbmand og Borgerrepræsentant Hammershi her i Byen.
8. J. C. M. Bang, Søn af Kjøbmand og Borgerrepræsentant Bang her i Byen.
9. O. J. N. C. Meulengracht, Søn af afdsede Kjøbmand Meulengracht her i Byen.
10. H. F. L. Stigaard, Søn af Kjøbmand Stigaard her i Byen.
11. A. Røgind, Søn af Agent Røgind her i Byen.
12. F. Larsen, Søn af Gjestgiver Larsen her i Byen.

Første Classe.

1. J. C. Bünger, Søn af Kbmd. Bünger her i Byen.
2. O. Bech, Søn af Kapitain og Kjøbmand Bech her i Byen.
3. Marx Chr. Jøns, Søn af Bagtmester Jøns her i Byen.
4. H. J. Otterstrøm, Broder til № 5 i anden Classe.
5. P. Poulsen, Søn af Gaardeier P. Sørensen Loft i Aaby.
6. F. H. W. A. Herskind, Broder til № 6 i anden Cl.
7. J. Thor Straten Clausen, Søn af Redacteur Clausen paa Saraslyst.
8. E. Fr. Düring, Søn af Kammerjunker v. Düring, Nitmester af Hs. Rgl. Heihed Prinds Ferdinands Regiment.

9. P. Mar. Bang, Broder til № 8 i anden Classe.
10. Joh. M. Clem. Døcker, Son af Kapitain og Kjøbmand Døcker her i Byen.
11. J. B. L. N. Tarliong, Son af Kjøbmand Tarliong her i Byen.
12. Joh. F. Døcker, Broder til № 10.

Af disse 24 Disciple vare saaledes de 20 indenbyes, og kun de 4 udenbyes.

I dette Halvaar vare læste følgende Pensæ:

III Classe.

I Dansk:

Hjorts Børneven, fra Side 57—118.

Ventziens Grammatik, Afsnittet om Sætninger, Indledningen og af Formlæren til Afsnittet om Verber.

Holsts Digte til Udenadslæsning, forfra til „Siden Harpepigens Klage.*)

I Lydsk:

Mungs Læsebog for Børn fra S. 1—42; deraf lært udenad Stykkerne: 1—5. 12. 15. 16. 18. og 19.*)

Hjorts lille Grammatik, Hjelpeverberne, den 1ste Conjugation (den svage o: den regelmæssige) med dertil hørende Undtagelser, Adjectivernes Declination og Composition; Præpositionerne.

I Fransk:

Borrings Læsebog for Begyndere, fra S. 32—51 og 71—82; læst udenad fra 9—23 og fra S. 28—32.*)

I Engelsk:

Sinnets Elementarbuch der englischen Sprache, fra S. 33—48; tre Bladte vare lært udenad.*)

I Religion:

Herslebs lille Bibelhistorie, forfra til Esras; naar

*) Om Methoden see nedenfor.

Eiden tillader det, blive de Stykker af Biblen, som
sware til de respective Pensæ, ester slagne og op læste.
Balles Lærebog forfra til Cap. 4 § 2.

I Historie:

Grundtvigs historiske Børnelærdom; den af For:
fatteren i Fortalen angivne Methode er blevet fulgt.
Adskillige Stykker af Kofoeds fragmentariske Lærebog.

I Geographi:

Ingerslevs mindre Geographi, forfra til Spanien.

I Naturhistorie:

Burmeisters Grundtræk af Naturhistorien, for:
fra til S. 16 (ø: almindelig Indledning til Naturhi:
storien, alm. Indledning til Zoologien, alm. Indled:
ning til Pattedyrene) og fra S. 19—30 (Hvalerne,
de Finnesddede, de Tykhudede, Drøvtyggerne, de Hø:
vede, Gummierne, Gnaverne, Pungdyrene og Rovdyrene).

I geometrisk Tegning

ere de første Tavler af Ursins og Hetsch's geometriske
Tegnelære benyttede.

I Regning

ere Disciplene svede saavel i Hovedregning, som i Tavle:
regning.

I Classe.

I Dansk:

Af Mangel paa Exemplarer af Hjorts Børneven (1ste
Udgave var udsolgt og 2den endnu ikke udkommen)
læstes adskillige Stykker i Birchs Læsebog. *)

Ventziens Grammatik er benyttet saaledes, at, da
først Læren om den enkelte Sætning var blevet opfattet
ved blot mundlig Gjennemgang, lærtes i Grammati:
ken det Vigtigste om Substantivet, Artiklen, Adjectivet,
Pronomet, Verbet og disses Øsining.

Af Holsts Digte til Udenadslæsning er lært udenad forfra til „siden Harpepiges Klage“ incl. samt „Tommel“ og „Cort Adeler.“*)

I Tydsk:

Rungs Læsebog for Børn fra S. 1—15; lært udenad fra 1—5 incl.

Af Grammatiken ere Hjelpeverbene lærte efter et særligt Aftryk.

I Fransk:

Borrings Læsebog for Begyndere forfra til S. 20;
3 Bladene ere lærte udenad.

I Religion:

Herslebs lille Bibelhistorie forfra til Esras.

I Historie:

Grundtvigs historiske Børnelærdom forfra til Østerrigs begyndende Magt.

I Geographi.

Ingerslevs mindre Geographi forfra til det britiske Rige (NB kun det Storfjelde).

I Naturhistorie:

Buurmeisters Grundtræk af Naturhistorien forfra til S. 25. (Indledningen, de Tøhændede, Håndhændede, Haandvingede, Noydyrene, Pungdyrene, Gnaverne og Gumlerne.)

I Regning

ere Disciplene øvede saavel i Hovedregning som i Tavle-regning.

Da der ofte indløber Forespørgsler ikke blot om, hvad der skal være læst for at optages i den eller den Classe, men ogsaa om, hvorledes det opgivne Pensum skal læses, og da ikke sjeldent de os bragte Disciple vel slges at have læst det Forlangte, men ved nærmere Prøve befindes ikke at have opfattet det saaledes, som vi fordrer, og altsaa ikke have

vundet den Modenhed, der af Skolen tilsigtes som Hensigten med Underviisningen, saa tilføies her Et og Andet om den i Skolen brugte Methode.

Bed en grundig Underviisning i de nyere Sprog, først i Modersmaalet, dernæst i det saavel i formel som i litterat Henseende saa rige tydße Sprog og endelig i det fransse, ville vi stræbe at skaffe vore Disciple — saa meget som muligt — et Equivalent for den formale Dannelse, der i de lærde Skoler især vindes ved at lære de gamle Sprog, navnlig Latin. Bed Underviisningen i Dansk udvikles de almindelige grammatiske Begreber og anvendes da paa dette Sprog. Dernæst oversøres de paa det Tydße, hvorved Disciplene naturligvis ville ledes til at opfatte dem langt tydeligere og bestemmere. Den tydße Sproglære er saa uddannet, og dens Syntax saa rig paa Fiinheder, at Underviisningen i dette Sprog, naar det behandles med samme Omhu, som den, hvormed de lærde Skoler drive det Latinse, ikke kan andet end i hoi Grad have en dannende Indflydelse paa Disciplenes Aand.*)

Ligesom fremdeles i de lærde Skoler Græsken træder til som supplerende og i mange Henseender begrundende den latinse Grammatiks Theorier, og endelig det hebraiske Sprog i en mærkelig Grad udvider den grammatiske Synskreds,**) — da Disciplen heri opdager saa meget fra det ham hidtil bekjendte

*) At det tydße Sprog ingenlunde kan — i det mindste for os Dansk — aldeles opveie det Latinse som Dannelsesmiddel, har jeg allerede for vedkjendt mig som min Overbeviisning i „et Par Ord om Underviisningen i det v. Westenske Institut“, og der tillige anført de Grunde, der da, som nu, forekom mig overbevisende.

**) Vokalpunkter; ganske andet Declinationsystem; Fattigdom paa Tempora, Rigdom paa saakaldte Conjugationer (verbale Derivationsformer) o. s. v.

aldeles afvigende, — saaledes vil i Realskolen Undervisningen (tildeels i Engelsk, men mest dog) i Fransk, som et Sprog af en ganske anden Stamme (den romanske), lade Eleverne gjøre et stort Skridt fremad til rigtig Erfjendelse af de grammatikalske Formers sande Betydning, især naar i de høiere Classer, efter at Materialet er indsamlet i de lavere (ved Læsen, Udenadslæren, Talesvelser over det Læste), den rationelle Behandling ogsaa af dette Sprog træder til, og ved det for Disciplen Usædvanlige saavel i Modord som i Flexionsændelser og endelig i den hele Aand nsder ham til med større Skarphed at opfatte Begrebet baade af Modersmalets og af de fremmede Sprogs Udtryk, med mere Omfigt at begrunde sin Dom om de sig frembydende Sprog-Facta, med dybere Overveielse at drøfte Præmisserne til de Slutninger, hvorefter han anvender Sproglærens Love; — fort, til ved denne bestandig forsatte aandelige Anstrengelse at sve og styrke sine Aandskræfter, medens han naturligvis paa samme Tid tilegner sig en rig Fylde af Forestillinger og vinder Færdighed i at benytte Sproget til Skrift og Tale i det praktiske Liv.

Bed Undervisningen i Modersmalet er nu Fremgangsmaaden denne. Først lægges der Wind paa en god, reen Udtale af alle Bogstaver; fremdeles paa en klar, bestemt og færdig Læsen af de enkelte Ord; dernæst paa en flydende Sammenlæsen af de enkelte Sætninger; endvidere paa omhyggelig Jagttagen af de forskjellige Distinctionstegn og paa den Modulation i Stemmen, hvorved disse gjøres kjendelige for Øret; endelig paa det Eftertryk i Udtalen, hvorved i den enkelte Sætning de vigtigste Ord fremhæves blandt de mindre vigtige, og blandt flere sammenhørende Sætninger ligeledes de vigtigste gjøre sig gyldende, for Tilhørerne som saadanne. Ved de udenad lærte Vers vaages der nsie over, at Disciplen ved Fremsigelsen ikke lader den rhythmiske Accent træde stedende

stem, men derimod giver den logiske tilbørlig Overvægt. Og alt Dette lærer han ikke mechanisk, som noget ham blot af Lærerne Paavist, men som Noget, han selv har lagt Mærke til og udfundet, i det s. Ex. Læreren ved at gjen- tage en Sætning og hvergang betone et andet Ord (andre Ord) lader Disciplen (der strax føler Forskjellen) efter- haanden selv klare sig de forskjellige Betydninger, samme Ord kunne have efter den forskjellige Maade, hvorpaa de i Sammenhæng blive fremsagte.

Mange Stykker af det Læste, især Digte, læres udenad.

Den grammatiske Undervisning begynder ikke med udenad at lære at opramse partes orationis uden først at have erkjendt, at Ordene virkelig ere forskjellige, og at den givne Inddeling ligger i Sprogets Natur. Men først gjøres Eleven opmærksom paa Sætningen og dennes nødven- dige Bestanddele (Subject — Prædicat). Dernæst ansøres han til at erkjende, at der ere forskjellige Ord til at ud- trykke disse Dele (Substantiver — Adjectiver med copula og Verber), samt at disse hver for sig igjen kunne modtage næitere Bestemmelser, hvortil etter Ord af andre Beskaffen- heder blive anvendte. Endvidere ledes han til at bemærke, at de Ord, der udtrykke Sætningens Dele og disses nærmere Bestemmelser, kunne staae i forskjelligt Forhold og altsaa maae have forskjellige Former, for at antyde disse. Og endelig indseer han, idet han af sin egen Tale udfinder Sprogets Love, at saavel Talens Dele som Declinations- Motions- Comparations- og Conjugations-Formerne ere noget Ligefremt, Noget, han længe har kjendt, noget for Sproget Nødvendigt. Den saaledes fundne Kundskab bliver, ligesom den er øst af Sproget, saaledes ogsaa bestandig anvendt paa Sproget til fuldere Indsigt i dette. Disciplene øves nemlig i at analysere de danske Sætninger ligesaa udførligt, som man i de lærde Skoler pleier at gjennemgaae de latinske.

Hvad det interpretatoriske Element angaaer, da holdes Disciplene til at anføre Grunde for Rigtigheden af den Betoning, hvormed de recitere de udenadlærte Digte. For at godtgjøre, at de forstaae det Lært, maae de give ligesaa no sie Besked om dette, som man pleier i de lærde Skoler at forlange med Hensyn til de latinske Digte. Eleven maa nemlig characterisere den talende eller omtalte Person, angive Indholdet af Digtet, paavise Overgangen fra den ene Tanke til den anden, forklare Troper og Signerer, og endelig anføre, med hvad Modulation af Stemme hele Digtet eller dets forskjellige Dele bør foredrages.*)

I de tydsske, franske og engelske Timer beskjeftiger den første Underviisning sig med at øve Disciplenes Organer i at udtale disse Sprogs saa fremmede Lyd, og dernæst med at tilveiebringe en flydende Oplæsning. Fremdeles oversættes Endeel, ligesom Adskilligt læres udenad. Derved tilegner Eleven sig ikke saa Glosor og — hvad der er det Vigtigste — disse ikke enestaaende, men strax i levende Forbindelse med de øvrige Ord, der tilligemed det omtalte udgjøre en heel Sætning. Maar han altsaa senere skal anvende en Glose, saa vil han ikke først erindre sig denne alene og dernæst opføge de Regler, Grammatiken angiver for dens Brug i Forhold til andre Ord; men i det samme Glosen falder ham ind, staaer ogsaa den Forbindelse, hvori den forekommer, levende for hans Erindring, saa at han strax uden videre Betenkning anvender Ordet efter Analogien i det erindrede Exempel. Endvidere vænnes Disciplene allerede herved til at fatte Sproget ikke blot gjennem Diet, men ogsaa gjennem Dret, idet han uden at se Ordet skrevet for

* Det Nødvendige om den grammatiske Underviisning og om de skriftlige Arbeider findes anført ved Opgivelsen af, hvad der i de tvende Skoleaar er læst.

sig hører sig selv, sine Meddisciple og endelig Læreren fremstige disse Stykker, hvis Betydning han kender.

I den næste Classe fortsættes Øvelserne med Oplæsningen, Oversættelse og Udenadlæren. Læreren taler endnu ikke bestandig Sproget; men ved at fremsette sine Spørgsmaal angaaende det Verte i det fremmede Sprog, vänner han Eleverne end mere til at høre det, og ved at lade dem over sætte Danske Exempler, som ere lempede efter hvad der forekommer i det udenadlært Pensum, i det fremmede Sprog, over han dem i selv at bruge dette.

Naar Eleverne ere tilstrækkeligen forberedte paa denne Maade, taler Læreren som oftest Sproget i Classen og holder sig ikke længere saa bunden til Bogens Ord som hidtil, men indleder, for tillige at sve Disciplene i at begynde at udtrykke sig, ofte frie Samtaler over de læste Stykker.*)

Et andet Middel til at fremme samme Hensigt er, at Læreren mundtlig fortæller Eleverne lette Historier i det fremmede Sprog, gjentager dem 2, 3, kun sjeldent 4 Gange, og da, efter at have overbevist sig om, at de ere blevne forstaaede af Eleverne, lader disse deels strax gjentage dem, deels hjemme forberede sig paa at fortælle dem igjen i næste Time. Under tiden benyttes det saaledes Fortalte som Stiilsølvse, idet Eleverne hjemme maae opskrive det og næste Gang medbringe det. Kun de vanskeligste Glosor have Disciplene Tilladelse til at optegne under Foredraget.**))

Som en gavnlig Repetition af det i de forrige Classes Udenadlært, spørger Læreren Disciplene om Udtryk, der forekomme i dette, og Eleverne maae da i Erindringen

*) Disse Øvelser ere ihaar anstillede med III Classe.

**) Denne Øvelse er, tilligemed de ovennævnte, anvendt i Frank og Engelsk med III Classe.

gjenkalde sig ikke blot det enkelte Ord, men ogsaa den Sammenhæng, hvori han har læst det. *)

Examen afholdtes den 18de, 19de og 20de Mai. De kristelige Arbeider vare forud fuldendte i de sædvanlige Skoletimer, og Disciplenes Skrive-, Tegne- og Stilebøger for hele Aaret vare fremlagte til offentligt Eftersyn. Ved et af Rector ifølge Tilladelse af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler omdeelt Schema over Examinationens Gang indbødtes Øvrigheden, Børnenes Forældre og Værger samt Enhver, der interesserede sig for Skolevæsnet, til at overvære Examen. Skolen saae sig ogsaa beæret med et temmelig talrigt Auditorium.

Dagen efter Examen overhørtes de Unge, der vare anmeldte til Optagelse i Skolen. Af de ti Aspiranter funde den ene ikke modtages, fordi den Dannedse, han havde modtaget, satte ham paa et ganske andet Trin end Skolens øvrige Elever. De øvrige ni kom i Forening med Skolens ældre Disciple til at udgjøre 3 Classer, af hvilke den ældste (III) sif 8 Elever, den næstældste (II) 13, og den yngste 12. Senere forlod een Discipel II Classe, men tre kom til, saa at denne Classe fra October af talte 15 Disciple, og Skolens hele Freqvents udgjorde 35 Elever.

I dette Skoleaar blev Fag og Timeantal fordelede mellem Classerne som nedenstaende Tabel viser.

---

*) Om Grammatik og Stile see de til Examen opgivne Pensar.

Dansk.	III Classe 4 Timer.	II Classe 4 Timer.	I Classe 6 Timer.	Summa 14 Timer.
Tydk.	4	4	4	12
Franck.	4	4	(1)*	8 (9)
Engelsk.	2	(1)*	:	2 (3)
Religion.	2	2	2	6
Historie.	2	2	2	6
Geographi.	2	2	2	6
Mathematik.	8 { Arithm. Geomet. Regn.	7 { 3 g. Tg. 4 Regn.	5 (Regn.)	20
Naturhistorie.	2	2	3	7
Skrivning.	3	4	4	11
Tegning.	2	2	3	7
Sang.	2	2	2	6
Gymnastik.	2	2	2	6
Summa	39	37 (+1)	35 (+1)	111(113)

Hvorledes disse Timer vare fordelede, viser omstaende Schema.

*). Disse Timer gaves kun dem, som blev siddende i Classen, for at det læreste kunde holdes vedlige.

Lecturestabell för Sommertiden.

I Classe.

Timer.	Mandag.	Torsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Söndag.
8—9.	Dansk.	Tydk.	Dansk.	Dansk.	Dansk.	Tydk.
9—10.	Skrivning.	Tegning.	Tydk.	Tydk.	Tegning.	Skrivning.
10—11.	Religion.	Naturhistorie	Historie.	Geographi.	Historie.	Naturhistorie.
11—12.	Frans.	Engelsk.	Religion.	Engelsk.	Frans	Frans.
12—1.	Svømming.	—	—	Svømming.	—	—
2—3.	—	Arithmetik.	Frans.	—	Geometri.	—
3—4.	Sang.	Geometrie.	{ geometrisk	Sang.	Arithmetik.	—
4—5.	Regning.	Regning.	{ Tegning.	Regning.	Skrivning,	—

II Classe.

Timer.	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Løverdag.
8—9	Religion.	Dansk.	Dansk.	Dansk.	Dansk.	Naturhistorie.
9—10	Tydk.	Tydk.	Tegning.	Tegning.	Tydk.	Tydk.
10—11.	Fransk.	Historie.	Skrivning.	Skrivning.	Fransk.	Fransk.
11—12.	Svømning.	Regning.	Fransk.	Historie.	Skrivning.	Skrivning.
12—1.	—	—	—	Svømning.	—	—
2—3.	Sang.	Geographi.	Naturhistorie.	—	Regning.	—
3—4.	Regning.	{geometrisk Tegning.	Religion.	Sang.	Geographi.	—
4—5.	—		Regning.	(Engelsk)*	—	—

I Classe.

Limer.	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Øverdag.
8—9.	Tegning.	Skrivning.	Tegning.	Skrivning.	Tegning.	Skrivning.
9—10.	Religion.	Naturhistorie.	Geographi.	Religion.	Historie.	Regning.
10—11.	Dansk.	Dansk.	Dansk.	Dansk.	Dansk.	Dansk.
11—12.	Tydk.	Tydk.	Tydk.	Svømning.	Tydk.	Naturhistorie.
12—1.	Svømning.	—	—	—	—	—
2—3.	—	Regning.	Historie.	Naturhistorie.	Geographi.	—
3—4.	Sang.	Regning.	Regning.	Sang.	Regning.	—
4—5.	Skrivning.	(Fransk.)*	—	—	—	—

* For de Eldre i Classen.

Jeg har i Anledning af Timetabellen for forrige Skoleaar anført de Grunde, hvorför hin og især den for indeværende Aar er mindre hensigtsmæssigt indrettet. Da de mørke Maaneder indfandt sig, flyttedes Undervisningstiden fremad til Kl. 9, og ved denne Forandring blevе adskillige Ulempere afhjulpe, navnligen med Hensyn til Gymnastik- (Svømming-) Timerne.

Løverdag Eftermiddag benyttes ikke til den sædvanlige Undervisning. Om Sommeren i gunstigt Vejr foretages der denne Eftermiddag botaniske Excursioner med de ældre Classer. Den øvrige Tid af Aaret samles sædvanligvis Eleverne et Par Timer om Løverdag Eftermiddag i Skolens største Locale, hvor Recter indfinner sig og deels lader Disciplene selv bragte og indbyrdes tale om Afbildninger i Penning-Magaziner, naturhistoriske Værker, Conversations-Lexiconer o. desl., saaledes at det staer dem frit for at bede om Oplysning om hvad de ikke forstaae; deels selv foreviser Kobbere, Lithographier og Gipsafstøbninger og tilfojer Forklaring over Kunstmaleriets Betydning, samt søger at vække Elevernes Sands for det Ekjonne og Udtryksfulde i Fremstillingen; deels forelæser Et og Andet af Oehlenschlägers, Holbergs eller andre danske Forfatteres Digterværker og søger med korte Bemærkninger at oplyse, hvad der ellers maaske kunde være Ungdommen uforstaaeligt; og deels endelig meddeler Undersættning om topographiske, ethnographiske, geologiske og især technologiske Gjenstande mere udsørligt, end den almindelige Undervisnings Beskaffenhed kan tillade det i de sædvanlige daglige Timer.

Skolens nærværende Disciple ere efter den Orden i
Klasserne, de indtoge i April Maaned*), følgende:

Tredie Classe.

1. J. G. C. F. Koch, see Side 8.
2. J. M. March, see S. 7.
3. A. N. Segelcke, Son af Proprietair Segelcke
paa Kjærgaard.
4. C. C. Buemann, Son af Guldmægtig Buemann
i Skanderborg.
5. N. Næe, see S. 7.
6. H. P. J. Eilersen, see S. 8.
7. C. A. Otterstrøm, see S. 8.
8. J. M. Herskind, see S. 8.

Anden Classe.

1. J. P. Lund, Son af Examinatus juris Lund paa
Breileffloster.
2. P. Poulsen, see S. 8.
3. G. C. Olsen, Son af Forvalter Olsen paa Caløe.
4. Chr. P. Hammershi, see S. 8.
5. C. Bünger, see S. 8.
6. Marx Chr. Iøns, see S. 8.
7. O. Bech, see S. 8.
8. B. E. Cruze, Son af afdøde Skibscapitain Cruze
i København.
9. A. Rosind, see S. 8
10. H. J. Otterstrøm, see S. 8.
11. H. F. L. Stigaard, see S. 8.
12. J. C. M. Bang, see S. 8.
13. O. J. N. C. Meulengracht, see S. 8.

* da nærværende Efterretning maatte afgives til Trykkeriet.

14. H. Secher, Son af Kammeraad, Landvæsensemissionair, Proprietair P. N. Secher til Bjørnsholm.
15. Oct. Aug. Neergaard, Son af Assessor P. N. Neergaard til Webbygaard i Sjælland.

Første Classe.

1. F. H. W. A. Herskind, see S. 8.
2. Marinus Ingerslev, Son af afdsde Lieutenant og Toldbetjent Ingerslev i Randers.
3. N. Jensen, Son af Gaardeier J. Niemannsen Bassé i Fregerslev By, Hørning Sogn.
4. E. Fr. Düring, see S. 8.
5. Chr. Fr. Ingerslev, Son af Kjøbmand Ingerslev her i Byen.
6. J. thor Straten Clausen, see S. 8.
7. P. Mar. Bang, see S. 9.
8. J. B. L. N. Tarliong, see S. 9.
9. M. Olsen, Broder til № 3 i II Cl.
10. B. A. Nøgind, Broder til № 9 i II Cl.
11. Joh. M. Clem. Døcker, see S. 9.
12. Joh. F. Døcker, see S. 8.

Af disse Skolens 35 Elever ere saaledes 22 indenbyes og 13 udenbyes.

I indeværende Skoleaar ere med de forskellige Classer gjennemgaaede følgende Pensar:

III Classe.

Dansk.

Af Hjorts danske Vorneven ere, til Øvelse i Oplæsning, læste omrent 200 Sider.

Udenad er lært følgende: af Holst's *Smaadigte til Udenadslæsning* S. 20—23, 27—29, 31, 55—60; af de i Hjorts *Vørneven* (første Udgave) forekommende Digte S. 135—139, 148—150, 168—173, 175—178, 180—182 (i Alt omrent 26 Sider).

Af Bentziens Grammatik ere Formlæren og Sætningslæren gjennemgaaede (de første Afsnit af Formlæren som Repetition fra forrige Halvaar). Hovedsætningerne af Ordfostringsslæren ere forklarede mundtlig ved Analysen. De skriftlige Øvelser (een Gang om Ugen) have bestaaet i Dictat, Fortælling af historiske Begivenheder efter Læserens Anvisning, Omsættelse af Digte til Prosa, og Oversættelse fra Tysk.*)

Tysk.

Af Nungs Læsebog for Børn fra S. 42—111 og fra S. 137—156. Heraf ere № 20—24, 26—29, 32—38, 40, 49—50 (omrent 11 Sider) lært udenad.

Af Hjorts tyske Grammatik for Dansktalende ere læste Afsnittene om Substantivernes Declination, om Adjectiverne, Pronomerne, Talordene, Verberne (saavæl den svage som den stærke Conjugation) og om Præpositionerne (d. e. № 161—400 og № 422—447). De vigtigste Sætninger af Ordfostringsslæren ere forklarede mundtlig, og indsovede deels ved Analyse, deels ved skriftlige Arbeider (een Gang om Ugen).

Fransk.

Af Borring's franske Læsebog og Grammatik for Begyndere er oversat fra S. 23 til 125; lært udenad fra S. 23—26 og fra 31—51.

* Af Princip forenes den danske og tyske Undervisning, saavidt muligt, under een Lærer.

I Grammatik (samme Bog) de regelmæssige og uregelmæssige Verbers Conjugation (denne er practiss indøvet i Verbernes Forbindelser med Nægtelser og Pronomer samt i den spørgende Form); Pronomerne.

Tyve lette Historier (af Orells franske Gr.) ere af Læreren fortalte, og Eleverne ere øvede i at fortælle dem igjen. Stilene (eengang om Ugen) bestaae i korte Sætninger fra Dansk til Franss, i Dictat og Opskriven hjemme af de af Læreren foredragne Fortællinger.

Engelsk.

Af Sinnets Elementarbuch er læst og oversat fra S. 39—84, lært udenad fra S. 39—52.

Af Mariboes engelske Grammatik de regelmæssige og uregelmæssige Verber, Talordene og Pronomerne.

Sproget er bestandig talt i Timerne.

Fire og tyve Smaahistorier (af en engelsk jest-book) ere fortalte af Læreren, og Eleverne ere øvede i at fortælle dem igjen.

De skriftlige Arbeider have været af samme Bestaffenhed, som i Franss. Indholdet af Dictatet har som oftest været en Anvisning til Brugen af de engelske Præpositioner; herved have Eleverne erholdt en ikke ubetydelig Samling af Exemplar paa denne saa vanskelige Deel af Grammatiken, der senere vil komme dem meget tilgode.

Religion.

Af Valles Lærebog Cap. 4—8 excl. (med Undtagelse af Pligterne i særegne Forhold). Herslebs lille Bisbelhistorie er læst heelt.

Historie.

Af Kofoeds Fragmentarhistorie forfra til Reformationen.

Geographi.

Af Ingerslevs mindre Geographi er læst Indledningen og fra Spanien indtil Enden.

Mathematik.

Af Mundt's Værebog i Geometrien er læst fra S. 1—50.

Af Hetsch's og Ursin's geometriske Tegnelære ere gjennemgaaede Pl. XI—XIV samt XIX—XXI; nogle af de Ældre i Classen have tillige gjennemgaaet adskillige af de følgende Plader; de to Yngre tillige I—X.

Af Arithmetik er som Indledning læst Mundt's Ledetraad ved Negneundervisningen S. 1—60. Af Fallesens Begyndelsesgrunde i den rene Mathematik er læst fra S. 1—70.

Adskillige Opgaver ere besvarede skriftlig.

Practisk er saavel Tavleregning som Hovedregning øvet 3 Timer om Ugen.

Naturhistorie.

Af Burmeister's Naturhistorie er læst fra S. 16—20.

(de Haandvingede, Fjithændede og Tohændede); fra S. 60—72 (den almindelige Indledning til Leddyrene og Insekteerne); fra S. 102—123 (den almindelige Indledning til Botaniken).

II Classe.

Dansk.

Af Hjorts Børneven (anden Udgave) er læst, til Øvelse i Oplæsning, forsra til S. 239. Udenad er lært Følgende:

Af Holst's Digte til Udenadslæsning № 20, 26—32, 37—41, 43—45; af de i Hjorts Børneven forekomende Digte S. 162—165, 175—176, 194—197, 203—205, 209—210 (omtrent 35 Sider).

Grammatik. Ædelig Øvelse i Analyse. Det Vigtigste om Substantiver, Artikler, Adjectiver og Verber er hyppig gjentaget, og dernæst Formlærrens 1ste Afsnit og 2det

Affnit til § 5 nøyagtig gjennemgaaet etter Venhiens Grammatik.

De kristlige Øvelser bestode deels i Dictat, deels i Affskrift paa Classen af udenad lært Digte, deels i Beskrivelse af en bekjendt Gjenstand, eller Oversættelse af Stykker, der vare læste i den tydiske og franske Læsebog, hyppigst dog i en Gjengiven af en af Læreren forelæst eller som oftest mundelig foredragen lille Fortælling, der da opskrives hjemme efter Hukommelsen.

Tydske.

Af Nungs Læsebog for Børn er læst fra S. 15—29, fra S. 42—64 og fra S. 66—88. Heraf ere № 34 til 38, 40—46, 49—50 ($7\frac{1}{2}$ Side) lært udenad.

Af Hjorts fortatte tydiske Sproglære ere læste Affnitrene om Artiklerne, Substantivernes Declination, Adjectiverne, Pronomerne, Verberne (dog ikke den stærke Conjugation) og Præpositionerne.

Fransk.

Af Borrings franske Læsebog og Grammatik for Begyndere er læst fra S. 23—91. Deraf lært udebad fra S. 23—28 og 35—45.

Af Grammatiken de regelmæssige Verbers Conjugation nægtende og spørgende, samt enkelte uregelmæssige Verber.

Engelsk.

De ældre i Classen have læst Sinnets Elementarbuch fra S. 39—65, lært udenad fra S. 39—46.

Religion.

Af Balles Lærebog er læst fra Cap. 4 til om Pligterne mod Næsten i 6te Cap.

Af Herslebs lille Bibelhistorie fra Esras til Enden.

Historie.

Grundtvigs historiske Børnelærdom, og af Kofeds fragmentariske Historie forsra til Decem-

viterne i Rom (med Forbigaaelse af de Stykker, som ere af mere specielt Indhold).

Geographi.

Af Ingerslevs mindre Geographi er læst Indledningen og fra England til Amerika.

Naturhistorie.

Burmeisters Naturhistorie forfra til S. 43. (Indledningen til Zoologien, Pattedyrene og Fuglene til Svømmefuglene.)

Mathematik.

Af Hetsch's og Ursins geometriske Tegnelære have de Eldre gjennemgaaet Pladerne I—XIV samt Begyndelsen af Projectionslæren; de Yngre Pl. I—X. Møglerne noget videre; de to senere Tilkomne mangle nogle Plader.

Practisk er saavel Tavleregning som Hovedregning øvet 4 Timer ugentlig.

I Classe.

Dansk.

Af Hjorts danske Borneven er, til Øvelse i Oplæsning, læst fra S. 1—162, med Undtagelse af S. 50—72. Udenadere lærte:

Af Holst's Smaadigte til Udenadslæsning № 21, 22, 28, 29, 32, 45; af de i Hjorts Borneven forekommende Digte S. 136—139, 162—165, 175—176, 194—197, 203—206, 207—210. (omtrent 24 Sider).

Grammatik er ikke læst efter nogen Bog; men Discipliene ere mundtlig blevne veiledede til at kjende Sætningens Dele og skjelne de vigtigste Ordklasser.

De skriftlige Øvelser (to Gange om Ugen) have i Be- gynnelsen af Aaret mest bestaaet i Afskrivning (tildeels

paa Tavle) efter Læsebogen, længere hen tillige i Afskrivning af udenadlærte Digte og i Skriven efter Dictat.

Tydske.

Af Nungs Læsebog for Børn ere læst omrent 23 Sider, udvalgte hist og her blandt de letteste Stykker. Heraf ere № 12, 15—18, 23—24, 35—37, 43—50 (omrent 8 Sider) lærte udenad.

Under Læsningen ere Disciplene, saavidt muligt, practisk øvede i at kjende og bruge de vigtigste former af Substantiverne og Verberne.

Fransk.

De Yldre i Classen *) have af Borrings Læsebog for Begyndere læst fra S. 17—45; lært udenad fra S. 17—24.

Religion.

Af Herslebs mindre Bibelhistorie er læst fra Esras til Enden og forfra til Moses.

Historie.

Grundtvigs historiske Børnelærdom og Kofoeds Fragmentarhistorie forfra til Trojas Erobring.

Geographi.

Af Ingerslevs mindre Geographi er læst Indledningen og fra England til Afrika. (Kun det Stortstillede er læst.)

Naturhistorie.

Af Dreyers og Bramsens Naturhistorie forfra til S. 91, det menneskelige Legeme (som Indledning til Zoologien), Pattedyrerne og Indledningen til Fuglene.

I Regning, saavel Tavleregning som Hovedregning, ere Eleverne øvede 5 Timer om Ugen.

*) Som ovenfor bemærket, læses dette Sprog herefter ikke i denne Classe, og iaa Kun af de Yldre.

Som Middel til at befordre Flid og Disciplin ere følgende Foranstaltninger trusne:

Hver Classe har sin Dagbog, hvori samtlige Lærere hver Time indføre de givne Characterer. Disse oplæses enten af Læreren selv ved Timens Slutning, eller af Classens Dux ved næste Times Begyndelse, saa at ingen af Eleverne forlader Skolen uden at kunne vide, hvilke Characterer han den Dag har erholdt, og altsaa hjemme svare paa Forældres og andre Vedkommendes Spørgsmaal i saa Henseende.*)

Hver Löverdag indføres i en særegen Protocol Navnene paa de Elever, der i afgigte Uge have erholdt nogen slet Character, hvilken da vedtegnes. Med denne Protocol besøger derpaa Rectoren Clæsserne, oplæser dens Indhold, og tilfsier efter Omstændighederne et opmuntrende, dadlende eller straffende Ord.**))

Har nu en Discipel paadraget sig mere end een slet Character i en Uge, blive Forældrene underrettede derom, for at den nødvendige Modvirken kan indtræde betimelig.***)

Bed Maanedens Ende indføres i hver Elevs Characterbog alle de ham i den Maaned givne Characterer. Til:

*) Eigesom jeg af Erfaring veed, at mange Forældre ønske dette — og det juft de, der interesserer sig for deres Barns Fremgang — saaledes forekommer det mig ogsaa næsten at være nødvendigt for at fremme den saa ønskelige Samvirken af Hjemmet og Skolen.

**) At dette ikke er uden Nytte, er jeg overbevist om. Jeg veed Ingen, paa hvem det ikke har gjort Indtryk. Selv den Letfindigste og Dorkestre fatter dog, troer jeg — om end kun for et Sieblik — det Forsæt, at giøre sig mere Uimag den kommende Uge.

***) At opsette en saadan Meddelelse 2, 3, ja 4 Uger synes mig at være betenklig.

lige faaer han en særsfelt Character, der ved Sammentællingen gjelder ligesaa meget, som Summen af Charactererne for eet af Undervisningsfagene, og benævnes: for „Orden med skriftlige Arbeider.“ Denne Orden, der vistnok bør finde Sted i enhver Skole, kan allermindst savnes i en Realskole. For at fremme den og vække Sands for Metshed og Ziirlighed i det Hele, er Alt, hvad der angaaer Elevernes Arbeidsbøger, paa det nosiagtigste bestemt, saa at de ere fuldkommen egale med Hensyn til Papir, Form, Farve, Stift, Titel, Margin*) o. s. v. Disse Bøger eftersees hver Maaned, og Resultatet af dette Estersyn er den ovenfor nævnte Character for „Orden med skriftlige Arbeider.“ Maar en Bøg er skreven ud, forevises den hjemme og bringes med Paategning herom til Skolen, hvor den opbevares indtil Examen, da alle Arbeidsbøger fremlægges ved Siden af de specielle Examensarbeider, deels for at vise Elevens gradvise Fremskriden, og deels for at veilede Censores ved Characterens Bestemmelse (f. Er. i Tegning og Skrivning). Endvidere indføres i Disciplens Characterbog en ham af samtlige Lærere meddeelt Bedømmelse med Hensyn til Flid og Fremgang i den foregaaende Maaned. At han i alle Henseender opfylder Sædeligheds og Velansændigheds Fordringer, forlanger Skolen som Noget, der følger af sig selv, og som den ikke videre omtaler og altsaa heller ikke tildeler nogen Character (Character for Sædelighed).**) Fortjener derimod Nogens Opførelsel at dadles, da holder Skolen ikke sin Dom tilbage.

*) At ville falde Sligt Pedanteri vidner om Mangel paa pedagogisk Takt. I Preussen udgaae slige Bestemmelser fra Overbestyrelsen selv (See Bugge II, 39, hvor han giver dette sit fulde Bifald).

**) At give Character for de daglige Lectier er meget let; thi det er positive Facta, der skulle bedømmes, nemlig: hvor

Den første Mandag i hver Maaned bliver der i alle Lærernes Mærværelse meddeelt de forsamlede Disciple Underretning om det dem af Lærerne meddeelte Bidnesbyrd, samt hvad Plads enhver paa Grund af de ham i sidstafvigte Maaned tildeelte Characterers Sum vil have at indtage i sin Classe i den nu begyndte Maaned. Og ved sin Bortgang fra Skolen om Middagen modtager Enhver sin Charactererbog, der med Vedkommendes Paategning skal bringes tilbage til Skolen næstfølgende Onsdag.

For at munstre Eleverne baade paa Legeme og Sjæl, skal de efter hver Times Forløb Alle ned paa Legepladsen. Kun Syge faae Tilladelse til imidlertid at op holde sig paa et andet Sted. Tiden, der tilstaaes til dette Brug, er fem Minutter, undtagen efter de to første Timers Forløb, da der ere indrømmede ti. Paa Legepladsen maae Eleverne tumle sig saa lyftigt de ville (uanstandig Skrigen eller vold somme Lege ere naturligvis forbudne); men ved Nedgangen og Opgangen skal den største Orden og Nolighed iagttages. Classeværelset selv skal af Disciplene betragtes som en Helligdom, i hvilken Sindet strax skal samles til No og aandelig Anstrengelse; at ville foretage nogen Leg eller Norden der maa ikke engang falde dem ind. Skulde desvagtet Sligt indtræffe, bliver det strengt straffet. Men da det er vigtigt saavidt muligt at forebygge saadanne Forseelser, paaligger det Classens Dux i det Dieblif, da ingen Læ-

godt en vis Elev har lært (o: ikke blot tankelost at oprimse, men lært som Skolen og Læreren fordrer) et vist bestemt Pensum. Det er ikke Fliden, men det Præsterede, der characteres. Men at give Characteer for Sædelighed er meget misligt for Læreren, thi han er ikke Hjertekjender; og at er holde en saadan kan vist ofte være skadeligt for vedkommende Elev, baade hvis den er bedre, og hvis den er flettere, end han fortjener det.

ter er tilstede, at stille sig paa Cathedret og vaage over Ordens Vedligeholdelse. Truer Mogen at afbryde denne, da advarer han Bedkommende, og frugter dette ikke, sætter han et Kors ved hans Navn, hvorpaa Læreren ved sin Ankomst undersøger, om der er Grund til blot Trettesættelse eller videre Straf. Omdelingen af de Apparater (Tavler, Tegne-, Skrive- og Stilebøger osv.), der skulle benyttes i hver Time, seer ligeledes efter faste Regler, af de efter Tour omkistende saakaldte Ordensduxer, hvorved Tid spares og Norden forebygges. De samme Classens „Embedsmænd“ besørge ogsaa, efter fuldendt Undervisning, Apparaternes Indsamlen og Henlæggen i Classestabet.

B. Statistisk Oversigt.

a) Realskolens Lærerpersonale bestaaer af:

Nector K. Chr. Nielsen.

Overlærer C. G. Cl. Funch.

Adjunct A. Carøe.

— S. Holmstedt.

— Ch. M. Lassen.

— R. Worm.

Skrive- og Tegne-Lærer E. Høegh-Guldberg.

Gymnastiklærer Ritmester v. Freiesleben.

Syngelærer Chor- og Alterdegn Kahr.

Dhr. Carøe, Holmstedt, Lassen og Worm, der — som sædvanligt — først vare ansatte som constituerede Lærere ved Skolen eet Aar, erholdt deres Bestallinger som Adjuncter i sidstafvigte October.

Da Cantor Rabell, hvem Sangunderviisningen fra først af havde været overdragen, fandt sig besværet ved at besørge denne Underviisning, fordi han i de umiddelbart forangaaende Timer maatte undervise i Cathedralskolen, blev han efter Begjæring entlediget fra denne Forretning, og fra sidstafvigte Nytaar af antagen den nuværende Lærer i hans Sted.

I mellem ovennævnte Lærere var Underviisningen i Skolens første Halvaar fordeelt paa følgende Maade:

Rector: Dansk med I Classe	6 Tim.
Overlæreren: Dansk med II Cl. og Tydsk med II og I Cl.	12 —
Adjunct Carøe: Fransk med I og II og Engelsk med II Cl.	8 —
Adjunct Holmstedt: geometrisk Tegning m. II Cl.	3 —
— Lassen: Naturhistorie og Regning med I og II Cl.	13 —
— Worm: Religion, Historie og Geographi med begge Classer	12 —
Timelærer Høegh-Guldberg: Tegning og Skrivning	14 —
Cantor Rabell: Sang	4 —
Nitmester v. Freiesleben: Gymnastik	4 —

I nærværende Skoleaar er Fordelingen denne:

Rector: Dansk med II Classe	4 Tim.
Overlæreren: Dansk med I og III og Tydsk med alle Cl.	22 —

Adjunct Carstens: Fransk i alle og Engelsk i II og III Cl.	12 —
— Holmstedt: geometrisk Tegning med II og Mathematik med III Cl.	8 —
— Lassen: Naturhistorie og Regning med alle Cl.	19*) —
— Worm: Religion, Historie og Geographi med alle Cl.	18 —
Timelærer Høegh-Guldberg: Skrivning og Tegning	18 —
Chordagn Kahr: Sang	4 —
Nitmester v. Freiesleben: Gymnastik . . .	4 —

---

b) Discipelantallet med derhen hørende Bemærkninger
findes omtalt ovenfor S. 9 og 24.

c) Skolens Apparater kunne, da den er i sin forste Be-
gyndelse, ikke andet end være temmelig utilstrækkelige. De
bestaae af:

I. Bibliotheket.

Dette omfatter just ikke et stort Antal Bind; men de
Bøger, der ere anskaffede, ere alle udvalgte med Hensyn til
Skolens Hovedfags Forderinger, saa at intet Overflodigt eller
Ubrugeligt findes. Foruden et betydeligt Indkøb paa Au-
ctionen efter Grev Raben, mest af naturhistoriske Værker,
har Directionen for Universitetet og de lærde Skoler sillet
en Sum paa lidt over 500 φ til Skolens Disposition for
dermed at grundlægge Bibliotheket. Til dets Vedligeholdelse
og Udvidelse ere rigtignok kun 50 φ tilstaaede om Året,

---

*) Om Sommeren desuden Excursioner om Løverdag Efter-
middag.

og disse gaae næsten ganske med til de nødvendige Tidskrifters Anskaffelse; men det er Rector overladt, efterhaanden senere, naar enten en extraordinær Leilighed til et større Indkøb paa heldige Vilkaar f. Ex. ved Auction, maatte vise sig, eller naar Trangen til eet eller flere Værker maatte blive meget følelig, da at gjøre særlig Indstilling om saadan større Anskaffelser til Bibliothekets Tilvært. Og da en saadan Leilighed just i denne Tid har tilbudt sig, i det Boghandler E. Kummer i Leipzig har for en Tid nedsat sine mangfoldige ældre naturvidenskabelige Forlagsartikler til omrent en Trediedeel af den oprindelige Priis, saa er det ogsaa ifølge Rectors Indstilling af Directionen blevet tilladt af disse Værker at indkøbe 72 Bind (der oprindeligen koste 96 Thl.) til en Priis af 31 Thl. 16 Gr. Endelig erholder Skolens Bibliothek en Forsegelse ved de af Directionen denne ligesom de lærde Skoler tilsendte ikke faa Skrifter, Programmer, Lections-Cataloger, Kort o. s. v. Dets Indhold erfares af nedenstaende

Fortegnelse over Skolens Bibliothek.

1. Litterærhistorie.

Nyherups Litteraturlexicon. Kbh. 1820. 4.

Thortsen, historisk Udsigt over den danske Litteratur. Kbh. 1839.

Wachler, Geschichte d. deutschen Litteratur. 4 Bd.

Forhandlinger ved Kjøbenhavns Universitetsfest den 6te Juli 1840.

Molbech, commentatio historicoo-philologica de sacri codicis interpretationibus dan. sec. XVI confessis. Havniæ 1840. 4.

2. Philosophi og Pædagogik.

Rosenkranz, Psychologie.

Fichte, das Erkennen als Selbsterkennen.

- Chalybæus, Geschichte d. Philosophie v. Kant bis Fichte. 2te Aufl. Trendelenburg, elementa logices Aristotelicæ.
- Adler, den isolerede Subjectivitet i dens vigtigste Skikkeler. 1ste Deel. Kbh. 1840.
- Bang, Kan Udfaldet af Statens og Menneskets Sygdomme forudsiges efter de samme Grundsætninger. Kbh. 1840.
-
- Lehne, Udkast til en Pædagogik, oversat af Bloch. Odense 1803.
- Paulus, Gebrüder, Principien d. Unterrichts und d. Erziehung. Stuttgart 1839. 2 Bd.
- Schwarz, Erziehungslehre. 4 Bd.
- Niemeyer, Grundsätze d. Erziehung. 3 Bd.
- Mager, pädagogische Revue.
- Ingerslev, om det lærde Skolevæsens Tilstand i nogle tydse Stater og i Frankrig osv. Kbh. 1841.
- Nachegal, Lærebog i Gymnastiken. Kbh. 1834.
- , Regulativ for den gymnastiske Undervisning. Kbh. 1834.
- Røgind, Forsøg til at antyde Videnskabens Forhold til Livet i Almindelighed og Skolen i Særdeleshed. 1ste Afd. Aarhuus 1840.
- Borgerdydsskolen i København, Skoleaaret 1839—40.
- Krarup, Beretning om Borgerdydsskolen paa Christianshavn. Kbh. 1840.
- Benzen, Efterretninger om Fredericia lærde Institut. 1840.
- Grønlund, Skoleetterretninger fra Colding lærde Skole for Skoleaaret 1839—40.
- Rosendahl, Indbydelsesskrift til den aarlige offentlige Examens i Nykøbing Cathedralskole 1840.
- Mørch, Om Grændserne for den historiske Undervisning i de lærde Skoler, dens Fordeling og succesive Fremstiden. Kbh. 1840.

Indbydelseskrist til den aarlige offentlige Examen i Ronne
lærde Skole 1840.

Borgen, B. A., Efterretninger om det v. Westenske Insti-
tut. Kbh. 1840.

Suhr, enkelte Bemærkninger om det lærde Skolevæsen. 1840.

3. Lingvistiske Arbeider.

Lange, almindelig Grammatik. 1ste Hefte. Kbh. 1840.

Herling, vergleichende Darstellung d. Lehre von Tempus
und Modus. Hannover 1840.

— , theoretisch-praktisches Lehrbuch d. Stylistik. Han-
nover 1837. 2 Bd.

Flügel, Schlüssel z. kaufmännischen Correspondenz.

Molbeck, dansk Ordbog. Kbh. 1833. 2 Bd.

— dansk Dialectlexicon. 1—6te Hefte. Kbh. 1833
—1840.

Müller, dansk Synonymit. Kbh. 1829. 2 Bd.

Thortsen, Forsøg til en dansk Metrik. Kbh. 1833—34.
2 Bd.

Rask, R., kortfattet Vejledning til det oldnordiske Sprog.
Kbh. 1832.

— , oldnordisk Læsebog. Kbh. 1832.

— , dansk Sproglære fra engelsk oversat ved H. K.
Rask. Kbh. 1837.

— , Forsøg til en videnskabelig dansk Retskrivnings-
lære. Kbh. 1826.

Petersen, N. M., kortfattet dansk Retskrivningslære.
Kbh. 1837.

Sneedorff Birch, dansk Retskrivningslære. Kbh. 1835.

Vøgh, dansk Retskrivningslære. Kbh. 1822.

Bloch, fuldstændig dansk Sproglære. Andet Oplag. Odense
1817. 1ste Bd.

Jensen, *Forsøg til en dansk Sproglære.* Kbh. 1832.
 Petersen, N. M., *det danske, norske og svenske Sprugs Historie.* Kbh. 1829. 2 Bd.

Adelung, grammatisch-kritisch. *Wörterbuch.* Leipzig 1774. 4. 4 Bd.
 Heyse, *Handwörterbuch d. deutschen Sprache.* Magdeburg 1833—35. 2 Bd.
 Campe, *Wörterbuch d. deutschen Sprache.* Braunschw. 1814. 6 Bd.
 Eberhard, *synonymisches Handwörterb. d. deutschen Sprache.*
 Schmitthenner, *deutsche Sprachlehre.* Frankf. a. M. 1828.
 Dr. Grimm, *deutsche Grammatik.* Göttingen 1822—26. 4 Bd.
 Heyse, *Lehrbuch d. deutschen Sprache.*
 Heinsius, *Sprachlehre d. Deutschen.*
 Becker, *das Wort in seiner organischen Verwandlung.*
 Weber, *klassische Dichter der Deutschen erläutert.* 1ster Bd.

Guizot, *dictionnaire d. Synonymes.* 2 voll.
 Boiste, *dictionnaire universel.*
 Landais, *dictionnaire français.* 2 voll.
 — , *grammaire.*
 Flügel, *english dictionary.* 2 voll.
 Crab, George, *english synomyms.*

Weisling, *Grundtrækene af det spanske Sprogs Grammatik.* Kbh. 1841.

4. Ästhetiske Værker.

Ingemann, *Skyhimlen.* Kbh. 1840. 4.
 — , *Stjernebildernes Symbolist.* Kbh. 1840. 4.

5. Græsk og romersk Philologi.

- Petersen, Haandbog i den græske Litteraturhistorie. Kbh. 1830.
- Sophocles's Tragoedier, oversatte af Fibiger. Kbh. 1821—22.
2 Bd.
- Plautus ved Fr. Høgh-Guldberg. Kbh. 1812—13. 4 Bd.
- Egilsson, 21ste, 22r, 23ja og 24da Bøf af Homeri Odyssea i islenzku utlagdar. Videyer Kl. 1840.
- Wesenberg, emendationes M. T. Ciceronis epistolarum.
Diss. Hauniæ 1840.
- Elberling, narratio de T. Annio Milone. 1840.
- Hundrup, om Biblioshefer og Bøger i det gamle Rom.
Kbh. 1840.
- Nissen, Høegh, alfabetisk Fortegnelse over det græske Sprogs uregelmæssige og defective Verber. Kbh. 1840.
- Bloch, fortsatte Undersøgelser om det gamle helleniske Sprogs rette Udtale. Næskilde 1840. 4.
- Bjerregaard, de libertinorum hominum conditione libera republica romana. Diss. Hauniæ 1840.
- Baden, T., det græske Malerier's Historie. Kbh. 1825.

6. Historie.

- Heeren, Ideen über Politik, Verkehr und Handel d. alt. Völker. I, 1—3. II, 1—2. III, 1. 3 Bd.
- , Handbuch d. Geschichte d. europäischen Staatsystem s u. s. w. 2 Bd.
- Wachsmuth, europäische Sittengeschichte. 5 Bd.
- Rehm, Handbuch d. Geschichte d. Mittelalters. I. II, 1—2. III, 1—2. IV, 1—3. 4 Bd.
- Beckers Verdenshistorie oversat af Niise. 1—2 Hefte.
Kbh. 1840.
- Madvig, Blik paa Oldtidens Statsforfatninger med Hensyn til Udviklingen af Monarchiet og en omfattende Statsorganisme. Kbh. 1840. Fol.

- Den ældre Edda oversat og forklaret ved Fin Magnusen. Kbh. 1821—23. 4 Bd.
- Wedel-Simonsen, Udsigt over Nationalhistoriens ældste og mærkeligste Perioder. Kbh. 1813. 2 Bd.
- Petersen, M. M., Danmarks Historie i Hedenold. Kbh. 1834. 3 Bd.
- Dahlmann, Geschichte von Dänemark. Hamburg 1840. 1ster Bd.
- Wedel-Simonsen, Borgruinerne. 1ste Hefte. Kbh. 1813.
- Knudsen, Joachim Rønnow. Kbh. 1840.
- Zahn, de danske Auxiliærtropper. 1ste Afdel. Kbh. 1840.
- Paludan-Müller, de foed. int. Dan. Norv. Svec. sub Marg. icto. Hauniæ 1840.
- Lengnich, Stamtabler over danske Familier. Kbh. 1839. — 40. 4 Hefter.
- Tauber, biographiske Notitser om Disciplene i Aalborg Skole. Kbh. 1840.
-
- Vang, det kongelige Frederiks Hospital i Kjøbenhavn. Kbh. 1840. 4.
7. Geographi og Statistik.
- Stein, Handbuch d. Geographi und Statistik. Lpz. 1833 —1834. 3 Bd.
- Berghaus, Grundriß d. Geographie. 1—3 Liefl. Breslau 1840.
- , physikalischer Atlas. 1—6te Liefl. Gotha.
- , allgemeine Länder- und Völkerkunde.
-
- Juul og Cron, Geographi over Kongeriget Danmark. Kbh. 1816.
-
- Molbech, Reise igennem en Deel af Tyskland, Frankrig, England og Italien i Aarene 1819 og 1820. Kbh. 1821—22. 3 Bd.

Vargas-Bedemar, Reise nach d. hohen Norden. Frankfurt
1819. 2 Bd.

Henderson, journal of a residence in Iceland during the
years 1814—1815. Edingb. 1818. 2 Bd.

Scoresby, Tagebuch ein. Reise auf d. Walfischfang im Jahre
1822, übers. v. Kries. Hamburg 1825.

Thiennemann, Reise im Norden Europas, vorzüglich in Is-
land. Leipzig 1824—27; m. Atlas.

8. Mathematik.

Wolfii, elementa Matheseos universæ. Halæ Magdeb.
1742—69. 4. 5 Bd.

Kellner, den beskrivende (descriptive) Geometries theoretiske
Deel. Kbh. 1836. Med 1 Atlas i Fol. m. 26 Planer.
— , den beskriv. (descript.) Geom. anvendte Deel. Kbh.
1837—40. Med 1 Atlas i Fol. m. 27 Planer.

Ramus, Algebra og Functionslære. Kbh. 1840. 4.

Hansen, Dr. Gräffes Oplösning af de höjere numeriske
Ligninger. Ribe 1840.

Legendre, theorie des nombres.

Lagrange, theorie d. fonctions analytiques.

Callet, tables des Logarithmes.

Meyer-Hirsch, Samml. geometr. Aufgaben. 4 Bd.

— , Aufgaben aus d. algebr. Gleichungen.

— , Integraltafeln.

— , Sammlung v. Beispielen aus d. Buchstab-
rechnung.

Sachs, Auflösungen.

Öhm, Lehrbuch d. höheren Mathematik. 2 Bd.

— , Lehrbuch d. mathem. Elementarunterrichts.

9. Naturlære.

Brisson, traité elementaire ou principes de Physique.
2d. Edit. Paris 1797. 3 Bd.

- Arago, Unterhaltungen aus dem Gebiete der Naturkunde
übers. v. Gries. Stuttgart. 4 Bd.
- Gehler, physikalisches Wörterbuch, neu bearbeitet. 1—7 Th.
Leipz. 1825—34.
- Chladni, kurze Uebersicht d. Schall- und Klanglehre. Mainz
1837.
- Olufsen, disquisitio de parallaxi lunæ. Hauniæ 1840. 4.
- Baumgartner, Naturlehre m. Supplm.
- Chladni, traité d'acoustique.
- Peclet, traité de Physique. 3 Bd.
- Dove, Repertorium d. Physik. 3 Bd.
- Käms, Lehrbuch d. Meteorologie. 3 Bd.
- Pfaff, Revision d. Lehre v. Galvano-Woltaismus.
- Fourier, theorie de la chaleur.
- Berzelius, Lehrbuch d. Chemie übers. von Wöhler.
- Nose, Handbuch d. analytischen Chemie. 4te Aufl. Berlin
1838. 2 Bd.
- Liebig, die organische Chemie in ihrer Anwendung auf Agricul-
tur und Physiologie. Braunschweig 1840.
- Poggendorff, Annalen d. Physik und Chemie. 1840. 125de
til 127de Bd.
- Berzelius, Jahresbericht. 18r. Jahrgang (1840).
10. Naturhistorie.
- Rösel v. Rosenhoff, hist. ranar. nostrat. Norimb. 1758.
Fol.
- Bloch, oeconomische Naturgeschichte d. Fische Deutschlands,
1—3 Theil; und Naturgeschichte d. ausländischen Fische,
1—9 Theil. Berlin 1782—85. 4. 12 Bd.
- Schinz, Naturgesch. und Abbildungen d. Säugetiere (gezeich-
net und lithogr. v. Brodtmann). 2te Aufl. Leipz. 1827.
2 Bd. Fol.
- Nat. und Abbild. d. Vögel (gezeichnet und lithogr.
von Brodtmann). Leipz. 1836. Fol. (illust.)

- Schinz, Nat. und Abbild. d. Reptilien (gezeichnet und lithogr. von Brodtmann). Leipzig. 1833. Fol. (illum.)
- , Nat. und Abbild. d. Fische (gez. u. lithogr. von Brodtmann). Leipzig. 1836. Fol. (illum.).
- de Réaumur, mémoires p. servir à l'Histoire des Insectes. Paris 1734—42. 6 Bd. 4.
- Rösel, A. S., Insecten: Belustigung, m. illum. Kupfern. Nürnberg 1746—61. 4. 4 Bind.
- Martini, neues systematisches Conchylien-Cabinet; fortges. von Chemnitz, 1—11ter Bd. m. Registerband. Nürnberg 1769—95; 12ter Bd. 1 Abth. ibid. 1829, m. illum. Kpfr. 4. 13 Bd.
- Trembley, mémoires p. s. à l'histoire d'un genre de Polypes d'eau douce, à bras en forme de cornes. Leide 1744. 4.
- Cuvier, le regne animal, nouv. edit. Paris 1829. 5 Bd.
- Brünnichii, ornithologia borealis. Hauniæ 1764.
- Fabricii, Systema Entomologiæ. Flensb. & Lips. 1775.
- , Entomologia systematica emendata & aucta. Tom. I—IV & Suppl. Hauniæ 1792—98. 5 Bd.
- , Index alphab. in Suppl. entomologiæ. Hauniæ 1799.
- , Mantissa Insectorum. Hauniæ 1787. 2 Bd.
- , philosophia entomologica. Hamb. & Kilon. 1778.
- Nilleson, Skandinavisk Fauna. 2 Bd.
- Eschricht, D. F., Dr., om de Ciendommeligheder, der tilkomme Organismerne i Almindelighed. Kbh. 1832.
- , om Haarenes Retning paa det menneskelige Legeme. Kbh. 1838.
- , de organis, quæ respirationi & nutritioni foetus mammaliūm inserviunt. Hauniæ 1837. 4.
- , samme Afhandling paa Dansk i Udtog (uden Titelbl.).

Eschricht, Cirroteuthis Mülleri, eine neue Gattung der Cephalopoden bildend. 4.

Dictionnaire classique d'Histoire naturelle par M. M. Audouin, Bourdon, Brongniart, Edwards etc. Paris 1824—30. 18 Bd. (160 planch.)

Lindley, Einleit. in das natürliche Syst. der Botanik. Weimar 1833.

Mohs, Grundriß der Mineralogie. Dresden 1822. 2 Bd.

Dau, J., über die Torfmoore Seelands. Kbh. 1829.

Wiegmann, Archiv für Naturgeschichte. Berlin 1840. 1—5 Hefte.

Det Kongelige danske Videnskabernes Selskabs naturvidenskabelige og matematiske Afhandlinger. 1—4 Bind. Kbh. 1824—29. 4.

11. Medicin.

Saxtorph, Ioh. Fred., dissertationis obstetriciae de funiculi umbilicalis prolapsu particula prior. Hauniæ 1840.

Kayser. Car., dissertatio inauguralis de versione in caput in situ foetus obliquo. Hauniæ 1840.

Wilh, Georg Chr., de carne mammalium domestieorum ægrotantium judicanda dissertatio. Hauniæ 1840.

Buntzen, Andr., de apparatu permanente amylaceo in osium fracturis exhibito dissertatio. Hauniæ 1840.

Dahlerup, Edv. Aug., dissertationis de ulcere ventriculi perforante particula prior. Hauniæ 1840.

12. Jurisprudentia.

Dirckinck de Holmfeldt, prolegomena de notione proprii rerumque dominii. Hauniæ 1840.

Hall, C. Chr., de indicis eorumque vi ad probationem in causis pœnibus efficiendam. Dissert. Hauniæ 1840.

13. Theologi.

- Bornemann, Ioh. Alfr., Anselmus & Abælardus sive initia Scholasticismi. Dissert. Hauniæ 1840.
- Rothe, Petr. Conr., de vita & gestis Anselmi, archiepiscopi Cantuariensis, ratione habita status prioris ecclesiae anglicæ. Hauniæ 1840.
- Nielsen, Erasm., de speculativa historiæ sacra tractandæ methodo commentatio. Hauniæ 1840.
- Damkier, Jac. Erasm., de Pericopis ad usum ecclesiasticum fixis dissertatio. Hauniæ 1840.
- Gad, Ol. Chr. Lund, de argumentis pro existentia dei specimen. Hauniæ 1840.
- Gad, P. Chr. Stenersen, de Lutherò principiorum rei liturgicæ æstimatore et arbitro. Dissert. Hauniæ 1840.
- Bech, Fred. D., de capite quinquagesimo tertio libri Jesajani. Comment. Hauniæ 1840.
- Pétursson, Pétur, Symbolæ ad fidem et studia Tyrannii Rufini Presbyter. Aquileiensis illustranda. Hauniæ 1840.

2. Naturhistoriske Samlinger.

Disse bestaae af: a) en, forhen den afdøde Grev Raben tilhørende, smuk Mineralsamling, der indeholder omrent 1400 Numere, og, systematisk ordnet, opbevares i elegante Mahognisskabe. Dertil høre desuden ikke faa store Pragtstykker, der ere opstillede i eet meget stort og sex mindre, med Glasdøre forsynede Mahognisskabe. Ved disse Stykker ere desværre Localitetsangivelser ikke meddeelte. Denne Samling er af Directionen kjøbt og overladt til Skolen.

b) En Insectsamling i fire Egetræes Piedestaler med Skuffer, der ere forsynede med Glasruder. Kun Koleoptererne ere i denne Samling nogenlunde fuldstændige; af de øvrige Classer findes Lidet eller Intet. Imidlertid ville de indenlandiske Exemplarer efterhaanden kunne samles her paa Stedet, ligesom Skolen vel ogsaa ved Gaver fra private Samlere vil kunne erholde de vigtigste udenlandiske Hovedformer. Denne Samling, der forhen har tilhørt Grev Lerche, er ligeledes kjøbt og overladt til Skolens Brug af Directionen.

c) En lille Samling af lavere Dyr i Spiritus, og
d) adskillige Skeletter; begge Dele en Gave af Professor Eschricht i Kjøbenhavn.

Endelig er til Brug ved Undervisningen anskaffet Schinz's Naturgeschichte mit Abbildungen von Brodtmann, hvilke sidste ere colorerede, med Undtagelse af Pattedyrene. Desuden ere mange af Bibliothekets naturhistoriske Værker forsynede med fortrinlige Afbildninger, f. Ex. Nöfels Insectenbelustigungen, Sammes historia nat. ranarum n., Martinis Conchylien-Cabinet, Blochs Fische og Réaumur's mémoire p. s. à l'histoire des insectes, der endnu stedse ere Hovedværker i Bidenskaben.

3. Det physiske-chemiske Apparat

bestaaer endnu kun af enkelte Stykker, som Skolen har modtaget tillaans fra Sorøe Academi. Deriblandt er en stor og smuk Electriseermaskine. Et Barometer, et Thermometer til chemisk Brug, en Spirituslampe med dobbelt Lufttræk, nogle Glaskolber og Retorter ere indekjøbte for Skolens Regning.

4. Historiske og geographiske Apparater.

Hertil hører: a) Tidens Strøm opklæbet paa Lærred.
 b) Fire Exemplarer af Weilands store Europaskort, Sydow's
 Vægført over Verdensdelene, og et stort fransk orographisk
 og hydrographisk Europaskort, alle opklæbede paa Lærred for
 at ophænges i Classerne. c) Fire Exemplarer af det Wei-
 landske Atlas i den større Udgave, af hvilke det ene er ind-
 bundet, men de tre opklæbede paa Pap til Brug ved Un-
 derviisningen. d) Nogle Exemplarer af Olsens orografi-
 ske og hydrographiske Kort opklæbede paa Pap.

---

5. Tegneunderviisnings-Apparater.

a) 1 Sæt af (Hetsch's) Grundtræk af Tegnekunsten
 til Brug ved Elementarunderviisningen opklæbede paa Pap.
 b) En Samling af Træklodser (geometriske Legemer) til at
 tegne efter. c) en Samling af eftergjorte etruskiske Leerkar
 (Baser) fra Kjøbenhavns Porcellainsfabrik. *)

---

6. Apparat til Underviisning i Skrivning.

Flera Sæt Forråster af Mansa, H. Nielsen, See-
 huse og den tydiske Calligraph Heinrigs.

---

7. Af Gymnastik-Apparater

haves de forestrevne, og desuden er fra Directionen modta-
 gen en Samling af 24 Infanteri/Geværer, der tildeels ere
 afgjærdede til Elevernes Brug.

---

*) Et Sæt Gipsbasrelieffer med Ornamenter, der ved Under-
 viisningen skal afbenyttes forend Baserne, er bestilt, men
 endnu ikke modtaget.

d) Skolens økonomiske Forfatning.

De Udgifter, der ikke kunne dækkes ved Indtægten af Skolelsnnen, tilskydes af den almindelige Skolefond.

I Regnskabsaaret fra 1ste October 1839 til 30te September 1840 har Indtægt og Udgift udgjort:

Indtægt:

Indskrivningspenge	170	x ^{fl}	:	β
Skolecontingent	670	—	:	-
Lys og Brændepenge	140	—	:	-
Af den almindelige Skolefond er bidraget	4,947	—	11	-
	5,927	x ^{fl}	11	β

Udgift:

Gager	3,750	x ^{fl}	:	β
En Timelærer	149	—	:	-
Budets Løn og Kostpenge	110	—	80	-
Huusleie af Skolelocalet og Rectors Bolig	483	—	32	-
Tilsældige Udgifter	1,433	—	91	-
	5,927	x ^{fl}	11	β

Blandt de tilsældige Udgifter henhøre de Bekostninger, som Skolens første Anlæg forårsagede.

C. Gaver, der ere skjenkede Skolen.

Professor Dr. Eschricht har, som man funde vente sig af den varme Iver, der begeistrer ham for naturhistoriske Kundskabers mere almindelige Udbredelse, i Gjerningen viist sin Deeltagelse for Realskolen ved at skjenke denne Anstalt

en ikke ubetydelig Gave, bestaaende af de i Bogfortegnelsen S. 45 anførte, af ham udgivne Værker og af de S. 48 omtalte Skeletter og ikke saa Spirituosa.

D. Den offentlige Examens

i Aarhuus videnskabelige Realskole afholdes den 22de, 24de og 25de Mai i følgende Orden:

Løverdag den 22de Mai.

Formiddag.

i Værelset № 1.   i Værelset № 2.

8—10 I Cl. Religion.   8—11 II Cl. Dansk.

10—11 - - Fransk.   11—1 - - Naturhistorie.

11—1 III Cl. Tydsk.

Eftermiddag.

3—5½ I Cl. Historie og   3—5 III Cl. Fransk.

Geographi.

5½—6½ II Cl. Engelsk.   5—6 - - Hovedregning.

Mandag den 24de Mai.

Formiddag.

8—10 III Cl. Dansk.   8—10 I Cl. Naturhistorie.

10—1 II Cl. Hist. og Geogr. 10—11 - - Hovedregning.

11—1 III Cl. Engelsk.

Eftermiddag.

3—5½ III Cl. Hist. og Geogr. 3—6 II Cl. Tydsk.

6—7 - - Hovedregning.

Tirsdag den 25de Mai.

Formiddag.

8—10½ II Cl. Religion.   8—11 I Cl. Dansk.

10½—1½ - - Fransk.   11—1 III Cl. Religion.

Eftermiddag.

3—6 III Kl. Mathematik. 3—5 I Kl. Tydsk.
5—6½ III Kl. Naturhistorie.

De skriftlige Prøver ville blive udarbeidede i den sædvanlige Skoletid i følgende Dage:

III Classe.	II Classe.	I Classe.
-------------	------------	-----------

Tirsdag den 18de Mai.

8—10 fransk Stiil.	10—1 geom. Tegning.	:
10—1 tydsk Stiil.		
3—6 mathematisk	:	:
Opgave.		

Onsdag den 19de Mai.

8—11 dansk Stiil.	9—12 dansk Stiil.	10—12 dansk Stiil.
11—1 engelsk Stiil.		
3—5 Regning.	3—5 Regning.	3—5 Regning.

Onsdagen den 26de om Formiddagen Kl. 9 begynder
Prøven over de Unge, der ere anmeldte til Optagelse til
Skolen.

Disciplenes Forældre og Værger, saavelsom Enhver,
der maatte interessere sig for Skolen, indbydes til at bære
den offentlige Examen med deres Nærværelse.

Aarhus den 15de Mai 1841.

R. C. Nielsen.

A n m æ r k n i g.

Forskjellen mellem den lærde Skole og Realskolen er eller bør vist være langt mindre, end der ved flere Leidigheder er blevet antaget. Maar Commissionen, der nedfattes i Anledning af Stændernes Petition om Oprettelse af Realskoler, i sin Beretning (10de October 1837; see Selmers Acad. Tid. IV, 3, S. 330) ytrer, at Forskjellen imellem den lærde Underviisning og Realunderviisningen ligger i Underviisningsgjenstandene, og ikke i Methoden, der følges ved disses Behandling, saa forekommer den sidste Deel af denne dobbelte Paastand mig at fortjene fuldkommen Billigelse, den første derimod ikke i alle Henseender at kunne gjøre samme Fordring *). Matematik er nemlig fælles for begge Skoler og i samme Udstrekning. Af Naturvidenskaberne vil Naturhistorien drives videre i Realskolen, og Naturlæren erholde et mere omfattende Cursus, da Elementerne af Chemien tages med. De tekniske Færdigheder ville drives videre i Realskolen. Sprogunderviisningen derimod er atter fælles for begge Skoler, dog med den Forskel, at, skjønt begge føre deres Disciple ud over Nationalitetens (Modersmalets) suvne Begrænsning, bringer Realskolen ikke sine Elever ud over de nyere eu-

---

*) Til den lærde Underviisning henregner jeg, og det vel med Rette, tillige den Underviisning, som de unge Studenter hidtil her i Danmark have erholdt i det første Universitetsaar, men som de Fleste synes at være enige om burde henlægges til Skolerne, og som i Sydsjælland allevegne fuldendes ved Gymnasierne.

ropæiske Sprog og sammes Litteratur, medens den lærde Skole gaaer et Skridt videre ved tillige at gjøre sine bekjendte med den latinske og græske Oldtids Sprog og Aland. Den egentlige Forskjel er vel altsaa den, der ogsaa er opstillet af Andre, nemlig: at Basis for den lærde Dannebille er den antike og tillige den moderne Cultur, for Realdannelsen kun den moderne. Vilde man herimod indvende, at det latinske Sprog dog ogsaa er Gjenstand for Realunderviisning (f. Ex. i Tyskland), saa svarer jeg: Ganske sandt. Men for det første have allerede vægtige Stemmer *) hævet sig imod dette Fags Optagelse i

*) Director Spilleke (Bugge II, 21), Rector Taddey (die höhere Bürgerschule). Dr. Mager vil have den latinske Underviisning indskrænket til Alderen fra 10—12 Åar (pädagogische Revue 1841 S. 178). Han benægter aldeles det latinske Sprogs pædagogiske Nytté i Realskol'en (S. 203), men indrommer, at det for adskillige Realskolelever har professionel Nytté, for alle civil Nytté.

I de hessiske Realskoler's Lectionstabell opføres Latin ene i extraordinære Timer til Bedste for dem, hvil tilsommende Bestemmelse (som Apotheker f. Ex.) kunde gjøre det onskeligt. En Saadan er da fritagen for Engelsk, medens den vordende Kjøbmand ikke deltager i den latinske Underviisning, saa at en Discipel kun sjeldent vil komme til at lægge sig efter begge disse Sprog ved Siden af det franske. (Uebersicht des gesammten Unterrichtswesens im Großherzogthum Hessen, von Dr. Linde, Großh. Hess. Geheimen Staatsrathe etc. S. 215.)

Brodrene Paulus (Principien des Unterrichts und der Erziehung) komme ved deres Undersøgelse om denne Gjenstand (S. 34—36) til følgende Resultat: „Obgleich nun die Anwendung des Lateins als Vorbereitungsmittel bei einzelnen, und besonders unter Umständen, die ein andres nicht zulassen, nicht zu verwerfen ist, so gilt doch im Allgemeinen die Regel, daß die hiezu gebrauchte Zeit nützlicher zum Beginn des realistischen Studiums selbst ver-

en Realimetabel; og for det andet er det kun som formelt Dannelsesmiddel (af Nogle maaßke for den professionelle Nytties Skyld for vordende Pharmaceuter, Gartnere, Chirurger) at det hævdes i sin Plads ved Realunderviisningen, ikke som det, der skal være „Nøglen til Studiet af den gamle Litteratur, til Kundskab om den antike Kunst og Videnskab, hvori Spiren ligger til den hele nyere Videnskab og Cultur“.

Heraf sees let, at, naar ganske nylig en meget æret Forfatter har antaget, at Forskjellen mellem begge Skoler er endnu langt større end den, af Commissionen fremsatte, ovenfor anførte, i det han ytrer, at „Forskjellen ligger baade i Diemedet og i Behandlingen af Underviisningen“ (Om det lærde Skolevæsens Tilstand i nogle Tyske Stater o. s. v. af Ingerslev A. M. S. 359), saa kan jeg endnu mindre dele denne Anskuelse. Jeg skal såge at fremføre de Grunde, hvorfor jeg troer, at denne Mening ikke kan finde fuldkommen Medhold. Den ærede Forfatters Beviser for denne Forskjellighed i Diemed ere følgende:

„Mathematik læres i begge Skoler: og Realskolen har i denne et Hovedmiddel til Tilvænnelse til en systematisk Tænkning fælles med den lærde Skole. Men denne er her (o: i den lærde Skole) ogsaa den eneste Grund, hvorfor Mathematik læres: i Realskolen læres den tillige, fordi den er nødvendig for at lære Naturvidenskaberne.“

Men denne Paastand er, hvad den lærde Skole angaaer, formeentlig aldeles urigtig; thi ogsaa i de lærde Skoler læres

wendet wird.“ — Men man kan rigtig nok snarere kalde den realistiske Afdeling af disse Broders Institut en Specialskole, end en videnskabelig Realskole.

Nagel (Idee der Realschule), hvis Stemme maa have Vægt, vil ikke have Latin optaget i Realunderviisningens Cyclus.

Mathematik, forbi den er nødvendig til at forstaae Naturvidenskaberne, Physik nemlig og Astronomie, der fordres til anden Examen; ja, ogsaa blot for at kunne følge det mathematiske Foredrag til samme Examen. Det er ogsaa vel bekjendt, at Docenterne i Mathematik og Astronomi ved Universitetet ofte have flaget over, at de unge Studenter vare saa slet forberedte i Mathematik, at Professorernes Foredrag i hine Videnskaber maatte indskrænkes mere end tilbørligt. Den formelle Nutte er altsaa ingenlunde den eneste Grund, og saavel Niemedet som Behandlingen*) synes mig altsaa at være aldeles fælles for begge Skoler.

Fremdeles hedder det: „Sprogundervisning er fælles for begge. Hvilken dens Hovedhensigt er i den lærde Skole, er ovenfor omtalt (S. 366: de gamle Sprogs Studium er Møglen til Studiet af den gamle Litteratur, til Kunsthånd om den antike Kunst og Videnskab); i Realskolen er Evnen til at bruge Sproget, den umiddelbare Anvendelse, tillige et Niemed. Det at skrive og tale de fremmede (gamle) Sprog er i den lærde Skole kun et Middel til at trænge ind i deres Aaland og Litteratur: i Realskolen er det selv et Niemed. Eller mon Realskolen vilde opfylde sin Hensigt, hvis den i sin Sprogundervisning optog den lærde Skoles Princip, at føre Eleven gjennem en rationel Behandling af Sproget til en videnskabelig Indsigt i dette og til en moden Benyttelse af dets Litteratur, men derimod behandlede den practiske Anvendelse som en Bisag og kun som Middel?“

Herved maa jeg nu bemærke, at allevegne hvor Forfatteren omtaler Undervisningen i de gamle Sprog ved de

*) En stræng systematisk; Realskolen vil vel nok finde Leilighed til at anvende Videnskaben mere, end der finder Sted i de fleste lærde Skoler, ligesom den ogsaa begynder Undervisningen practisk med geometrisk Tegning.

preussiske og andre tydſke Gymnasier i Sammenligning med den i vore lærde Skoler, fremhæver han juſt (og det med Rette) den practiske Tendents i hin som noget Fortrinaligt, hvilket han anbefaler os til Efterlignelse; f. Ex. S. 61: „i alle preussiske Gymnasier“ opnaae Disciplene virkelig en langt større Færdighed og Sikkerhed i det latinſte Sprog og Brugen af samme (baade skriftlig og mundtlig), „end vore i Almindelighed besidde;“ S. 73: „Underviisningen i Fransſ bører det samme“ „practiske“ „Præg som den i de gamle Sprog *).“ S. 407: „Vi bør stræbe at efterligne de tydſke Skoler i den Færdighed i Sprogenes Brug, hvori deres Disciple meget overgaae vore.“ Resultatet af det Princip, der i de tydſke lærde Skoler er det ledende ved Underviisningen i de gamle Sprog, er folgelig dette: foruden den formelle Dannelses, som denne Underviisning har ſjenket Eleven, foruden den Indvielse i den classiske Oldtids Cultur, som derved er blevet ham tildeel, har han ogsaa (ligemeget om som Middel eller som Hjemmed) erhvervet sig Færdighed i at ſtrive og tale de fremmede (gamle) Sprog. Men kan da vel Realskolen gjøre bedre end at adoptere dette Princip som ledende ogsaa for sin Sprogunderviisning? Maa det ikke være Idealet for enhver Sprogunderviisning: „gjennem en rationel Behandling af Sproget at føre Eleven til en videnskabelig Indſigt i dette og til en moden Benyttelse af dets Litteratur samt bibringe ham Færdighed i at kunne bruge det i Skrift og Tale?“

„Men den practiske Anvendelse maa ikke behandles som Bisag!“ — Nei, viſtnok ikke; thi dette strider mod Princippet. Allevegne, hvor Forfatterens Bog omtaler Stile,

---

*) Bugge ſiger forresten, hvad Fransſen angaaer, det Modſatte. II. 85.

Udarbeidelser og mundtlige Øvelser, sees, at den lærde Skole med en overordentlig Kraft — ikke blot i de enkelte Stiletimer, men i den hele Underviisning — arbeider til det Maal, at Disciplene skulle kunne beherske og practisk anvende det Lærte.

„Heller ikke kun som Middel!“ — Naar det paa det omtalte Sted (S. 359, Anmærkning) hedder, at det at skrive og tale de fremmede (gamle) Sprog er i den lærde Skole kun et Middel til bedre at trænge ind i deres Aaland og Litteratur, saa turde det dog være tvivlsomt, om denne Paastand fuldkommen kan gjelde under de nærværende Forholde. Saalænge som Disputatser skrives og forsvarer paa Latin, saalænge som Embedsexamina tages paa Latin, saalænge Skoleprogrammerne i Tydskland skulle hvert andet Aar indeholde et latiniske Arbeide, og saalænge som i Ima ved de tydsk Gymnasier Lærerne skulle gjennemgaae Autorer paa Latin, og græske Forfattere oversættes paa Latin, kan man vist ikke med Rette paastaae, at den umiddelbare Anvendelse af det latiniske Sprog er kun et Middel til at trænge ind i Sprogets Aaland; thi en heel Classe af Mennesker maa jo practisk anvende det ifølge deres Stilling i Livet, ligesom en Kjøbmand f. Ex. practisk anvender hvad Engelsk han har lært i Realskolen, naar han skal correspondere med et engelsk Handelshuus o. s. v. Jeg vil derfor til den sidste Deel af hiint Spørgsmaal (Ingerslev S. 359 og 60) svare: Nei, ikke naar den (Realskolen) behandlede Sprogenes practiske Anvendelse blot som Middel, men, naar den, ligesom de lærde Skoler ved det latiniske Sprog *), benytter Sprogenes practiske Anvendelse baade som Middel til bedre at trænge ind i de nyere Sprogs Aaland og Literatur, og som Hi emed (o: Middel til at

---

*) Lært saaledes som Forfatteren med Rette fordrer det.

hævde sin Stilling i Livet som Forretningsmand). Realskolen maatte være sørdeles tilfreds med sin Virken, hvis den kunde bringe det dertil, at dens Dimittender kunde f. Ex. i Thysk præstere skriftlige Arbeider, der endog kun i fjern Maade kunde taale en Sammenligning med de preussiske Abiturienters latinske Afhandlinger. Jeg kan derfor ingenlunde indrømme, at der i Sprogundervisningens Behandling skulde finde nogen specifisk Forskjel Sted mellem de omtalte Skoler. Begge behandle Sprogene practisk, og begge behandle dem theoretisk; begge behandle de nyere Sprog practisk; men nu indtræder der en Forskjel: den lærde Skole, der har saa mange Sprog at meddele sine Elever, behandler tildeels kun de gamle Sprog theoretisk, *) medens Realskolen, der kun har de nyere Sprog at raade over, stræber og bør stræbe at gjsre disse til Gjenstand for et grundigt, videnskabeligt Studium. **) Men denne Forskjel (i Sprogundervisningens Behandling) ud:

*) Ingerslev S. 358 og Unm.

**) Dette er ogsaa Bugges Mening. Hvor han (2 D. S. 85) taler om den franske Undervisning i de preussiske Gymnasier, tilfoier han: „Forvrigt kan jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at det forekommer mig, som om man overeensstemmende med den ovenanførte Forordnings tredie Post lægger uhensigtsmæssig megen Vægt paa det grammatiske og overhovedet formale Element i denne Sprogundervisning, og herved forfalder til den modsatte Yderlighed af den, vi i Anledning af det classiske Sprogstudium have dadlet. En saadan Fremhæven af de nyere Sprogs theoretiske Grammatik henhører efter min Formening til Realskolen, hvor disse Sprogstudier i Forening med Mathematik skulle være Grundlaget for den formale Dannelse, medens denne i de lærde Instalter bedst soges opnået ved Mathematik og de classiske Studier.“ o. s. v.

springer paa en naturlig Maade af den ovenfor som Hovedforskjel mellem begge Skoler af mig anførte: at den lærde Underviisnings Basis er den antike og tillige den moderne Cultur; Realunderviisningens derimod kun den moderne.

Naar den ørede Forfatter (S. 358) yttrer, at „den lærde Skole skal fornemmeligen føre Eleven ind i Videnskaben, for at han siden ved dens Haand kan træde ind i Livet, Realskolen skal føre ham umiddelbart ind i Livet,“ saa er dette vel for det meste ganske sandt. Realskolen skal visseligen føre sine fleste Elever *) umiddelbart ind i Livet, og den lærde Skoles Elever skulle, efter Neglen, alle, inden de træde ind i Livet, gjennemgaae et eller andet fuldstændigt Studium. Herved opnaae disse naturligvis en langt hsiere Grad af Landsmodenhed, om end just ikke i practiske Retning. Men naar nu, efter fuldendt Embedsstudium, Praisten, den juridiske Embedsmann, Philologen, eller Lægen træder ind i Livet, i Livets almindelige, for Alle fælles Forholde, vil han da ikke optræde med desto større Fasched, desto sikkrere Holdning, vil han ikke komme til at bevæge sig med desto mere Lethed og Frihed i det praktiske Element, der udgjør den ikke mindste Deel af hans Forretninger som Embedsmann og hans Pligtopfyldelse som Familiefader og Borger, — jo mere han i Skolen er blevet dannet og siden under og ved sit Studium selv har dannet sig til „med Færdighed at anvende det Verte“, det han veed? Og er det saa, kan det da vel ansees for rigtigt at ville som Modsetning mellem begge Skolers Læremethode fremstille denne: „hvad Methoden angaaer, da

---

*) Undtagelser ere Polytechnikere, Forsmænd, Aspiranter til den ufuldstændige juridiske og den vordende cameralistiske Examen.

er den lærde Skoles Hovedsiemed det, at danne Eleven til Modenhed for en videnskabelig Erkjendelse, Realskolens der imod at danne ham til Færdighed og Sikkerhed i Anvendelse og Brug af det Lærte?“ — Jeg mener, at de sidst nævnte Egenskaber ikke bør være noget Særegent for Realskoler, at altsaa den Methode, ved hvilken de kunne bis bringes, bør tilhøre den lærde Skole ligesaa meget som Realskolen, og følgelig, som sælles for begge, ikke kan være Særkjendet for den ene. Og at den ærede Forfatter i Grunden er af samme Mening, det antyder den allerede ovenfor citerede Passus, hvor den preussiske lærde Undervisning fremstilles som Monster, (S. 61) juft fordi „Disciplene her virkelig opnaae en langt større Færdighed og Sikkerhed i det latinse Sprog og i Brugen af samme“ o. s. v., altsaa „opnaae“ netop det, Forfatteren paa nærværende Sted (359) ved et „derimod“ børsover dem og tildeler Nealeleverne. Paa den anden Side er det vist nok, at den lærde Skole skal danne Eleven til Modenhed for en videnskabelig Erkjendelse; men mon dette ikke ogsaa tilkommer „en fuldstændig videnskabelig Realskole“ (Kongelig Resolution af 14de Febr. 1838)? Og det saa meget mere, som hiins Disciple vedblive at beskjeftige sig med videnskabelige Studier, og altsaa dog kunne supplere — hvilket vi jo under nærværende Forholde ofte see er tilsfældet med de unge Studenter — hvad der maaske kan fattes dem i Modenhed for videnskabelig Erkjendelse, medens derimod Nealelevens videnskabelige Dannelse som øfest *) maa være fuldbindet ved hans Dimission fra Skolen? Imellem den lærde Skole og vor Realskole **) kan jeg altsaa

*) Undtagelserne ere nævnte i Unm. S. 60.

**) Der gives rigtig nok, og maa vel gives mange Nuancer i Forestillingen om, hvad en Realskole bør være og udrette,

heller ikke erkjende denne Modsetning. Nei, Realskolens Specificum er, at den skal danne sine Elever ved at lade dem tilegne sig den nye Tids Cultur, og det ved saa grundigt, saa videnkabeligt som muligt at lade dem opfatte de forskjellige Undervisningsgjenstande, ikke ved at Lærerne forsødte, eller tillade Cleverne at forfalde til en tom, legende Practik; nei, ved at føre dem til sand Erkjendelse af det Væsentlige, det altid Bestaaende; af Tænkningens Love, forsaavidt de aabenbare sig i Sproget og Mathematiken,

Ligesom de factist bestaaende Skoler af denne Art ogsaa have sat sig et meget forskjelligt Maal. Nogle vise mere, andre mindre hang til Materialisme; selv Brodrene Paulus (die Principien des Unterrichts und der Erziehung von Brüdern Paulus 1839) hylde temmelig meget det sieblikkeligen Nyttige. En Indsænder i Horsens Avis har i sin Naivitet foroverlet en Realskole med en Specialskole og det navnlig af den Art, som Dr. Mager charactererer, naar han i pädagogische Revue Augustheft 1840 S. 172 bemærker: über den Unterricht in fremden Sprachen („die der Realist um des Verkehrs willen braucht.“ — an die Litteraten ist nicht gedacht —!) lesen wir mit Grauen*) eine „Warnung vor einem Abwege, der daraus entsteht, wenn man den Zweck der realistischen Sprachbildung verkennt und darauf hinarbeitet eine vermittelte Einsicht in die fragliche Sprache hervorzubringen.“ Der Freund des Herrn Thiersch, (udbryder Mager) der keinen Sohn in eine Realschule schicken würde, und wenn er nur ein Nagelschmied werden sollte, hat Recht. Ich gehe noch etwas weiter und würde meinem Sohne lieber mit eigenen Händen den Hals umdrehen, als ihn in einer solchen Realschule zur klugen Bestie dressiren lassen“. — Dog opstætter selv hin Indsænder Undervisningen i den Kunst at ombinde Kardusspæriis-Pakker med Seglgarn og at slæae Sam ind til en Eid, da Eleven har forladt Skolen og er traadt ind i det practiske Liv.

*) i „Principien u. s. w. von den Brüdern Paulus.“

af Naturens Love, forsaavidt de fremtræde i Naturbestris-
velse og Naturlære. Thi kun derved hæves han over Stof-
set, der meddeles ham, kun derved kan han blive i stand til
at beherske det, til at vinde den Oversigt, der giver ham
ikke blot Færdighed i at anvende det Lærte, men ogsaa
Sikkerhed i at anvende den vundne Indsigt i de rette
Tilfælde, paa den rette Maade. Thi hvad er det vel,
der skjenker Embedsclassen den Overvægt, som den uimodsi-
geligen har i Forhandlinger med Mænd af de andre Clas-
ser i Samfunden? Det er ikke Kundskab — denne kan,
hvori Talen er om Specialia, ofte være langt fuldstændigere
hos Andre; — det er ikke en tilvant Øvelse i at skrive og
tale sprogrigtigt; — den kan erhverves uden overordentlig
Tidsanwendung og Anstrengelse; men det er den videnska-
belige Dannelse, det er den ved Aandens langvarige
Øvelse vundne Aandskraft, det derved vundne Blif,
der samler det Enkelte, ordner det Adspredte, strax veed at
finde det, hvorom det gjelder; det er den derved vundne,
over det Concrete sig høvende Aandsfrihed, der, med det
Samme den lærer Mennesket at tænke klart, ogsaa giver
ham klart at fremstille sine Tanker.

Savnet af denne Aandsmodenhed troer jeg ikke at
feile ved at kalde dybt følt; og den tænksomme Borgerclasse
føler formedelst den friere Communalforfatning allerede nu
Trangen til saadan Aandsudvikling langt mere almindeligt
og mere bestemt end dengang, da der først blev moveret om
Realskokers Oprettelse. Hjunt Savn bør efter min Forme-
ning den videnskabelige Realskole af al Magt stræbe at
afhjelpe. Men den eneste Maade, hvorpaa dette kan skee,
synes mitg — efter det Foregaaende — netop at være, naar
den kun benytter de Undervisningsgjenstande, som føre Ele-
ven lige ind i den nyere Cultur, lader ham som fuldkommen
Eiendom erhverve sig de Kundskaber og Færdigheder, hvilke

det ny: europæiske Liv fordrer, og det ved en saadan Lære: maade, at Aands-Kræfterne tilstrækkeligt øves, at al den vundne Kundskab opfattes med klar, grundig, bevidst Erkjen: delse. Skolen kan i denne Henseende ikke slippe Disciplen paa Halvveien. Ikke kun til et vist Punct, ikke f. Ex. til det 14de Aar (S. 361) bør den vænne Eleven til klar, grundig og bevidst Erkjendelse, og da (fra det 14—18de Aar S. 361) vende sig til det practisk Anvendelige og til Brugen. Den modsatte Wei bør følges, hvilket den ørede Forfatter selv, hvad den lærde Skole angaaer, saa rigtig har udtrykt og motiveret S. 406. Der hedder det: „Efter det forskjellige Trin i aandelig Udvikling, paa hvilket den Unge i begge Aldere (Drengealderen og Ynglingsalderen) staer, bør Undervisningen i Drengealderen især gaae ud paa Tilegnelsen af et historisk givet Stof, i Ynglingsalderen paa Erkjendelsen af Sammenhængen i dette Stof, og Lovene for samme: hist gaaer den især ud paa Stof og Indhold, her især paa Land og Sammen: hæng; paa det første Trin gaaer Disciplens Virksomhed fornemmelig ud paa at lære, paa dette paa at begribe.“

Just disse Hensyn til Menneskeaandens Udviklingsgang maa den videnskabelige Realssole tage for at naae det ovenfor angivne Maal. I den første Periode*) skulle især Færdighederne erhverves, Haand og Øie øves, den practiske Regnekunst tilegnes. Hukommelsen, der af alle Sjeleevner tidligst udvikles, indsamler Stof. Sprogene behandles i dette Tidsrum især practisk, da Sprogundervisningen her mest gaaer ud paa Øvelse i med Færdighed at læse, tale og skrive Modersmalet og de forskjellige fremmede Sprog, — paa Ørets Tilvænnelse til at høre og fatte de fremmede

---

*) D. e. i I, II og III Classe, fra det 8de til 14de Aar (dersom Eleven kommer betimelig i Skolen).

Lyd, — paa sieblifkelig Anvendelse af det Udenadlærte til eget Brug, da Eleven, medens han søger at udtrykke sig, ikke saa meget ledes ved et System af Regler (et saadant forbeholdes den modnere Alder) som snarere af det ved hyp: pig Læsen, Høren og Brugen af Sproget vundne Instinkt, om jeg saa maa sige, for Analogien.

Regning er Arithmetikens Practic, geometrisk Tegning Geometriens; men ved begge Videnskaber træder ogsaa Thesisen til. I den anden Periode*) skal nu vel Practiken ingenlunde forsømmes; tvertimod skal det Verte øves efter en større Maalestok, og til alle forskjellige Sider; men det, som skal være characterisk for denne Afdeling, er en stræng og fuldstændig Begründen af det, der er lært, og det, der fremdeles læres. Erhvervelsen af en klar Indsigt i Sprogets og Naturphænomenernes Love, Stræben efter at trænge ind i Sprogenes Aand og med Modenhed benytte deres Litteratur, og endelig det Studium, et nogenlunde udstrakt Cursus i Mathematik udkræver,**) ville, efter min Formening, kunne skaffe Realdimittenden den Aandsmodenhed, som nu kun de lærde Skolers Dimittender ere i Besiddelse af.

Ogsaa Hensyn til den visstnok talrigste Deel af Skolens Elever, der ikke agter at gennemgaae alle dens Clæsser, men forlader den f. Ex ved deres Confirmation efter at have absolveret tredie Classe (Skolen skal have 5 Clæsser med toaarige Cursus for hver), vil denne Ordnen af Læregjenstandene og især af Methode være sædeles onskelig. Hvad der nemlig forlanges, naar man seer hen til den Stils

*) I IV og V Classe, fra det 14de til 18de Åar.

**) Om nu f. Ex. ogsaa en kort Øvelse i practisk Landmaaling vil blive given, saa er dette ingen Forkæl fra de lærde Skoler; thi ogsaa der vi. de dette være baade „nyttigt og behagligt“. I sin Tid (i Melchiors) i det mindste skete del paa Herlufsholm.

sing, disse gaae over i enten som Handels- eller Haandværkslærlinge, vil netop den Undervisning, der i Skolens første Hovedafdeling er blevet dem tildeel, alsterbedst kunne sætte dem i Besiddelse af, da den just gaaer ud paa at indsamle Stof og praktisk at bringe det i Anwendung.

Bed at følge det her fremstillede Princip og bringe det i Udbølelse paa den ovenfor fremsatte Maade troer den videnskabelige Realskole at kunne opfylde den dobbelte Virksomhed, man, efter min Overbevisning, maa kunne fordré af den, nemlig baade som lavere og som højere Realskole.*)

Dersom endelig Nogen vilde forkange at erfare min individuelle Mening om Anwendeligheden af det Forstlag at sætte Undervisningen i de lærde Skolers to nederste Classer i Stedet for Undervisningen i den lavere Realskole (hos os i Classerne 1-3 incl. o: fra det 8de til 14de År), saa maa jeg dertil svare Følgende:

Naar den vordende Handels- og Haandværkslærling, Kunstner, Pharmaceut, Techniker eller den Discipel, der er bestemt til at gaae ind i de foresagnede „egne højere Realclasser“, ikke kan erholde nogen for ham mere passende Undervisning — saa er Noget bedre end Intet. Og Hensyn til denne udvortes Omstændighed er vel ogsaa Grunden, hvorfor en saadan Forandring foreslaaes her og andetsteds.**) Men

* Is mere indstrækkest den Virksomhed er, som Hector Buggé (I S. 208) lover „de øvre Classer“ af en som vor organiseret Realskole, desto mere bor Skolen (hvis Bugges Mening befindes at være rigtig) tage det nødvendige Hensyn til de tidlige Udgaaendes Farv.

**) Egsaa den modsatte Fremgangsmaade, at Realundervisning skulde være fælles for Alle indtil det 14de År, og da først Latin og Græsk træde til for de studerende Elever, har mylig fundet sin Forsvarer. (Professor Doll; ses Pädagog. Revue 1840, S. 466.)

Sagen i og for sig selv betragtet forekommer mig i ethvert tilfælde at medføre adskillige Misligheder, saavel for de lærde Skolers egentlige Disciple som for de Elever, der kun besøge den for en Tid, og det ovennævnte uden at stræbe mod det Maal, hvortil den lærde Skole stræber at føre sine egentlige Disciple.

Kun enkelte Punkter skal jeg tillade mig at antyde.

Latinen (fra Græk skulde en Dispensation maaſke kunne inدرommes) vil altid blive en Anstødssteen. For den studerende Discipel har dette Sprog en ganske anden Betydning, da det nemlig er det Middel, hvorved han skal tilegne sig den klassiske Cultur, altsaa den Grundvold, hvorpaa han skal bygge den ham egne Dannelse.*). Men for den Elev, der forlader Skolen ved Udgangen af 2den Classe og enten strax træder ind i det praktiske Liv, eller gaaer over i de „særegne hviere Realklasser“, hvad Betydning kan Undervisningen i det latinske Sprog have for ham? Især naar den drives saa theoretisk, som den i disse Classer bør i den lærde Skole (See Ingerslev: om det offentlige Skolevesens Forfatning o. s. v. S. LXIX). Han har med stor Kraftanwendung (ikke førre end 10 à 11 Timer af den ugentlige Undervisning maae tillægges dette Fag, og her til maa endnu regnes den Tid og Anstrængelse, som Forberedelsen hjemme nødvendig kræver) lært det latinske Sprogs Formlære og Syntaxis, lige til disses mest specielle Partier; ved hyppige Extemporalier, ved mundtlige og skriftlige Oversattelej har han erhvervet sig Færdighed, Lethed og Sikkerhed i deres Anvendelse, endelig har han lært en stor Deel latinske Glosor, og alt Dette — for igjen at glemme det! Har han da ingen Nytte havt

---

*). Desuden holder han ikke op paa Halvveien ø: ved Udgangen af 2den Classe i en lærde Skole.

af hele denne Undervisning? Jo vist nok. Hans Handskræster ere blevne styrkede og udviklede. Men dette er ikke nok. Undervisningen maa ogsaa skaffe ham et objectivt Indhold, og dette har han egentlig ikke erholdt; thi den erhvervede Indsigt i det latinske Sprog er ubrugelig for ham, og forsvinder efterhaanden ganske.

Dette gjelder saavel om den Discipel, der forlader den lærde Skole for at gaae i Handels- eller Haandværkslære, som om den, der vil træde ind i Realklasserne. Men det er ikke den eneste Ulempe, at de lære noget Overflødig. Her opstaaer desuden det naturlige Spørgsmål: have de tillige lært det Nødvendige?

Den lærde Skole sigter til et ganske andet Maal end det, hvortil disse Elever stræbe. Dens hele Organisation er saadan, at dens Undervisning intetsteds er afsluttet, intetsteds danner et Heelt, førend ved Dimittendernes Afgang til Artium. Den Kundskab altsaa, der i en vis Deel af det hele Skolecursus (f. Ex. til Overgangen fra 2den til 3die Classe) bliver meddeelt, er i alle Fag kun en Begyndelse, et Grundlag nemlig for en følgende Undervisning i samme Retning. Den Elev, der i den ovennævnte Periode forlader Skolen for strax at træde ind i det praktiske Liv, bringer altsaa, som Udbytte af sin Skolegang, en i alle Henseender ufuldendt Kundskab med sig. Han har begyndt at lære mange Ting, men ikke lært nogen Ting tilfulde; og da hans Læretid i denne Retning er ude, vedbliver hans Kundskab bestandig at være mangelfuld, eller bliver, da han ikke er kommen saa vidt, at han paa egen Haand kan gaae videre, bestandig mers og mere mangefuld. De Elever derimod, der fra den lærde Skole skulle gaae over i de „egne høiere Realklasser,“ ere vel i et andet Tilfælde; thi deres Undervisning ophører ikke, eftersom de fremdeles blive underviste. Men man kan dog ikke sige,

at deres Undervisning fortsættes, da det, der hidtil er drevet med mest Kraft, nu bliver ganske lagt til Side, og den Grundvold, der i disse høiere Realklasser skulde byges videre paa, tildeels flettes og tildeels er lagt paa en anden Maade, end en høiere Realskole efter sin Bestemmelse maa ønske det *).

Det er ovenfor indrommet, at begge dette Slags Elever have af den latiniske Undervisning have Nutte i formal Henseende. Men denne er kjøbt for dyrt, især af den Elev, hvis Skolegang strax ophører; thi han har tilegnet sig den paa de ham nødvendige Kunskabers Bekostning. Og det Samme gjelder mutatis mutandis ogsaa om Realisten, sjunde hans Undervisning vedbliver, og denne nye Undervisning maa stræbe at erstatte hvad der flettes. Thi af det Sidste følger Ilgefrem, at den ikke kan bringe Eleverne saa vidt i Skolens egentlige Retning, som hvis de fra først af havde nydt en til dens Tendents passende Undervisning, **) Ved en saadan formenes det ogsaa, at der tilstrækkeligen vil kunne sørges for det formale Elements Fordringer.

Hvad skal dernæst opfordre de lærde Skolers interimsstiske Discipel til ret med Iver og Lyst at legge Bind paa et Sprog, hvis Nutte for ham i enhvert Tilfælde er problematisk, og allermindst indrømmes af hans nærmeste Omgivelser? ***)

*) See hvad der ovenfor er sagt om Methoden ved Sprogsundervisningen.

**) Ivfr. Lindes Uebersicht des gesammten Unterrichtswesens im Großherzogthum Hessen. S. 160—174.

***) Der er Meget i hvad Lærerne ved den høiere Børgerstole (Realskole) i Hannover bemærkede for Director Rothert i Lingen: „Der materiellen Tendenz des Bürgerstandes wirken eure antiken Gymnasiien vergebens entgegen, weil man

Hvilken hemmende og slovende Indvirking maa det ikke have paa Disciplenes Fremgang i Latinen i de lærde Skoler, at skulle tage en heel Deel saadanne Personer med paa Stæbetouget, for hvilke de sædvanlige Opfordringer og Formaninger til at beslutte sig paa dette Fag ere aldeles betydningsløse? Ved de tydske Gymnasier er denne Ulempe undertiden meget følelig.

Hvor forståeligt i pædagogisk og vel tildeels i moralst Henseende det maa være for Elever at tilbringe 4 Aar i en Skole uden at arbeide med Liv og Lyst, ja maa ikke principiært behandle Skolens (den lærdes) Hovedfag med forsommelighed, behovet man blot at henpege paa for at forstaaes af Enhver.

Endelig ere vore Disciple i det Hele taget ikke saa overordenligt begavede, især naar de bedre Hoveder — der dog endnu for det første som øftest ville gaae den studerende Wei — regnes fra, at man vil kunne forsvare at paalægge dem endog større Byrde, end der paalægges deres tydske, franske og engelske Jevnaldrende. Det maa nemlig vel emndres, at vore Disciple have eet Sprøg — og det et vanskeligt — mere at lære, end de tydske, og to mere end deres Kammerater i de franske og engelske Skoler hidtil have haft. For disse tre Nationers Skoleungdom er Latinen altsaa ikke saa trykkende en Byrde som for vore.

---

elumal den Umweg durch Eatum und Hellas nicht will.“ Og dette var Lærere, hvis Virksomhed Dir. Rothert, der spørresten tager Realskolerne (i Almindelighed) haardt med, hædrer ved følgende Vidnesbyrd: „Ein so reges geistiges Leben, als ich da fand, fehlt wohl in den meisten deutschen Gymnasien; deutsche Aufsäße wie die der dortigen ersten Classe liefert wohl nur die Minderzahl der Primaner der Gymnasien.“ (Pädagogische Revue 1841. S. 223). — Overlærer Kalisch, Lærer i Latin ved den Kongelige Realskole i Berlin klager over, at Realeleverne ikke gjøre den ønskelige Fremgang i Latin og anfører som Grund: „denn sie wollen zuweilen nur nicht.“

